

Η ΠΑΝΔΩΡΑ.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΣ.

Κεράτιος κόλπος. "Ηθη Τουρκησῶν. "Ιπι.

Νὰ μ' ἐκθειάσων ἤκουσα τὸν Βόσπειρον τῆς Θράκης.
 Τὴν πόλιν θέλω νὰ ἰδῶ, ποῦ ὡς ὠραία κόρη
 Ἐρειδομέν' εἰς τοῦ διπλοῦ αἰγιαλοῦ τὰ ἔρη.
 Εἰς τὸ ξιλιτρὸν κατὰσειον ὡς εἰς καθρέπτην κλίθει,
 Καὶ τ' ἀργυρᾶ τῆς κράσπεδα μὲ τὸν ἀφρόν του πλύνει.
 Θέλω τὰς δύο νὰ ἰδῶ ὠραίας ἀρτιπάλους,
 Ἡδ' ἀμοιβαίως θησαυροὺς ἐπιδεικνύον κάλλους,
 Κ' ἐκτεινόμεναι τὰς ὄχθας τῶν, ζωγραφικῶς χαμπύλας,
 Ὡς νὰ προβαίνον γαίνονται νὰ τριασπασθοῦν ἄλλήλας.
 Καὶ ὅταν εἰς τὸ Λυκαυγέειον εἰσέλθῃς σελήνης
 Μύρια κῶπαι τὴν σιγὴν ταράττουν τῆς γαλήνης,
 Καὶ συμφωνοῦσα μουσικῆ ὄργάνων καὶ ἀσμάτων

Τόμος Α'.

Σκιρτώσα διεγείρεται ἐπάνω τῶν κυμάτων,
 Ἥ ὅταν εἰς τὸν Λίθαρρον βαθείας ἡρεμίας,
 Ἀνήσυχος ἡ ἀνδρῶν εἰς τ' ἄλση τῆς Ἀσίας
 Μὲ μουσικῶς λαρυγκισμοὺς ἀσπάζεται καὶ ψάλλει
 Τὸ ῥόδον ποῦ ἀπέραντι εἰς τὴν Εὐρώπην θάλλει,
 Τότε ἀμρότεροι ῥοσοῦν μὲ μυστικὰς ἐκοτάσεις
 Τὰ μέλη ποῦ ἐπιπετοῦν ἐπάνω τῆς θαλάσσης.

Ἐκ τῆς Παραμονῆς τοῦ Κ. Ἀ. Ρ. Παγκαλῆ.

Ὁ πρῶτος τόμος τῆς ὑπὸ τοῦ Κ. Α. Δ. Βυζαντιοῦ πρὸ διετίας ἀναγγελθείσης ἱστορικῆς, ἀρχαιολογικῆς καὶ τοπογραφικῆς περιγραφῆς τῆς Κωνσταντινουπόλεως δημοσιεύεται κατ' αὐτάς. Εὐτυχῆσαντες δὲ νὰ διεξέλθωμεν τὰ μέχρι τοῦδε ἐκτυπωθέντα φύλλα καὶ λαβόντες τὴν ἀδειαν νὰ καταχωρίσωμεν εἰς τὴν Πανδῶραν περικοπὰς τινὰς τοῦ πολυιδῶς ἀξιοφύλλου.

λόγου τούτου πονήματος, θέλομεν αναμφόβως εὐχαριστησῆναι τοῦ ἀναγνώστᾳ ἡμῶν ὠφελομένου ἀπὸ τῆν εὐλόγησάν ταύτην διάθεσιν τοῦ συγγραφέως.

Τὰ ἐκδιδόμενα ἐκ διαλειμάτων εἰς τὴν γλῶσσαν ἡμῶν βιβλία δύνανται νὰ διακριθῶσιν εἰς δύο ἀποτόμως ἀπ' ἀλλήλων κεχωρισμένα ἄκρα. Ἀπ' ἓν εἰς βιβλία, τῶν ὁποίων ἡ ἀμφίβολος πολυμαθεῖα περιβεβημένη ὄφρα ἀνοῦσιον, ἐξέρχεται εἰς τὸ κοινὸν ἐπαιτοῦσα τὴν προσοχὴν αὐτοῦ, καὶ ἀξιουμένη μὲν ἐνίοτε τῆς χρηματικῆς συνδρομῆς του, ἀλλ' ὄχι καὶ τῆς ἀναγνώσεως· διότι τὰ φεικόμενα ταῦτα συνήθως ἓνα καὶ μόνον ἔχουσι πιστὸν ἀναγνώστην, τὸν εὐτυχῆ θνητὸν, ὅστις παρήγαγεν αὐτὰ εἰς φῶς. Ἀπ' ἑτέρου, ἡ φιλολογία μας βρίθει μεταφραζομένων μυθιστορημάτων, τὰ ὅποια, καὶ τοὶ εἰκονίζοντα ἤδη ἀλλότρια καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μὴ χρηστὰ, ἔχουσι, κατὰ δυστυχίαν, πλείστους καὶ προθυμοτάτους τοὺς ἀγοραστὰς καὶ ἀναγνώστᾳ. Βιβλία δὲ καλύπτοντα ἀληθῆ ἐπιστήμην ὑπὸ τὸν ἐπαγωγὸν πέπλον τοῦ θελητικοῦ ὄφρου, τῶν χαριέντων διηγημάτων, τῶν ζωηρῶν εἰκόνων, πρὸ καιροῦ δὲν ἀναγνώσαμεν εἰς τὴν γλῶσσαν μας· καὶ δὲν ἀμφιβάλλομεν, ὅτι τοιοῦτου ἔργου ἀναγγέλλοντες τὴν προσεχῆ ἐκδοσὴν καὶ δίδοντες δείγματα τινὰ κατὰ τύχην ἀπὸ διαφορῶν αὐτοῦ μερῶν ληφθέντα, παρέχομεν πλείστην εὐχαρίστησιν εἰς τὸ ὑγιεὲς κοινόν.

Τῶνόντι καὶ ἡ ἐκλογή τῆς ὑπόθεσεως ὑπῆρξεν εὖ στοχος, καὶ ὁ τρόπος καθ' ὃν ὁ συγγραφεὺς διεπραγματεύθη τὴν ὑπόθεσιν ταύτην ἐστὶ εὐστοχώτερος. «Τίς μὴ γινώσκων τὴν Κωνσταντινούπολιν δὲν ἐπεθύμησε νὰ τὴν γνωρίσῃ; ἢ τίς ἰδὼν αὐτὴν, δὲν ἠθάρθη τὴν ἀνάγκην νὰ τὴν διέλθῃ μετὰ ὁδηγοῦ ἱστοῦ ἅμα καὶ χαριέντος; Καὶ πάλιν, τίς, διελθὼν τὰ ἄπειρα αὐτῆς μνημεῖα καὶ ἀποθαυμάσας τὴν μοναδικὴν τοποθεσίαν, δὲν ἐπόθησε νὰ ἔχῃ πρόχειρόν τινα εἰκόνα τῶν ποικίλων μεταβολῶν τῆς τύχης ὅσας ἔπαθεν ἡ πόλις ἐκείνη, ἥτις ὑπὸ τὸ ἀχανές θάσος τῶν μιναρῶν καὶ τῶν κυπαρίσσων αὐτῆς κρύπτει τὰ ἐρείπια δύο αυτοκρατοριῶν καὶ τὰ σπέρματα μιᾶς ἄλλης; Τὸ ἔργον τοῦ Κ. Βυζαντίου, ὡς ἐν Δαγαρεοτυπία τινὶ τοῦ ἐνεστῶτος καὶ τοῦ παρελθόντος, θεραπεύει μετὰ πλείστης πολυμαθείας καὶ γοητείας καὶ τὰς τρεῖς αὐτὰς ἀνάγκας πάσης Ἑλληνικῆς ψυχῆς. Ἐσχάτως Γάλλος τις κριτικὸς, ὀμιλῶν περὶ τινος ἱστορίας τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων καὶ ἐπαιδῶν αὐτῆν, ἐβεβαίω, ὅτι δὲν εἶναι ἄλλως δυνατὸν νὰ μὴ γράψῃ μετὰ χάριν, προκειμένου λόγου περὶ Ὀμήρου, καὶ Πινδάρου, καὶ Θουκυδίδου, καὶ Ἐσχυροῦ καὶ . . . καὶ . . . Κατὰ δυστυχίαν πολλὰ ἔχομεν πρὸ ὀφθαλμῶν παραδείγματα, ὅτι περὶ τοῦ ἀρίστου τῶν ἀντικειμένων εἰμπορεῖ τις νὰ γράψῃ ἄθλια, ὅτι πολλάκις συμβαίνει τὸ εἰκονιζόμενον πρόσωπον νὰ ἦναι ποιότατον, ὃ δὲ ζωγράφος μέτριος καὶ ὅτι σπανίως μάλιστα εἰμπορεῖ νὰ ἐπιφωνήσῃ τις τὸ τοῦ Βύρωνος λόγιον περὶ τῆς ὑπὸ Τυτιανοῦ ποιηθείσης εἰκόνης τοῦ Ἀρίστου· c'est la poésie du portrait et le portrait de la poésie. Ἀλλ' ἡ γραφὴ τοῦ Κ. Βυζαντίου ἀνεδείχθη ἀνταξία τῆς σπουδαιότητος καὶ τῆς λαμπρότητος τοῦ ἀντικειμένου αὐτοῦ. Κ. Π.

« Ἐὰν εἰπῶμεν ὅτι ἡ Κωνσταντινούπολις, ὡς περὶ κατὰ προνομίαν τινὰ τῆς φύσεως προτίμησιν, εἶνε, διὰ τὴν θέσιν τῆς, ἡ μοναδικὴ πόλις τῆς οἰκουμένης, οὐδὲν λέγομεν καινόν, συνεπιματῶντες ἔχοντες ὁλοὺς τοὺς τε ἀρχαίους καὶ νεώτερούς περιηγητὰς καὶ ἱστορικούς. Τὰ δύο ἐκ τῶν τριῶν μέρη τοῦ παλαιοῦ Κόσμου, ἡ Ἀσία καὶ ἡ Εὐρώπη, ἐκεῖ συνερχόμενοι, δεξιούνται, οὕτως εἰπεῖν, ἀλήθως· αἱ δύο θάλασσαι, ἡ Μεσόγειος καὶ ὁ Πόντος, εἰς τοὺς πόδας αὐτῆς δωροφοροῦσιν ὅτι ἄγαθὸν παράγουσιν αἱ πλέον ἀπωσισμένοι γῶραι ἡ Προποντίς προμηθεύει αὐτὴν ἐκ γειτόνων μὲ τὰ θλάσσια προϊόντα, ἐν ᾧ αἱ εὐροραὶ πεδιάδες τῆς Θάκης καὶ Βιθυνίας προσκομίζουσι τὰ ἀπὸ τῆς ξηρᾶς. Ἄς ἀκούσωμεν, περιγράφοντα μὲ ὅλην τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς μουσῆς τὴν μεγαληγορίαν καὶ καλλιπειαν τῆς Κωνσταντινουπόλεως τὴν θέσιν, εἰα τῶν κομψοτέρων αὐτῆς πανηγυριστῶν. » Εἰ γὰρ καὶ « μὴδὲν ἕτερον λέγειν ἔχομεν. λέγει περὶ αὐτῆς Μι- » νουήλ ὁ Χρυσολωρᾶς, ἀλλ' ἡ πρὸς ἀμφοτέρους τὰς » ἡπείρους, τὴν τε Εὐρώπην λέγω καὶ Ἀσίαν, θέσις· » ἀλλ' ἡ συνάφεια τῆς τε ἀρκτῶς καὶ μεσημβρινῆς » θαλάσσης, ὥστε τῆ μὲν διὰ τῶν ἡπείρων, τῆ δὲ διὰ » τῶν θαλασσῶν, μᾶλλον δὲ δι' ἀμφοτέρων, ὡς περὶ ἐν » κοινῷ τινι συνδέσμῳ συνάπτειν καὶ κλείειν οὕτως ἀ- » π' ἀλλήλων, ὡς περὶ ἐπὶ πυλῶν ἱσταμένην, τὴν » οἰκουμένην καὶ τὰ ἐπὶ ταύτης ἔθνη, τίσιν οὐκ ἂν » δόξειεν οὐ μόνον χερίσιμον καὶ ὠραῖον, ἀλλὰ καὶ » βασιλικὸν εἶναι; « Ὁ δὲ Πολύβιος, ὁ ἀκριβέστα- » τος οὗτος τῶν τοποθεσιῶν ζωγράφος » Βυζαν- » τιοί, λέγει, κατὰ θάλατταν εὐκαιρότατον οἰκοῦσι » τόπον, καὶ πρὸς ἀσφάλειαν καὶ πρὸς εὐδαιμονίαν, » πάντων τῶν ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς οἰκουμένῃ. . . Μέ- » γιστα μὲν γὰρ καὶ αὐτοῖς ἐκείνοις περιγίγνεται λυ- » σιτελῆ πρὸς τοὺς βίους διὰ τὰς τῶν τόπων ιδιότη- » τας· ἅπαν γὰρ τὸ μὲν περιττεῖον παρ' αὐτοῖς, ἐξ- » αγωγῆς· τὸ δὲ λείπον, εἰσαγωγῆς ἐτοίμου τυγ- » χάνει καὶ λυσιτελοῦς, ἄνευ πάσης κακοπαθείας » καὶ κινδύνου· πολλά γε μὴν καὶ τοῖς ἄλλοις εὐ- » χρηστὰ δι' ἐκείνους ἀπαντᾶ. Διὸ, καὶ κοινοὶ τινες » ὡς εὐεργέται πάντων ὑπάρχοντες, εἰκότως ἂν οὐ » μόνον χάριτος, ἀλλὰ καὶ ἐπικουρίας κοινῆς τυγ- » χάνοιεν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων κατὰ τὰς ὑπὸ τῶν » βυρβάρων περιστάσεις. »

Ὅθεν ἔκπαλαι καὶ ποιηταί, καὶ ῥήτορες, καὶ ζωγράφοι, αὐτὴν ἔλαβον ὡς θέμα τῆς εὐρυίας των, καὶ δὲν ὑπάρχει σχεδὸν συγγραφεὺς, οὔτε ἀρχαῖος οὔτε νεώτερος, ὅς τις ἀναφέρων αὐτὴν, δὲν ἐξήσκησε τὸν κάλαμόν του πρὸς ἐπαιδὸν τῆς. Ἀλλὰ κάμμία περιγραφῆ, ὅσον ζωηρὰ κεν ὑποτεθῆ, δὲν ἐρικνεῖται πρὸς ἔκφρασιν τοῦ αἰσθήματος, τὸ ὁποῖον, ὡς ἀρχέτυπος καὶ νευρώδης ποίησις, κυριεῖται ὀλόκληρον τὸν θεατὴν, ὅταν ἐπισκεφθῆ κατὰ πρῶτον τὴν μεγαλόπολιν ταύτην. Καὶ διὰ τοῦτο, ὅσω μεγάλην κεν συλλάβῃ τις ἰδέαν περὶ αὐτῆς πρὶν τὴν ἰδῆ, ἰδὼν αὐτὴν ἐννοεῖ ὅτι ἐμεινεν ὀπίσω τῆς ἀληθείας καὶ ἐνῶ ἡ καρδία ἀπολαμβάνει πληρέστατα τῆς τοῦ θεάματος ἡδονῆς, ἀναβρυούσης, οὕτως εἰπεῖν, ἀπ' ἔλων τοῦ σώματος τῶν πόρων, ὃ ἐνθουσιασμός καὶ ἡ φαντασία εἰς μάτην

προσπαθεί να στηρίξη
 τὸ αἰθρημα τοῦτο ἐπὶ
 τοῦ πίνακος ἢ τοῦ
 χαρτοῦ διότι ὁμοιά-
 ζει ὀτρυσίν μᾶλλον
 Περσικὸν ὃ ἡ ἡματός
 ἢ πραγματικόν τι. Ὁ-
 θεν δικαίως εἶπεν ὁ
 συγγραφεὺς τῶν Δια-
 τύρων, ἀρ' οὐ τὴν ἐ-
 πεσκέφη, ὅτι: « On
 « n' exagère point
 « quand on dit que
 « Constantinople (f
 « fre le plus beau
 « point de l uni.
 « vers ».

Ἄλλ' ἐν ἀπολαύ-
 σῃ τις ὄλην τοῦ θεά-
 ματος τοῦτου τὴν ἡ-
 δονὴν, πρέπει νὰ ἴδῃ
 τὴν Κωνσταντινούπο-
 λιν κατὰ πρῶτον ἀπὸ
 τῶν ἄκρων τῆς Χαλ-
 κηδόνος καὶ τοῦ Η-
 ραίου (Φενέρ-μπαγ-
 πσῆ), καὶ νὰ τὴν ἴδῃ
 φωτισομένην ὑπ' ἀνα-
 τίλλοντος τοῦ ἡλίου,
 καὶ εἰς ἡμέραν τινα
 τοῦ θεοῦ: ὅ ὅτι τότε
 εἶναι πλήρης ἡ ἐκτε-
 σίς του, καὶ, ἐν δὲν
 ἔλαβέ ποτε τοῦ καλοῦ
 ἴσως, τὴν συλλαβή-
 νει τότε καθ' ὃ ἡ τὴν
 ἑκτασίν της.

Ἄς φαντασθῇ τις
 σύγκραμα δυσδιάκρι-
 τον γεωλόφων, διη-
 θισμένων ὡς διὰ σιγῆ-
 του, τοῦ μὲν διὰ κα-
 παλεύκων περιπτέρων
 (κιοσκίων) περιστοι-
 χισμένων ὑπὸ κατακρα-
 σίων καὶ βαδινῶν κυ-
 παρίστων τοῦ δὲ ὑπὸ
 ναῶν Ὀθωμανικῶν
 στεφανωμένων μὲ μο-
 λυθδοσκαπέστους θό-
 λους, ὑπὲρ τοῦς ὁποί-
 ος ἀνατέλλουσι ὡς
 χρυσοφαεῖς λαμπάδες
 αἱ λεπτορυεῖ: ἐκεῖνοι
 καὶ κατάλευνοι π' ὄ-
 γαι μυριάδας οἰνίων
 πολυχρόων, ὅτε εἰς,

συνεχόμενοι πρὸς ἀλ-
 λήλας ἐφ' ὅσον ἐφι-
 κνεῖται ἡ ὄψις, ὁμοι-
 αζουσι Περσικὸν πά-
 πητα ἐστρωμένον ἐπὶ
 τῆς γλῶσσης καὶ εἰς τοῦ
 τύπητας τούτου τὰ
 κροσπεδα, παρεκτε-
 νόμενα ὡς ἂν κροστια
 τὰ ἀναρίθμητα τῶν
 προσωριμαίων πλοί-
 ων κατ' ἄρτια καὶ τὴν
 θαλασσαν λαιοκύμονα
 ἂ ἀπανακίῃ τριγύ-
 θεν τὰ ἀντικείμενα
 ταῦτα καὶ ἐπὶ πᾶσι
 τῶν γλυκῶν αὐραῶν ὀ-
 σῆς Ἀνατολῆς ἀπο-
 τελοῦντα τὰ δάπεδον
 τῆς εἰκόνας. Ἰδοὺ ἡ
 Κωνσταντινούπολις ἐν
 ἀπόπτῳ!

Ἄλλ' ἐὰν θελήτης
 νὰ ἀναλύσῃ τὸ παν-
 ὄραμα τοῦτο, καὶ νὰ
 τὸ θεωρήσῃ ἐκ τοῦ
 πλησίον, σθένυται ὁ-
 λος ὁ ἐνθουσιασμός
 σου. Σπενιωποὶ σχολιοί,
 ὅπου μόλις τέσσαρες
 ἄνθρωποι δύνανται νὰ
 στραφῶσι γήπεδον
 ἄνισον, βορβορώδες,
 γέμον λεπρῶν καὶ
 δυτμῶρων ἀκύλων,
 ἐργαστήρια σκοτεινῶν,
 ρυπαρὰ, ἐτοιμόρροπα
 κείρι βραδυπορευτῶν
 καμήλων, ἢ ἄλλων ἀ-
 χθασορύντων οἰκοδο-
 μητίμων ὡς ἐπὶ τὸ
 πολὺ ὕλας πλησίον
 δὲ τοῦ δουλῶδους τοῦ
 βερβόρου καὶ ἐν ἀνθι-
 ρὸν τῆν βαρὴν κα-
 εἶαν, ὅπου γυνεῖ
 ρες ἀγοραιοὶ βρασι
 καρὲν ἢ κακῶν, γε-
 σσηγεύοντες ἢ κυβέ-
 οντες ὡς μυριάδες δὲ
 πωλητῶν καὶ ἀγορα-
 ἄλλ' ὡς συλωματιῶν
 καὶ ἰσορυθῶντων. Ἰ-
 δοὺ ἡ Κωνσταντινού-
 πόλις ἐκ τοῦ σύνεργου!

Καὶ διὰ τοῦτο ὁ βουλόμενος ν' ἀπολαύσῃ τὴν ἡδονὴν τῆς θέας αὐτῆς ἀκραιφνῆ, δὲν πρέπει νὰ θεωρῆται πλησίον τοῦ ἀλλ' εἰ μὲν εἶναι εἰς τὸν λόφον τοῦ Πέτραν, νὰ βλέπῃ τὴν παραλίαν τοῦ Σκουταρίου καὶ τὸ Σαράγιον εἰ δὲ εὐρίσκεται εἰς τὴν πόλιν, νὰ θεωρῆται τὴν κρηπίδα τοῦ Τοπ-χανέ, καὶ τὸ Σταυροδρόμιον, καὶ τοὺς λόφους τῶν Ταταβούλων, καὶ τὸ Κατάστενον· διότι ὅλα τὰ ἄνωθεν προσηλοῦσι τὴν ὄρασιν, καὶ καθ' ὅσον μεταβάλλει τις θέσιν, μεταβάλλεται καὶ τὸ σκηνογράφημα, καὶ περιπατεῖ περικυκλωμένους ὑπ' ὄλην τῆς ὀπτικῆς τὴν ἀπάτην.

Ὅστε ἡ Κωνσταντινούπολις τὰς καθ'αυτὸ καλλογὰς αὐτῆς, μαραινόμενας οὐδέποτε, τὰς ἐκληροδοτήθη ὑπὸ τῆς φύσεως, καὶ τὸ πᾶν τῆς λαμπρότητός της εἶνε ἡ θέσις της. Ἐπομένως ἐὰν ἀποσείσῃ ποτὲ τὰ προσκόμματα, λέγει συγγραφεὺς τις Γάλλος, ὅσα παραλύουσι κατὰ μέγα μέρος τὰς φυσικὰς αὐτῆς εὐπορίας, καὶ δυσκολεύουσι τὴν εὐημερίαν της, θέλει ἐντὸς ὀλίγου κατασταθῆ ἡ ὠραιότερα, πλουσιωτέρα, ὀχυρωτέρα, ὑγιεινότερα καὶ τερπνοτέρα πόλις τῆς οἰκουμένης.

Ἄλλ' ὅποια ἦτον ἄρα γε ἡ ἀρχαία Κωνσταντινούπολις, ἡ Κωνσταντινούπολις τοῦ Κωνσταντίνου καὶ τοῦ Ἰουστινιανοῦ, τῆς ὁποίας δὲν σώζεται πλέον εἰμὴ μόνον τὸ σκελετόν; Ὅποιον ἦρα γε μεγαλεῖον εἶχον οἱ ὑπερμήκεις ἐκεῖνοι Ἐμβολοί, οἱ ὑπερύψηλοι κίονες, οἱ χρυσαυγίζοντες θόλοι τοσοῦτων ναῶν καὶ μοναστηρίων καὶ παλατίων, ὅταν καὶ μόνος ὁ ἀγωγὸς τοῦ Οὐάλεντος (Μποζδογάν-κεμερί), διασῶθαι ὡς τοῦ σκελετοῦ τούτου ἡ νωτιία ἀκανθα, προσβάλλῃ, καὶ τοι κατὰ τὸ ἥμισυ σχεδὸν ἠκρωτηριασμένος, τόσον μεγαλοπρεπῶς τὴν ὄρασιν; Ὅποιαν ἐντύπωσιν ἀπετέλει ὁ ὑπερεκτεταμένος ἐκεῖνος Ἰππόδρομος μετὰ τοὺς εἰκοσιτέσσαρας αὐτοῦ κίονας, τῶν ὁποίων ἐξέ μόνους ἐπρόφρατε νὰ ἴδῃ καὶ νὰ θαυμάσῃ ὁ Γύλλιος, μετὰ τῶν ἀνδριάντων καὶ ἀγαλμάτων πλήθος, ὧν τὰ πλείστα ἀριστουργήματα τῶν μεγάλων τῆς ἀρχαιότητος τεχνιτῶν; Ταῦτα πάντα δύναται τις νὰ φαντασθῆ, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ν' ἀπεικονίσῃ διότι εἰκόνες τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, εἰκόνες δηλαδὴ ἀξίαι τοῦ ὄνοματός, δὲν διετηρήθησαν.

Βίπομεν ὅτι τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Κωνσταντινουπόλεως σήμερον δὲν ἀναλογεῖ μετὰ τὸ ἐξωτερικὸν της, καὶ τοιαύτη εἶν' ἡ ἰδέα ὄλων ἀνεξαιρέτως τῶν Εὐρωπαίων, ὅσοι τὴν ἐπισκέφθησαν ὁ Τουρνεφόρτιος μάλιστα παραβάλλει οὐκ ἀφῶς αὐτὴν μετὰ τοὺς ναοὺς τῶν παλαιῶν Αἰγυπτίων, οἱ ὁποῖοι ἐξῶθεν μὲν ἐξέπληττον τοὺς ὄρωντας μετὰ τὰ κολοσσαῖα καὶ κατὰ τεχνὰ ἐκεῖνα προπύλαιά των, ἐσῶθεν δὲ ἦσαν φωλεὶ κυνῶν, γαλῶν καὶ κροκοδείλων. Ἄλλ' ἡ πρόληψις εἶνε ὑπερβάλλουσα, καὶ τοι, ὡς πρὸς τοὺς ξένους, καὶ ἰδίως τοὺς ἑλληνικοὺς δικαιολογημένη. Συνειθισμένοι εἰς τὴν σημερινὴν τάξιν καὶ εὐρυθμίαν τῶν μεγαλοπόλεων τῆς πατρίδος των προκατειλημμένοι ὑπὸ φορτικῶν τῶν πλείστον περιγραφῶν, αἵτινες παριστάνουσι τὴν Κωνσταντινούπολιν πλέουσαν ἐντὸς βορβόρου ἀπειροὶ τῶν ἡθῶν, τῶν ἐθίμων, τῆς γλώσσης τοῦ τόπου, βλέπουσι φυσικῶς τὰ πάντα ὑπὸ μαύρην

μορφήν, καὶ, πρὶν ἀκόμην ἐπισκεφθῶσιν ὅλα τὰ μέρη τῆς πόλεως καὶ σχηματίζουσιν ἐκ παραθέσεως γνώμην, ῥίπτουσι ψῆφον μέλαιναν. Θρυλλεῖται μάλιστα ὅτι Ἄγγλος τις, ἅμα περιήλθε φθάσας μετὰ τὸ πλοῖον αὐτοῦ τὸν Κόλπον, ἀνεχώρησεν αὐθωρεὶ χωρὶς νὰ πατήσῃ τὴν ξηράν. Ἄλλ' ἰδιοτροπία τοιαύτη μόνον εἰς σπληνῶντα κάτοικον τοῦ Λονδίνου ἐπιτρέπεται ἴσως, τοῦ Λονδίνου λέγω, τὸ ὁποῖον ἔχει συνοικίας πολὺ χειροτέρας τοῦ Παλατᾶ, ὅπου οἱ κάτοικοι, αὐτὸ τοῦτο βορβοροκοῖται, γεννῶνται καὶ ἀποθνήσκουσιν εἰς τὴν λάσπην.

Ὅστις ὅμως μὴ θροοῦμενος ὑπὸ σπερμολογιῶν, καὶ γνωρίζων ὅτι ἅπαντα πόλις ἔχει τὸν Παλατᾶν της καθὼς ἔχει καὶ τὰ Ἠλύσια της, θελήσῃ νὰ περιέλθῃ ὡς παρατηρητὴς τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ νὰ εὕρῃ καὶ ὁδοὺς μεγαλοπρεπεῖς καὶ συνοικίας εὐρύθμους καὶ καθαρίας, ἅς διοδοῦσιν τὴν Μέσην καλυμένην ὁδὸν (Διβάν-γιοιού) ἀπὸ τῆς Ἁγίας Σοφίας ἄχρι τῆς πύλης τῆς Ἀδριανουπόλεως ἅς ὑπάγῃ εἰς τὸ Κοῦμακὰν καὶ Γενι-καπὺ, ὅπου αἱ νεόδμητοι συνοικίαι τῶν Ἀρμενίων δὲν ὑποχωροῦσιν εἰς πολλὰς τῶν Εὐρωπαϊκῶν πόλεων τὰ πρωτεῖα ἅς περιέλθῃ πρὸ πάντων τὰς εὐρυχώρους πλατείας, τὰς περὶ τὰ αὐτοκρατορικὰ τζεαρία, σκιζομένης ἀμφιλαρῶς ὑπὸ ἀειθαλῶν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δένδρων, ἐν ᾧ αἱ πλείονες ἐκκλησιαί τῶν Παρισίων καὶ τοῦ Λονδίνου, καθὼς τὸ παρετήρησε καὶ ὁ Τουρνεφόρτιος, εἶναι πνιγμέναι μετὰ τὰ στενωπῶν, σκοτιζομένων ὑπὸ ῥυπαροτάτων ἐργαστηρίων, καὶ τότε ἅς κρίνῃ ἐκ παραθέσεως.

Ὁ Κεράτιος Κόλπος.

Σχιζόμενος ὁ Βόσπορος περὶ τὸν προβολὸν τῆς Βυζαντινῆς ἄκρας, τῇ μὲν φέρεται κατὰ τὸ μείζον καὶ δεξιότερον αὐτοῦ μέρος πρὸς μεσημβρίαν ἐπὶ τὴν Προποντίδα· τῇ δὲ, κατὰ τὸ ἀσθενέστερον, κάμπτων πρὸς δυσμὰς, σχηματίζει τὸ καλούμενον Κέρας κόλπον μετὰ τὸν Κωνσταντινουπόλεως καὶ Γαλατᾶ, τὸν κοινῶς Κεράτιον καίπαρὰ τοῖς ἀρχαίοις Χρυσόκερας (Corne d'or).

Τὸ ὄνομα τοῦτο ἐδόθη εἰς αὐτὸν ἀναμφιβόλως ἀπὸ τοῦ σχήματος αὐτοῦ τε τούτου καὶ τῶν εἰς τὸν μυχὸν αὐτοῦ εἰσβαλλόντων δύο ποταμῶν. «Ἐοικῶς γὰρ» ἐλάφου κέρατι, λέγει ὁ Στράβων, εἰς πλείους «σχίζεται κόλπους, ὡς ἂν κλάδους τινάς. «Ὅθεν, σημειοῖ ὁ Κ. Ἀνδρεῶσσης, καὶ τὸ περὶ τὴν συμβολὴν τῶν ποταμῶν Τίγριδος καὶ Εὐφράτου χωρίον ὀνομάζεται Κορνά, τὸ ὅποιον σημαίνει Ἀραβιστὶ κέρας, καὶ συνηγεῖ μετὰ τὸ Γαλλικὸν corne.

Ἄλλ' ἡ μυθολογία, τερατευομένη περὶ τὰ τῶν τόπων ὀνόματα μάλιστα, ἐπλασε καὶ περὶ αὐτοῦ τὰ περὶ Κεροέσσης ἐκεῖνα τῆς Ἰοῦς, ἐκτεθησόμενα ἐν τῷ περὶ τῶν μυθολογικῶν παραδόσεων τοῦ Βυζαντίου κεφαλαίῳ.

Τῆς φυσικῆς ταύτης αἰτίας συνεπελάβετο καὶ ἄλλως, ὡς πρὸς τὴν ἐπωνυμίαν τοῦ Χρυσόκερατος, καὶ ἡ μοναδικὴ αὐτοῦ ὡς λιμένος εὐχρηστία, καὶ ἡ ἐξ αὐτοῦ προσγινομένη ἀνεκαθεν εἰς τὸν τόπον τοῦτον ἀφθονία,

προχέουσα πανταχόθεν τὰ τῆς θαλάσσης καὶ τῆς ἑρῆς προϊόντα, καὶ ἀναδεικνύουσα τοῦτον Ἀμιθλείας τῶ ὄντι Κέρως, ὡς πρὸς τὴν πόλιν καὶ τοὺς κατοίκους τῆς. Ὅθεν καὶ βλέπομεν τὸ σύμβολον τοῦτο εἰκονισμένον εἰς πολλὰ τῶν Βυζαντινῶν νομισμάτων.

Ὅτι δὲ εἶχε τὸ πάλαι προμηχεστῆρας καὶ πλειότερας εἰσοχάς τε καὶ ἐξοχάς, καὶ ἐπομένως τὴν ἀπὸ τοῦ ἐλαφείου κέρματος ἐπωνυμίαν κυριωτέραν, φαίνεται ἀπὸ τῆς περιγραφῆς τοῦ Διονυσίου. Αὐτίκα γὰρ πρὸς τὸ μεσημβρινὸν μέρος τὸ πρὸς τὴν πόλιν, ἐκτὸς τοῦ τριπλοῦ λιμένος τοῦ περὶ τὸν Βόσπορον, ἦσαν, κατὰ τὸν συγγραφεῖα τοῦτον, αἱ Σκιρρωνίδες καλούμεναι Πέτραι, καὶ μετ' αὐτάς τὰ λεγόμενα Κύκλα, λιμένες πάντως κυκλοτερεῖς, περὶ τὰς ὑπωρείας τοῦ τετάρτου λόφου· πρὸς δὲ τὸ βόρειον αὐτοῦ κλίτος ὁ καλούμενος Αὐλῶν, κόλπος δηλαδὴ ἐπιμήκης, ἔπειτα τὰ καλούμενα Χοιράγια, κόλπος ἄλλος, ὅπου τῶρα ὁ ναύσταθμος, καὶ μετ' αὐτὸν ἄλλος τρίτος, ὁ καλούμενος Βόλος, διότι παρεχίμαζον ἐν αὐτῷ οἱ ἰχθύες. Ὅλα ταῦτα ἐξέλιπον πρὸ πολλοῦ, συγχωσθέντων καὶ ἐποικοδομηθέντων τῶν τόπων, ἀπ' αὐτῶν ἀκόμη τῶν χρόνων τοῦ Ἀρκαδίου, κατὰ τὸν Ζώσιμον.

Τὴν εἰσοδὸν τοῦ κόλπου τούτου σχηματίζουσι δύο ἀκρωτήρια, πρὸς μεσημβρίαν μὲν τὸ Βοσπόριον (Σαραϊ-μπουρῶν), πρὸς ἄρκτον δὲ τὸ καλούμενόν ποτε Μέτωρον. Προχωρεῖ δὲ ἀπ' ἀνατολῶν θερινῶν, τὸ μὲν πρῶτον πρὸς δυσμᾶς χειμερινᾶς, ἔπειτα δὲ πρὸς δυσμᾶς θερινᾶς, περὶ τὰ ὀκτὼ στάδια· ἐκείθεν δὲ καμπτόμενος πρὸς μεσημβρίαν, καὶ ὀκτὼ τὰς ἀπάσας σχηματίζων καρπᾶς, ἐκτείνεται εἰς μῆκος 60 μὲν σταδίων, κατὰ τὸν Στράβωνα καὶ Γύλλιον, ὑπὲρ τὰ 40 δὲ κατὰ τὸν Προκόπιον, 80 δὲ κατὰ τὸν Χαλκοκονδύλην, λογιζομένους τὸν ὅλον αὐτοῦ περιβολὸν, ἀκριβέστερον δὲ εἰς μίλια 5-6 (4000 toises ἢ 9 χιλιόμετρα), καὶ περατοῦται εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Βαρβύσου.

Τὸ δὲ πλάτος αὐτοῦ εἶνε πῶς μὲν πλειότερον, πῶς δὲ ὀλιγώτερον τοῦ ἐνός μιλίου. Περὶ μὲν γὰρ τὴν εἰσοδὸν αὐτοῦ, « ἐπὶ πέντε πλατύνεται σταδίους », κατὰ τὸν Στράβωνα, ἢ 300 Ῥωμαϊκὰ βήματα, κατὰ τὸν Λευγκλάβιον ἀκριβῶς δὲ, κατὰ τὸν Κ. Ἀνδρεώσσην, εἰς 500 ὀργυῖας ἢ 2,000 μέτρα· ἐκείθεν δὲ, στενοῦμενος βαθμηδὸν ἄχρι μέσης τῆς τοῦ Γαλατᾶ παραλίας, ὅπου ἔξευκται οὐ πρὸ πολλῶν ἐτῶν καὶ ἡ ἔξω γέφυρα, συστέλλεται εἰς τρία στάδια καὶ τι πρὸς εἴτα πάλιν βαθμηδὸν ἱπλατύνόμενος, εἰς ἕξ ἀνοίγεται σταδίους, ἢ τὸ πλατύτατον. Ὅστε τὸ πλάτος αὐτοῦ, κατὰ μέσον ὄρον, εἶνε 400 πήχεων.

Τὸ δὲ βάθος διαφέρει κατὰ τὰς θέσεις· ἀπὸ μὲν γὰρ τοῦ στόματος ἄχρι τοῦ μέσου δὲν εἶνε πούποτε σχεδὸν ὀλιγώτερον 20 ποδῶν, κατὰ τὸν Γύλλιον, πολλὰ χροῦ δὲ υπερβαίνει καὶ τοὺς 30, καὶ ἑνιαχοῦ καὶ τοὺς 40. Ἀφ' οὗ περάσει τις ὅμως τὴν πόλιν καὶ προχωρήσῃ μέχρι τῶν τοῦ ποταμοῦ ἐκβολῶν, τὸ πλεῖστον τοῦ πυθμένος αὐτοῦ, καὶ μάλιστα τὸ πρὸς μεσημβρίαν, εἶνε τελματώδες, ἔθεν καὶ τὸ πλεῖστον αὐτοῦ μέρος ἐσημειωμένον διὰ πασσάλων, τὰ δὲ ὕδατα θολερώτερα, καὶ διὰ τοῦτο ἐκαλεῖτο, κατὰ τὸν Διονύσιον, ὄλον τοῦ-

το τὸ πέρας τοῦ κόλπου Σαπρὰ θάλασσα. Περὶ τὸν μυχὸν δὲ ἤδη αὐτὸν, πρῶτον μὲν ἀπαντῶσι σύρταις, ἔπειτα τέματα, καὶ τέλος περὶ τὰ 30-40 νησιδία, ἀποτελοῦντα διαφόρους εὐρίπους, τὸ πλεῖστον ἀδιαπλεύτους.

Ὁ θαυμασιὸς οὗτος κόλπος, περιεχόμενος πανταχόθεν ὑπὸ βουνῶν, καὶ ὀκτάκις, καθά προεῖρηται, περικλόμενος, εἶνε, διὰ τὸ σπάνιον τοῦτο τῆς φύσεως προτέρημα, ἐντελῶς ἀπὸ τῶν ἀνέμων ἀσφαλισμένος, μὴ διαπνεόμενος ὑπ' αὐτῶν κατ' εὐθείαν μήτε ἀπὸ δυσμῶν μήτ' ἀπ' ἀνατολῶν· διὸ καὶ, κατὰ τὴν φράσιν τοῦ Προκόπιου, *λιμὴν ἔστι πανταχοῦ, εἰς τοῦ ὁποῖου τὴν εἰσοδὸν* » ἐπειδὴν ἅπασι αἱ νῆες ἴκωνται, ἀλυβέρον νητοῖ τε τὸ λοιπὸν ἴασι, καὶ ἀπροβουλεύτως ὀρμίζονται » *Ἐθ' εὐχερῆς μὲν ὁ ἐκπλους, εὐχερῆς στερὸς δ' ὁ κατάπλους· ἐνθα γαλήνην εὐρεῖάν ἐστιν εὐρεῖν κἂν ταῖς θυέλλαις καὶ καταγίσιν.* « Εἶνε δὲ τόσον ἀγχιβαθῆς, ὥστε τὰ τρίκροτα ἤδη πολεμικὰ πλοῖα πρὸς αὐτάς τοῦ ἐν αὐτῷ ναυσταθμοῦ τὰς κρηπίδας » ἐπὶ κλίμακος ὀρμῆν «, κατὰ τὴν φράσιν τοῦ Στράβωνος. Καὶ τῶ ὄντι εἰς αὐτὸν ἐφαρμύζονται τὰ τοῦ Ποιητοῦ:

« . . . λιμὴν εὐρμος, ἐν' οὗ χρεῖα πείσματός ἐστιν,
 « οὐδ' εὐνάς βαλέειν, οὔτε πρυμνήσι' ἀνάψαι·
 « ἄλλ' ἐπικέλαστας μεῖναι χρόνον, εἰσόκε ναυτῶν
 « θυμὸς ἐποτρύη καὶ ἐπιπνεύσασιν ἄηται. »

δηλαδὴ, καθὼς λέγει ὁ Προκόπος, « ὀρμιζομένης ἐν ταῦθα νηός, τὴν μὲν πρῶμην τῇ θαλάσῃ ἐπῆρθαι, τὴν δὲ πρῶην ἐγκαθῆσθαι τῇ γῆ. » Ὅστε λογίζεται ὄχι μόνον ὁ ἀφαιεστερος καὶ εὐρυχωρότερος, ἀλλὰ καὶ ὁ εὐχερηστότερος τῶν λιμένων τῆς αἰκουμένης. Εἰς ἅπαντας γὰρ τοὺς ἄλλους λιμένας, λέγει ὁ Γύλλιος, ἀπαιτοῦνται κωπία ἢ ἰστία πρὸς εἰσοδὸν ἐν αὐτῷ δὲ οὐδετέρου τούτων ἐστὶν ἀνάγκη, ἐνορμιζομένων αὐτομάτως τῶν πλοίων τῷ φυσικῷ τοῦ Βοσπόρου καὶ ἀδιδῷ βέματι. « Ὅ γε μὴν λιμὴν, λέγει Μανουὴλ ὁ Χρυσολωρᾶς, νικῶν, οἶμαι, τοὺς ἀπανταχοῦ μεγέθει καὶ ἀσφαλείᾳ, πάσας ἂν τὰς ἀπανταχοῦ γενομένας τριήρεις καὶ ὀλκαδας οἶός τε ὦν δέξασθαι. » Τὸ μὲν γὰρ Βοσπόριον ἀκρωτήριον, ἐφ' οὗ ὑψοῦται, ὡς περ ἐπίτηδες, προεξέχων τῶν ἄλλων ὁ πρῶτος λόφος, σχηματίζων εἶδος ἀγκῶνος, προασπίζει αὐτὸν ἀπὸ τῶν ἔξωθεν καὶ ἀνατολικῶν ἀνέμων· ὁ δὲ δεῦτερος καὶ τρίτος λόφος, ὑποχωροῦντες ἐνδοτέρω πρὸς μεσημβρίαν καὶ οἱ λοιποὶ προέχοντες πρὸς ἄρκτον, ἀσφαλίζουσι πανταχόθεν αὐτὸν ἀπὸ τῶν νοτιῶν καὶ δυτικῶν πνευμάτων· ὁ λόφος τέλος τοῦ Γαλατᾶ καὶ τῶν Ταταβούλων, παρατεινόμενος ἀπ' ἀνατολῶν πρὸς δυσμᾶς, διατηροῦσιν αὐτὸν ἀκλυστον ἀπὸ τῶν βορειῶν ἀνέμων.

Ὁ κόλπος οὗτος ἐλέγετο, καθά προεῖπομεν, καὶ *Στενόν*. Ὅθεν ὁ Ζωναρᾶς *προβαίνει τὴν ναὸν τοῦ ἀγίου Μάμαντος ἐν τῇ κατὰ τὸ Στενὸν τοποθεσίᾳ.* Κατὰ συνεκδοχὴν δὲ, καὶ *Κόλπος τῶν Συκῶν, καὶ Πέραμα,* ἀπὸ τοῦ μεταξὺ τῆς πόλεως καὶ τοῦ Γαλατᾶ περάματος, περὶ οὗ ἐν οἰκείῳ τόπῳ.

Ἐκλείετο δὲ τὸ πάλαι, κινδύνου ἐπικειμένου, καὶ δι' ἄλυσου, ἐκτεινομένης ἀπὸ τῆς περὶ τὸ Βοσπόριον,

ἀκροπόλεως καὶ τοῦ ἐντὸς αὐτῆς πύργου τῶν Μαγγά-
νων, ἄχρι τοῦ καταντικροῦ Γαλατικοῦ πολυχίνου. Τοῦ-
το ἐγένετο πᾶσι ἰδίως δὲ ἐπὶ Λέοντος τοῦ Ἰσαύ-
ρου τῷ 739, ὅτε, ἐπιδραμόντων στόλω κατὰ τῆς πό-
λεως τῶν Σαρακηνῶν, ὑπὸ τὴν Σουλεϊμάν, υἱὸν τοῦ
Καλίου Ἀμπδ-οὐλ-μελέκ, » διὰ νικτὸς τὴν ἄλυσιν
» ἐκ τοῦ Γαλάτου ὁ εὐσεβὴς βασιλεὺς μυστικῶς ἀ-
» νέστειλεν (1).» Ἐπὶ τῆς ὑπὸ τῶν Γαλλοβενετῶν

διέσπατε τοὺς ὑπερμεγέθεις κρίκους τῆς ἀλύσειος παύ-
της, λέγον ὅτι ὠνομαζέτο Aquila, Ἄετός (2). Ἐπι-
πᾶσι δὲ, κατὰ τὴν τελευταίαν ὑπὸ τῶν Γούρκων πό-
λιорκίαν, ὁ ἀοίδιμος Κωνσταντῖνος Παλαιολόγος, προσ-
παθὼν πᾶσι τρόποις νὰ διασώτῃ τὸ ζώπυρον τῆς γι-
λιετοῦς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας, ἐξέτατε τὴν ἄλυ-
σιν ταύτην » ἀπὸ μέρους τῆς πύλης τῆς πόλεως τῆς
» καλουμένης Ὠραίας, εἰς τὸ τοῦ Γαλατᾶ μέρος, »

πολιорκίας τῆς πόλεως ἢ ἄλλοις αὕτη ἠτοφάρισε παρο-
μοίως τὴν εἴσοδον τοῦ κόλπου· ἀλλ' οἱ ὀβενετοὶ διέρ-
ρηξαν αὐτὴν διὰ τῆς τῶν τριήρων αὐτῶν ῥύμης· ὁ δὲ
Δάυδολος διέσωσε καὶ τὸ ὄνομα τῆς τριήρους, ἥτις

κατὰ τὸν Δοῦκαν. Πρὸς τὸν οραγυδὸν θυμὸς τοῦτο, ὁ
ἀνυπόστατος Μεχμεδ' ἀντεμυχανήτατο τὴν θουλλου-
μένην ἐκείνην ὑπερνωλκῆσιν τῶν τριήρων του.
Παρὰ τὴν ἄλυσιν ταύτην, ὁ Κομνηνὸς Μανουὴλ

[1] Τὸ ἑποῖον ἀναφέρεται ἐξέλασεν ἐντὸς τοῦ Ἐκατέρωθε Καὶ τῷ
ὄντι, τεταμένη ἢ ἄλλως ἀπορῆκε μὲν τοὺς ἐχθρούς, ἀλλ' ἐμποδίζει
συγχρόνως καὶ τὴν ἐμπορικὴν ἢ ἐπικουρικὴν πλοῖα νὰ εἰσπλεύσωσι, καὶ μά-
λιστον δεῖν, καὶ ὡς συνέθετο τότε, ὁ ἀπακλιμαρὸς διαρκίῃ μῆνας ἐνώ, ἐ-
ναστάσει τῆς ἡλύσεως, τὰ πλοῖα τῶν Σαρακηνῶν δὲν ἐτόλμησαν νὰ
εἰσπλεύσωσι, φοβηθέντα μήπως ἐπειτα, ἐπαθείης αὐτῆς, συλληθῶσι
καὶ διαφθάρωσιν ἐντὸς τοῦ κόλπου, ὡς ἐντὸς κύρτου. Περὶ δὲ τοῦ
ἐπιθέτου εὐσεβίου, διδόνοντο εἰς τὸν εἰκονομάχον Λέοντα δὲν ἔ-
λει ἀπορῆσθαι ὁ ἀναγνώστης, ἀπ' οὗ ἴδῃ εἰς τὸ Γ'. Νέρος τῆς παρουσίας
πραγματικῆς, ὅτι οἱ εἰσὶ οὗτοι, κατανηχῆταιτες ἀπλῶς τριακτικοί, ἐδι-

δαντο ἀδικησάμενοι ἔλαου. τοῦ αὐτοκράτορος, ὅποιον ἤτοτε κενήσῃ τὸ
πρόνημα αὐτῶ. περὶ τῶν θεσηκτικῶν δογμάτων. Ἀρχαῖ δὲ μόνον το
ταῦθα νὰ σημειώσωμεν ὅτι ὁ μὲν ἱερός κύριλλος ὁ Μωροσλαβικὸν ἔλαου ε-
θεσῆσται οὗ διαμείζει τὸν ἐρεμνίζοντα Κωνσταντῖνον ὁ δὲ εἰς τὸν Σίβ-
βια, ἐπιστέλλων πρὸς Ἀναστασίον τὸν Δίκουον, γινώσκοντα, ὡς γινώ-
σκον, περὶ τὸ ὄγμα, γράσει οὐχ ἦτον ὅτι ἦν ἔλαου εἰς τὸ προσκυλῆσαι τὴν
ἴχνη τῆς Ἀδελφῆ Εὐσεβίου εἰς αὐτὸν.
(2) Καὶ ἔλαου Aquila, Ὠραίας, καὶ ὡς τὸ ἐξέλασεν ὁ ἔλαου εἰς τὸν
Gestis Venet.)

εἶχε προσθέσει. φαίνεται, καὶ δευτέρα, ἐκτεινομένη ἀπὸ τῆς τῶν Μαγγάνων Μονῆς μέχρι τοῦ πύργου ἢ τῶν πύργων, οὗ εἶχεν οἰκοδομήτη ἐν μέσῳ τοῦ πελάγους, κατὰ τὸν Μ. Χρυστολαρεῶν, ἀσφαλίζων οὕτως ὅλον τὸν Βόσπορον, καὶ ἰδίως τοῦ Γαλατᾶ τὸ πολίχιον καὶ τοὺς ἐκεῖ παροικοῦντας Γενουησίους, ἀπὸ τῆς ἐφόδου τῶν Οὐγενετῶν, καθὼς αὐτὸ τοῦτο ἐπραξε πρὸ αὐτοῦ, κατὰ τὸν Διάκονον Λέοντα καὶ Νικηφόρος ὁ Φωκᾶς, φοβούμενος τὴν ἐπίδρομὴν τῶν Ταύρων.»

«Ἄλλ' αἱ γυναῖκες; ὦ! αἱ γυναῖκες! περὶ αὐτῶν οὐδεὶς οὐδέποτε λόγος παρὰ τοῖς Τούρκοις καὶ εἶνε ἡ χειροτέρα προσβολή, ἡ μεγαλητέρα ἀναίδεια, ἡ παράβασις τῶν κυριωτέρων τῆς χρηστοθείας κανόνων, τὸ νὰ ἐρωτησῆ τις Τούρκον περὶ τῆς γυναικὸς του, ἐκτὸς μόνου τοῦ ἱατροῦ. Ὅσακις δὲ συμπέση περὶ τῆς Κυρίας λόγος, ὁ Τούρκος μεταχειρίζεται περιφράσεις: Οἱ παρ' ἐμοί, Οἱ κατ' οἶκον, Ἡ τῆς οἰκίας νεάνις, κτλ. Τί κάμνουσιν ἐν τούτοις αἱ δειλαῖαι αὐταί, τὰς ὁποίας ὀργνοῦσιν αἱ Εὐρωπαῖαι, ὡς κατακλείστους καὶ φρουρουμένας ὑπὸ λόχου μαύρων καὶ δυσειδῶν εὐνούχων; Γελῶσι καὶ ἀποροῦσιν ἀκούουσαι, ἂν συμπέση ποτὲ ν' ἀκούσωσιν, ὅτι ταλανίζονται ὡς στερημένα ἐλευθερίαι, ἐν ᾗ ἀπολαμβάνουσι πᾶσαν ὄσσην τὰ ἔθνη ταῖς συγχωροῦσιν. Ἡ Ὀθωμανὶς, ἀνατρεφόμενη ὑπὸ τὴν ὀργκευτικὴν ἰδέαν ὅτι ὁ σκοπὸς τῆς δημιουργίας τῆς γυναικὸς εἶνε νὰ κάμη τὸν ἄνδρα εὐδαίμονα, καὶ ὅτι εἶν' ἐπομένως φύσεως ὑποδεεστέρας, θεωρεῖ καὶ ὀνομάζει κύριον ἑαυτῆς τὸν σύζυγον, καὶ ἀφωσιωμένη εἰς τὰ οἰκιακά της ἔργα καὶ τὴν ἀνατροφὴν τῶν τέκνων της, πρὸς τὰ ὁποῖα ἡ φιλοστοργία της δὲν ἔχει ὄρια. Καὶ αὐτὰ δὲ ἀνταμειβοῦσιν ὄχι μόνον τὰς μητέρας ἀλλὰ καὶ τὰς τροφούς αὐτῶν μὲ ἀπερίοριστον σέβας, τοῦ ὁποίου τὸ παράδειγμα δίδει πρῶτος ὁ Σουλτάνος ὅθεν καὶ βλέπομεν τόσας Σουλτάνων μητέρας (Βαλιδὲ) ἰσχυράσας τὰ μέγιστα ἐπ' αὐτῶν. Ὁ σύζυγός της ἀφ' ἑτέρου (καὶ ἐννοῶ πάντοτε τὸν μὴ ἐξηχρηωμένον καὶ καθαυτὸ Τούρκον) εἶνε πρὸς αὐτὴν πάντοτε ἠπιώτατος καὶ περιποιητικώτατος· τὸ δὲ αἰσθημα τοῦτο εἶναι τοσοῦτ' ἄλλο διαρκέστερον καὶ εὐγενέστερον, ὅσ' ἂν προσέρχεται ἀπὸ συμπαιδείας πρὸς τὸ ἀσθενέστερον φύλον. Ὁ Τούρκος ὄχι μόνον οὐδέποτε τολμᾷ νὰ ὑψώσῃ κατὰ τῆς γυναικὸς του χεῖρα, καθὼς ὅλοι σχεδὸν οἱ χωρικοὶ τῆς Ἑυρώπης, ἀλλ' οὔτε νὰ φανῆ ἀτακτῶν ἐμπρὸς της· καὶ ἐάν ποτε τύχη νὰ μεθυσθῆ, ὑπάγει νὰ ἀναήψῃ εἰς τῆς μητρὸς ἢ τῆς ἀδελφῆς του τὸν οἶκον. Ἐχουσι δὲ καὶ τινὰ ἀστείαν παραβολὴν, ἡ ὁποία χαρακτηρίζει τὸν τρόπον τοῦ σκέπτεσθαι αὐτῶν ὡς πρὸς τοῦτο. Ἐάν ἡ γυνὴ ἐπλάσθῃ, λέγουσιν, ἐκ τῆς πλευρᾶς τοῦ Ἀδάμ, εἶναι φύσει στρεβλή, καὶ θέλων τις νὰ τὴν ἰσάσῃ, κινδυνεύει νὰ τὴν συντρίψῃ. Ἡ Ὀθωμανὶς ἐπομένως ἐξέρχεται ὁσαύτως θέλει, συνδεδεμένη ὑπὸ προβεβηκυίας τινὸς συγγενοῦς ἢ θεραπαινίδος· ἀπαξ τῆς ἐβδομάδος ὑπάγει κατὰ ὀργκευτικὸν χρέος εἰς τὸ λουτρὸν, καὶ ἐκεῖ διατρίβει δλόκληρον τὴν ἡμέραν, μανθάνουσα τὰ τῆς γειτονείας ἀνέκδοτα καὶ ἐπιδεικνυμένη τὰ τζεβαίριά της οὐδέποτε δὲ ὁ σύζυγος ἀρνεῖται πρὸς αὐτὴν τὴν διασκέδασιν ταύτην. Κεκαλυμμένη τὸ πρόσωπον καὶ τὸ σῶμα,

διέρχεται ἀγνώριστος τὰς πλειοτέρας ὁδοὺς, ἐκ τῶν ὁποίων ὅλοι παραμερίζουσιν ἐμπροσθέν της· καὶ ὁ σύζυγός της αὐτὸς, ἐάν τὴν συναπαντήσῃ, ἢ δὲν τὴν γνωρίζει, διότι ὅλων τὰ γὰμ-ἰχράμια εἶναι ὁμοίμορφα, ἢ διαβαίνει σιωπηλός, χωρὶς νὰ δώσῃ ἀναγνωρίσεως σημεῖον. Εἰς δὲ τὸν γυναικωνίτην αὐτῆς εἶναι καθ' ὅλην τῆς λέξεως τὴν δύναμιν οἰκοδέσποινα, καὶ οὔτε ὁ σύζυγός της αὐτὸς τολμᾷ νὰ εἰσέλθῃ, ὁσαύκις πρὸ τῶν θυρῶν βλέπει ξένης γυναικὸς πέδιλα.

Τὸ πλείοτερον ὕδωρ τῆς πόλεως δαπανᾶται εἰς τὰ λουτρά, τῶν ὁποίων ἡ ἀνάγκη δὲν εἶναι φυσικῶς μόνον, ἀλλὰ καὶ ὀργκευτικῶς ἀπαραίτητος διὰ τοὺς Ὀθωμανούς, δογματίζοντας ὅτι τὸ λούσιμον τοῦ σώματος ἐξαλείφει τὰ ἁμαρτήματα τῆς ψυχῆς. Διὰ τὰς γυναῖκας δὲ αὐτῶν, παρεκτὸς τῆς ἀνάγκης ταύτης, τὸ λουτρὸν εἶνε, καθὼς προείπομεν, καὶ μέσον διασκέδασης, καὶ γίνεται, χρεωστικῶς μὲν κατὰ παρασκευὴν, πολλάκις δὲ καὶ δις τῆς ἐβδομάδος, τὸ κέντρον τῶν γυναικείων ἐκστρατειῶν. Ἐκεῖ διάγουσιν δλόκληρον τὴν ἡμέραν, συνεμιλοῦσαι, καπνίζουσαι, χορεύουσαι, τραγῳδοῦσαι, ἢ θεωροῦσαι καὶ ἀκούουσαι τὰς ἄλλας ἀδούσας καὶ χορευούσας. Τὰς σκηναὶς ταύτας τοῦ Τουρκικοῦ γυναικείου λουτροῦ μόνῃ ἡ Lady Montague καὶ εἶδε καὶ περιέγραψεν, οἱ δὲ λοιποὶ ἐξ ἀκοῆς καὶ ἐξ εἰκασίας μόνον.

Τὸ ἀρχαῖον Βυζάντιον εἶχεν εἰκοσιτέσσαρα λουτρά, τὰ πλείστα τῶν ὁποίων ἦσαν μεγαλοπρεπέστατα, καὶ στολισμένα μὲ πλῆθος εἰκόνων καὶ ἀνδριάντων. Ἐπὶ Θεοδοσίου τοῦ νεωτέρου ἠριθμοῦντο ἐν Κωνσταντινουπόλει ὀκτώ μεγάλα δημόσια λουτρά (θέρμαι), ὧν ἐπισημότερον τὴ τοῦ Ζευξίππου, καὶ 153 ἰδιωτικά. Ἐπὶ Γυλλίου ἦσαν ὑπὲρ τὰ ἑκατὸν δημόσια λουτρά, ἐξ ὧν τὰ πενήτηντα διπλά (μέρος δηλονότι διὰ τοὺς ἄνδρας, καὶ μέρος διὰ τὰς γυναῖκας) καὶ μέγιστα. Ὁ Chevalier ἐμέτρησε περὶ τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος αἰῶνος 130, καὶ ἄλλοι 300, ὧν ἐπισημότερον τὸ τοῦ Μουσταφᾶ πασσᾶ. Συμπεριλαμβανομένων ὅμως καὶ τῶν ἰδιωτικῶν, εἶνε ὑπὲρ τὰ 1,000, διότι ἐκάστη οὐ μόνον Τούρκου, ἀλλὰ καὶ Γραικοῦ, καὶ Ἀρμενίου, ὀπωσοῦν εὐκαταστάτου, οἰκία ἔχει καὶ τὸ λουτρὸν της, εἰς τὴν κατασκευὴν καὶ διακόσμησιν τοῦ ὁποίου οἱ ἰδιοκτῆται ἐπιδείκνυνται ὅλην αὐτῶν τὴν μεγαλοπρέπειαν καὶ φιλοκαλίαν.

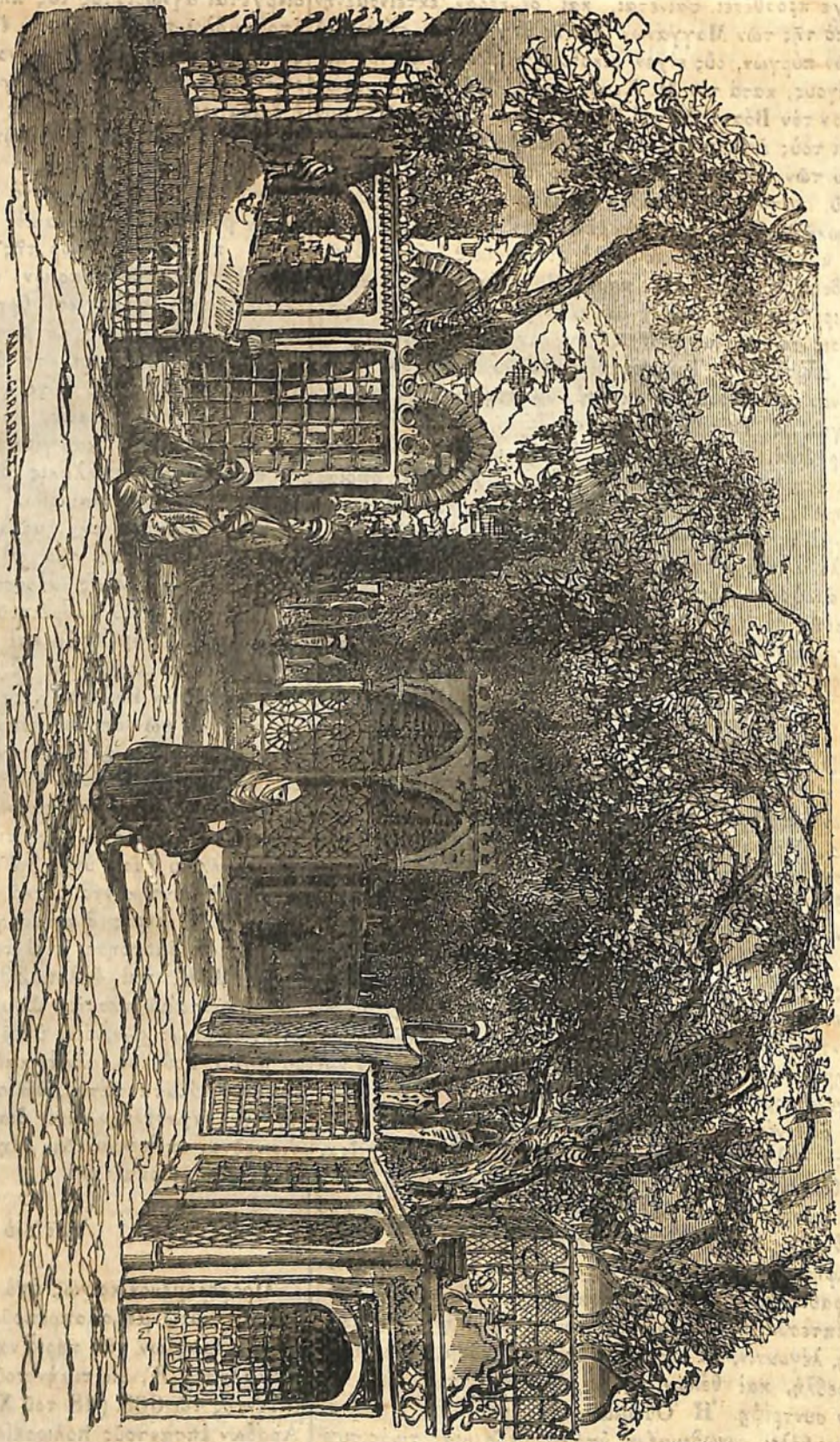
Ἐ ἰ ὁ ὁ μ π,

Προφερόμενον κοινῶς ὑπὸ τῶν Γραικῶν Ὑπι, ἀπὸ τοῦ ἐν αὐτῷ μεγαλοπρεποῦς τζαμίου ἀνεγερθέντος ἐκ τῶν ἐρείπιων τῶν περὶ τὰς ναῶν καὶ παλατιῶν ὑπὸ Μεχμέτ τοῦ Β', εἰς τιμὴν τοῦ ἐνταῦθα φονευθέντος καὶ ταρέντος τῷ 668 (48 τοῦ Χχιτζρέ) ἐπὶ τῆς ὑπὸ τῶν Ἀράβων ἐπταετοῦς πολιορκίας τῆς ἐκείνου Κωνσταντινου τοῦ Πωγωνάτου Ἐμπού-Ἐπίου (1ῶ3), ἐνός τῶν Χαλιδ' Ἐνδαρῆ (βοηθῶν καὶ ὀπαδῶν τοῦ Ἀωάμεθ), υἱοῦ τοῦ Ζαΐδ-ὄυλ-Κοραϊμπ ἐκ Μεδίνης, τοῦ ὁποίου τὸν τάφον ἀνεκάλυψε κατ' ὀπτασίαν, τῇ τρίτῃ ἀπὸ τῆς ἀλώσεως ἡμέρᾳ, ὁ τότε παρὰ τῷ πορθητῇ Σουλτάνῳ ἐν πολλῇ ὑπολήψει Σείχης Ἀκ-σέμο-ὄυδ-δίν (λευκὸς ἤλιγ

ος τῆς πίστεως). Ὁ τάφος οὗτος κείται ὑπὸ κυλινδρῶειδῆ μεγαλοπρεπέστατον θόλον, σκεπασμένος μὲ πολύτιμον ὕφασμα, καὶ φωτιζόμενος ὑπὸ 70 καὶ ἐπέκεινα ἀκοιμήτων λύχνων καὶ δύο παχυτάτων λαμπάδων, τὴν μὲν πρὸς τῇ κεφαλῇ, τὴν δὲ ἐτέραν πρὸς τοῖς ποσίν, ἔχει δὲ μεγίστην παρὰ τοῖς Τούρκοις ὑπόληψιν ὡς θαυματουργός, καὶ μάλιστα τὸ παρά ποδας αὐτοῦ πηγάδιον, εὐρεθὲν μετ' αὐτοῦ συγχρόνως. Πρὸς τὴν κεφαλὴν δὲ τοῦ τάφου ἤρτηται ἐπὶ δάρατος σημαία, περιτυλιγμένη εἰς πράσινον περιχύμαμα, ὡς σύμβολον τοῦ ἐπαγγέλματος τοῦ κειμένου, χρηματίσαντος σημαιοφόρου, τὸ πρῶτον μὲν τοῦ Μωάμεθ, ἔπειτα δὲ τοῦ Α' Κχαλίφου Μουαβιέ.

Τὸ Τζεαμίον τοῦτο, τοῦ ὀποίου ὁ πρόναος εἶνε κεκοσμημένος ὑπὸ δώδεκα κιόων Θηβαίου λίθου, εἶνε πάντοτε ἀνοικτόν· διότι συντρέχουσιν εἰς αὐτὸ οἱ εὐλαβεῖς παμπληθεῖ, δωροφοροῦντες κηρία, θυμιάματα (ἀγγάλογον ἄμβραριν κτλ.) καὶ χρυσίον. Προσῆρτηται δὲ αὐτῷ ἐν πτωχοτροφίῳ μὲ πλῆθος θόλων, τρεῖς εἰσόδους κατὰ πρόσωπον, μίαν βρύστιν, καὶ μίαν πολὺ προεχούσαν κορωνίδα, τῆς ὁποίας ἡ ἄροφή εἶνε ζωηρότατα καὶ μὲ πολλὴν ἰσοκαλίαν χρωματισμένην. Πρὸς τὸ μεσημέρι ματαοῖ

κὸν δὲ αὐτοῦ μέρος ἐνετειχίσθη τῇ 13 Ἰανουαρίου τοῦ 1732, ἐπὶ Σουλτάν Μαχμουτ τοῦ Α', τὸ ἐν τῷ αὐτοκρατορικῷ θησαυροφυλακίῳ τότε ἀνευρεθὲν ἐκτύπωμα ἀνθρωπίνου δακτύλου ἐπὶ μιᾷ πέτρας, τὸ ὁποῖον ἐνομίσθη ἴχνος τοῦ π. δός τοῦ Προ

φήτου (καδὲμ-ὕτ-σερίτ), « λάμπων, λέγει ὁ Ἱστορικός Σουμπλή, ὑπὸ μαρμαρυγῶν αἰωνίων, καθὼς τὰ μέτωπα τῶν Χουρρί (1). »

[1] Παρθένον τοῦ Μωαμεθικικοῦ παραδείτου.

Εἰς τὸν ναὸν τοῦτο, εἰς τὸν ὁποῖον κατ' οὐδένα τρόπον δὲν ἐπιτρέπεται ἡ εἰσοδος εἰς τοὺς ἀλλοθρήσκους, ζώνονται πανηγυρικῶς τὸ ξίφος (1) οἱ διάδοχοι Μεχμέτ τοῦ Β'. Σουλτάνοι, καθὼς τὸ περιεζώσθη καὶ αὐτὸς ὑπὸ τοῦ βῆθέντος Σείχη. Ἡ τελετὴ αὕτη, γινομένη 6-9 ἡμέρας μετὰ τὴν ἀναγόρευσιν τοῦ Σουλτάνου, λέγεται Τακλίτι-Σερίφ (Σσειφ); ὁ δὲ Σείχ-οὐλ ἡλάμης, ζωννύων τὸν Σουλτάνον τὸ ξίφος, ἐκφωνεῖ τὴν εὐχὴν ταύτην. « Δῶν σοι Κύριος τὴν χρησότητα Ὄσμὰν τοῦ προπάτορός σου! » Ὑπάρχει δὲ κατεσκευασμένη πρὸς τοῦτο ἐξέδρα τις μαρμαρινὴ ὑποκάτωθεν θόλου, ἀνεχόμενου ὑπὸ τεσσάρων κίωνων, ἐν τῷ μέσῳ τῆς αὐλῆς, ἐκεῖ ὅπου εἰς τὰ ἀλλὰ τζαμιά εἶνε συνήθως ἡ φιάλη τῶν ἀγνισμῶν. Ἐν αὐτῷ τελεῖται καὶ τὸ Κουρμπάν-Μπαϊράμ ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου.

Παρεκτός δὲ τοῦ ναοῦ τοῦ Ἐϊοῦμπ, τὸ προάστειον τοῦτο ἔχει καὶ ἄλλα δέκα τζαμιά, ἐξ ὧν δύο τὰ μεγαλύτερα, καὶ τὸ ἐν ἐξ αὐτῶν καλεῖται Σαλη-Μαχμούτ-πασσᾶ-τζαμισύ. Παρεκτός δὲ τούτων εἶνε εἰς τὸ Ἐϊοῦμπ καὶ πλῆθος ἄλλων Μουσουλείων καὶ παλατιῶν, κυρίως τῶν βασιλίδων, τοῦτο μὲν διὰ τὸν τάφον τοῦ Ἐϊοῦμπ, περίεξ τοῦ ὁποῖου περὶ πλείστου ποιῶνται νὰ ταφῶσιν οἱ εὐλαβέστεροι καὶ πλουσιώτεροι τοῦτο δὲ διὰ τὴν ὠραιότητα καὶ τὸ εὐχέμερον τῆς θέσεως, ὅπου ὁ κόλπος εἶνε πάντοτε σχεδὸν νήემος, καὶ τὰ περίεξ ἀεῖποτε χλοηφόρα. Ὅθεν καὶ ἡ ἀποψὶς τοῦ προαστείου ἔχει τι ἰδιαιτέρον, διὰ τὸ πλῆθος τῶν χρυτωμένων θόλων καὶ μιναιρέων του. Ἄλλ' ἀπό τινων ἤδη ἐτῶν, προτιμηθέντος, ὡς εἶπομεν, τοῦ Βασπόρου πρὸς κατοικίαν τῶν μεγιστάνων, τὰ ἐν ταῦθα πικατία ἠρημώθησαν ἢ μετεβλήθησαν εἰς τεχνουργεῖα, ἰδίως δὲ ἡ ἀπὸ τῶν βυρσοδεψείων δυσωδία καθίστησιν αὐτὸ σχεδὸν ἄβατον, καὶ τοὶ ἄλλως ἐφρύμοτομημένοι δι' ὀμαλωτάτης καὶ πλατυτάτης ὁδοῦ, ἣ τις διατείνει δενδρόφυτο; ἐκατέρωθεν καθ' ὅλον αὐτοῦ τὸ μήκος.

Μεταξὺ δὲ τῶν ἐν αὐτῷ Μουσουλείων διακρίνεται, διὰ τὴν πολυτέλειαν καὶ μεγαλοπρέπειάν του, καὶ τοὶ ἐπιτετηθευμένοι, τὸ τοῦ περιφήμου ναυάρχου Κιουτσούκ-Χουσεῖν-πασσᾶ, τοῦ ὁποῖου τὸ ὄνομα, ὡς πρὸς τὴν βελτίωσιν τοῦ Ὀθωμανικοῦ ναυτικοῦ καὶ ἄλλας οὐσιώδεις μεταρρυθμίσεις, δικαίως τάττεται μετὰ τῶν τοῦ Χαΐρ-οὐδ-διν, Πιρί-πασσᾶ, Κατήμ-πασσᾶ, Κχιλίτζ-Ἄλη-πασσᾶ καὶ Γαζή-Χασσᾶν-πασσᾶ. Ἀργυρώνητος, ἀγορασθεὶς εἰς παιδικὴν ἡλικίαν ὑπὸ τῶν σωματεμπόρων τῆς Γεωργίας, εἰσῆχθη εἰς τὸ παλάτιον. καὶ συνανετράφη μετὰ τὸν Σουλτάν-Σελήμην εἰς τὸ Κεφάσι, τοῦ ὁποῖου τὴν εὐνοίαν προσηλώτας εἰς ἑαυτὸν, διετήρησεν αὐτὴν ἀμετάπτωτον ἄχρι τέλους, ἐναντίον τῶν ραδιουργιῶν τοῦ περιφήμου Βαλιδὲ-κεαϊᾶ Ἰουσοῦφ-ἄγᾶ, ἀξιωθεὶς νὰ νυμφευθῆ καὶ τὴν ἐξαδέλφην τοῦ Κυρίου του, Σουλτάναν Ἐσμᾶ, θυγατέρα τοῦ Σουλτάν-Ἀμπδ-οὐλ-χαμήτ καὶ ἀδελφὴν τοῦ Σουλτάν-Μαχμούτ. Ὁ τάφος του, ἀποθανόντος τῆ

22 τοῦ μηνὸς Σεβᾶλ τοῦ 1218 τοῦ Χιτζρέ, εἶνε πλησίον τοῦ προβῆθέντος πτωχοτροφείου, ἀποτελῶν συνάρτημά τι εὐθυγώνιον ἐκ λευκοτάτου μαρμάρου, ἐπὶ τοῦ ὁποῖου φαντάζουσι διάφορα ἐπιχρύσα ἐμβληματικά κοσμήματα, παναίρια ὀπωροφόρα καὶ ἀνθρώπορα κτλ. Πρὸς τῆ κεφαλῇ δὲ τῆς λάρνακος, κεκαλυμμένης, ὡς ἔθος, με ὕψωμα σφαιρικόν, ἐσχηματίζεται ἐπὶ κίονος τὸ καθούκιόν του ὡς Πατσᾶ χρυσῆ δέ τις ἐπιγραφή, ποίημα τοῦ περιφήμου Ἱστοριογράφου Βασσιφ-ἐρέντη, ὑμνεῖ μετ' Ἀσιατικὸν ὕψος τὰς ἀρετὰς τοῦ κειμένου· ἢ δὲ ἀειθαλῆς πύξος καὶ ἡ μυρσίνη στολίζουσιν ὁμοῦ μετὰ τὰς κυπαρίσσους τὴν περιφέρειαν τοῦ Μουσουλείου. Ἰδοὺ ἡ ἐπιγραφή τοῦ τάφου του, δεῖγμα τῆς τροπικῆς τῶν Ἀσιανῶν γλώσσης, ἐκ τῆς εἰς τὸ Γαλλικὸν μεταφράσεως τοῦ Περτουζιέρου.

» Ὁ Θεὸς μόνος εἶνε αἰώνιος

» Τὸ πηδάλιον τῆς ὀλκάδος τῆς ψυχῆς του διευ-
» θύνη ὑπὸ τοῦ βραχίονος τοῦ Θεοῦ, τοῦ κοινῶ ἢ
» μὴ κυβερνήτου, πρὸς τὴν θάλασσαν τοῦ ἄλλου Κό-
» σμου· τὸ πλοῖον τοῦ σώματος τοῦ ἀνδρός τούτου,
» ἐξόχου τῆς ἱκανότητος, διεκρίνετο ἐν τῷ Τέρε-
» καθὼς ὁ φακὸς εἰς τὴν παρεῖαν νεάνιδος. Ἄλλ' ἐπὶ
» τέλους ὁ ἄνεμος τῆς τύχης, διαρρήξας τὰ ἱστία καὶ
» συντρίψας τὸ πλοῖον, κατεπόντισεν αὐτὸ εἰς τὸν
» ὠκεανὸν τῆς θείας ἀγαθότητος. Τότε ἤκουσε τὴν
» ἐξῆς προσαγῆν. « Ἐπάνελθε πρὸς με » προσ-
» ταγῆν τὴν ὁποίαν ὁ Παντοδύναμος ἀπευθύνει πρὸς
» πάντας, ὅσοι διήγαγον ἐδῶ κάτω βίον ἀνεπίληπτον
» καὶ διευθύνθη μετ' ἄκρας χαρᾶς πρὸς τὰς οὐρανίους
» σκηνάς. Διαβάτα, ἀποστομάτισον τὸν πρῶτον στί-
» χον τοῦ Κούρ-ἄν ὑπὲρ τῆς ψυχῆς τοῦ Χουσεῖν
» -πασσᾶ. Μάθε δὲ προσέτι ὅτι ποιητῆς τοῦ ἐπιταφί-
» ου τούτου εἶνε ὁ Βασσιφ, ὅς τις εὐχεταὶ ὥστε ὁ
» παράδεισος νὰ ἦμε ἡ αἰώνια του κατοικία. »

Μετὰ τὸν τοῦ Χουσεῖν-πασσᾶ τάφον, ἔλκει τὰ βλέμματα τοῦ διαβάτου εἰς τὸ Ἐϊοῦμπ καὶ ὁ τουμπές τῆς μητρὸς τοῦ Σουλτάν-Σελήμ τοῦ Γ', κτίριον ἀρχιτεκτονικῶς κανονικώτατον καὶ μεγαλοπρεπέστατον καὶ διὰ τὴν τῶν μαρμάρων καλλονὴν πολυτελέστατον, ἐκκλίνον δὲ κατὰ τὴν ἀρμονίαν ἐπὶ τὸ Ἀραβικώτερον. Ἀποτελεῖ δὲ τὸ ἀντίρροπον τῆς εἰς τὴν ἑτέραν ἄκραν τοῦ προώπου τοῦ Πτωχοτροφείου ὠκοδομημένης κρήνης. Ὁ δὲ ἐν αὐτῷ τάφος τῆς περιφήμου ταύτης γυναικὸς εἶνε περιφραγμένος μετὰ κιγκλίδωμα κεκοσμημένον μετὰ μαργαριτοκόχχην. Ὅς τις γνωρίζει πόσον σέβας, καὶ ὁποίαν εὐπειθειαν ἀπονέμουσι θρησκευτικῶς οἱ Ὀθωμανοὶ εἰς τὰς μητέρας των, ἐκεῖνος δύναται εὐκόλως ν' ἐξηγήσῃ τὴν ἐπιρροήν, ἣν ἔσχον κατὰ καιροὺς ἐπὶ τῶν πραγμάτων τῆς Τουρκικῆς αυτοκρατορίας αἱ μητέρες τῶν Σουλτάνων (Βαλιδὲ), αἵτινες τι-ελοφοροῦμεναι πρὸς τοὺς ἄλλους καὶ Μιτῆρες τῶν πεισῶν, εἶνε ἀπηλλαγμένοι, αὐταὶ μόνον μεταξὺ τῶν Τουρκισσῶν, καὶ τῆς τοῦ Νάμ-ἰχράμ ὑποχρεώσεως. Ἄλλ' ἡ Βαλιδὲ τοῦ Σουλτάν-Σελήμ, θυγατὴρ Χριστιανοῦ, ὡς λέγεται, ἱερῶς ἐκ Γεωργίας, εἶχε, παρεκτός τούτου, καὶ νοῦν ἀρχικὸν ἐκ φύσεως ὅθεν καὶ εἰς αὐτὴν

[1] Ἡ τελετὴ αὕτη ἀναλογεῖ μετὰ τὴν σέβην τῶν Χριστιανῶν βασιλέων.

ἀποδίδουσι κατὰ μέγα μέρος τὴν εὐημερίαν, ὅσης ἀπὸ λουσε τὸ Κράτος, καὶ ἰδίως ἡ πρωτεύουσα αὐτοῦ, ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ λαοποθήτου τούτου Σουλτάνου.

Υπάρχει δὲ πρὸς τοὺς ἄλλοις εἰς τὸ Ἐϊοῦμπ καὶ ἐν Σχολεῖον τῶν θεολογικῶν παραδόσεων (Σουννέτ), καὶ ἕτερον προκαταρκτικὸν μὲ μίαν βιβλιοθήκην, ἰδρύματα τοῦ περιφημοτέρου τῶν πώποτε ἰσχυσάντων ἀρχιερνοῦχων Βεκίρ, ἀκμάσαντος ἐπὶ τῶν Σουλτάνων Ἀχμέτ τοῦ Γ' καὶ Μαχμούτ τοῦ Α'. Ὁ ἔκτομίας οὗτος ἀγορασθεὶς διὰ τριάκοντα μόνα γρόσια ὑπὸ τῶν τῆς Ἀθησινίας σωματεμπόρων, ἀφῆκεν, ἀποθανὼν τὸν Ἰούλιον τοῦ 1746, 18,000 πουργεῖων (20,000,000 δραχμῶν), 160 σκευὰς πολυτίμους ἵππων, καὶ 800 ἀδαμάντινα ὠρολόγια. Ἐζῆσε δὲ 96 χρόνους, ἐξ ὧν τοὺς τριάκοντα πραγματικῶς ἐβασίλευσεν, οὐ μόνον ἐν τῷ Σαραγίου, ἀλλ' ἐπὶ πάσης τῆς Αὐτοκρατορίας. Αὐτοῦ κτίσμα εἶνε καὶ τὸ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἄ γ τ ζ α μ ι, καθὼς καὶ ἐν ἄλλο Σχολεῖον πλησίον τοῦ Πασσᾶ-καπούσου, παρὰ τὸ ὁποῖον καὶ ἐτάφη.

Ἀλλὰ κατὰ σύμπτωσιν ἄρα γε ἀπλήν, ἢ κατὰ συνέπειαν αἰτίας ἄλλης, εἶνε εἰς τὸ Ἐϊοῦμπ μία ὁλόκληρος ὁδὸς, προσδιωρισμένη εἰς κατασκευὴν καὶ πώλησιν τῶν παιδικῶν ἀθυρμάτων; ὡς ἐὰν εἴ ἤθελεν ἡ τύχη (λέγει Γάλλος τις συγγραφεὺς) νὰ ἀντιπαραβῆται εἰς τὴν ἀθλιότητα καὶ τὴν ματαιότητα τοῦ βίου.»

ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΑΙ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ.

(Ἴδε φυλ. ΙΗ.)

Α'.

— Ὁ Γραμματεὺς λοιπὸν ἔλαβε τὰ δύο λαβίδας, καὶ μὲ μεγάλην ταχύτητα ἤρχισε νὰ τὰς κινήσῃ πρὸς δεξιὰ καὶ πρὸς ἀριστερὰ· παρετήρησα δὲ ὅτι συγχρόνως ἐκινουῦντο κατὰ τὰς αὐτὰς διευθύνσεις καὶ αἱ ὑπεράνω αὐτῶν βελόναι. Ἀμέσως δὲ στραφεὶς πρὸς ἡμᾶς,

— Ἡ συνοδία, εἶπε, φθάνει τὴν στιγμὴν ταύτην εἰς Κόβεντρυ.

— Πότε ἀναχωρεῖ ἡ ἔκτακτος ἢ ταχυπορικὴ ἀπὸ Λονδίνου; ἠρώτησεν ὁ Ἐδουάρδος.

— Τώρα εἶναι ἐννέα παρὰ τέταρτον, ἀπεκρίθη ὁ Γραμματεὺς, ἀποβλέψας πρὸς τ' ὠρολόγιον. Ἀναχωρεῖ εἰς τὰς δέκα.

Τότε ὁ Ἐδουάρδος, σχίσας ἄλλο φύλλον ἀπὸ τὸ χαρτοφυλάκιόν του, καὶ σκεφθεὶς μίαν στιγμὴν, ἤρχισε νὰ γράφῃ. Ἀλλ' ἐνῶ ἀκόμη ἦν περὶ τοῦτο ἡσχολημένος, ἠκούσθη κωδωνισμὸς ὀξύς, καὶ ἀναβλέψας ἐγὼ, εἶδα ὅτι προήρχετο ἀπὸ μικρὸν κώδωνα προσηρμοσμένον εἰς ἐν τῶν δύο κιβωτίων. Ἀμέσως ὁ γραμματεὺς ἔστρεψε τὴν κεφαλὴν πρὸς αὐτὸ, καὶ προσηλώσας τὸ βλέμμα εἰς τὰς βελόνας, αἵτινες ἤρχισαν κινούμεναι πρὸς δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ, ἀπήγγειλε μεγαλοφώνως τὰ ἀκόλουθα.

— Ὁ Οὐγγαριστὸν συνελήφθη. Μία γυνὴ τὸν συνοδεύει. Τί νὰ γίνῃ;

Ἄμα ἤκουσε τοῦτο ὁ Ἐδουάρδος, ἔγραψεν εἰς ἄλλο φύλλον τὰς λέξεις. Νὰ περιμεῖνῃ εἰς τὸ ξενοδοχεῖον τῶν Βασιλικῶν Ὀπλῶν, μετεβίβασεν αὐτὸ εἰς τὸν

ἀστυνόμον, καὶ ἐκεῖνος εἰς τὸν γραμματέα, ὅστις ἀμέσως ἔλαβε πάλιν εἰς χεῖρας τὰς λαβίδας καὶ ἤρχισεν νὰ τὰς κινήσῃ.

Συγχρόνως δὲ ὁ Ἐδουάρδος ἐξηκολούθησε γράφον εἰς τὸ πρῶτον φύλλον ὃ εἶχε σχίσει, καὶ ἅμα τελειώσας, τὸ παρέδωκε κατ' εὐθείαν εἰς τὸν Γραμματέα, ὅστις εἶχε παύσει ἐργαζόμενος εἰς τὸ κιβώτιον, καὶ κατέθεσε συγχρόνως καὶ ποσότητά τινα γρημάτων. Ὁ δὲ γραμματεὺς ἀνέγνω τὰς ἀκολουθοῦσας λέξεις: Λονδίνον, Ἰερμυστρεϊτ, 84. Κυρία Σιγκλαϊρ. Διὰ τῆς ἐκτάκτου συνοδίας, ἀναχωροῦσης εἰς τὰς 10, ἐλθετε εἰς Κόβεντρυ, ξενοδοχεῖον Βασιλικῶν Ὀπλῶν, νὰ εὑρητε ὅ,τι ζητεῖτε. Καὶ ἀμέσως τὰς χεῖρας πάλιν εἰς τὰς λαβίδας.

— Καὶ ἡ ἐπιστολὴ αὕτη, ἠρώτησεν ἡ Καλλιόπη, ἔφθασεν εἰς μίαν ὥραν εἰς τὸ Λονδίνον;

— Τῆς μιᾶς ὥρας, ἀπεκρίθη ἐγὼ, τὸ ἡμῖν ἀπηγεῖτο διὰ νὰ σταλῇ ἡ ἀγγελία ἀπὸ τὸν σιδηρόδρομον τοῦ Λονδίνου εἰς τὴν οἰκίαν τῆς Κυρίας Σιγκλαϊρ, ἢ δ' ἄλλη ἡμίσεια διὰ νὰ φθάσῃ ἡ Κυρία Σιγκλαϊρ ἀπὸ τὴν οἰκίαν τῆς εἰς τὸν σιδηρόδρομον. Ἀπὸ Ῥυγκῦ δὲ μέχρι Λονδίνου ἔφθασεν ἡ ἀγγελία εἰς ἐν μυριοστὸν τοῦ δευτερολέπτου, καθὼς ἐμανθάνομεν ἐν Ῥυγκῦ τὴν ἀφίξιν τῆς συνοδίας εἰς Κόβεντρυ καθ' ἣν στιγμὴν ἔφθανε, καὶ ὡς εἶχομεν τὴν ἀγγελίαν ὅτι συνελήφθη ὁ Οὐγγαριστὸν τὴν στιγμὴν καθ' ἣν συνελήφθη.

— Ἀλλὰ τὰ θαύματα αὐτὰ ὑπερβαίνουσιν, εἶπεν ἡ Καλλιόπη, καὶ τοῦ γάλατος τοὺς ὠκεανούς, καὶ τοὺς κυνοκεφάλους ἀνθρώπους. Δὲν θὰ μᾶς εἰπῆτε διὰ ποίας μαγείας ἐγένοντο;

— Διὰ τοῦ τηλεγράφου, εἶπον ἐγὼ.

— Διὰ τοῦ τηλεγράφου, ἀπεκρίθη ἐκείνη, εἶναι ἀπόκριτις ἀρίστη δι' ὅσους τὴν ἐννοοῦν. Ἀλλὰ τί ἐστὶ τηλεγράφος;

— Προσέξατε, ὑπέλαβον. Θὰ ἐφελκύσετε ἐπ' ἐμὲ τὴν ἀδιάλλακτον ἔχθραν τῆς Κυρίας Ἀγλαίας.

— Ἐμοῦ; εἶπεν ἡ Ἀγλαία· παντάπασιν! Ῥητορεύετε, ἐγὼ δὲν προσέχω.

— Ἐξηγήσατέ μοι ὀλίγον πῶς ἐνεργεῖ ὁ τηλεγράφος, ὥστε νὰ ἐκτελῇ τοιαῦτα θαύματα;

— Πρὸ παντὸς ἄλλου, ἤρχισα ἐγὼ, πρέπει νὰ ἐνθυμηθῆτε ὅτι ὑπάρχει εἰς τὴν φύσιν μία δύναμις, ἢ, ἂν θέλητε, ἐν βρευστὸν λεπτότατον, ἀόρατον, πενταγχινητον καὶ ταχύτατον, διαφόρους δὲ ἐνεργείας ἔχον, καὶ καλούμενον ἠλεκτρικὸν βρευστὸν ἢ ἠλεκτρικὴ δύναμις. Ἄν λάβητε μικρὰς πλάκας χαλκοῦ καὶ ἄλλας ζιγκου, καὶ θέσητε ἀλλεπαλλήλως ἀνὰ μίαν πλάκα τοῦ ἑνὸς μετάλλου ἐπὶ μιᾶς τοῦ ἄλλου, τὸ ἄθροισμα τῶν πλακῶν τούτων ἔχει τὴν ιδιότητα ν' ἀναπτύσῃ εἰς μέγαν βαθμὸν τὸ ἠλεκτρικὸν βρευστὸν, καὶ εἰς τόσον μεγαλῆτερον, ὅσον περισσότερα εἶναι τὰ ἀποτελοῦντα αὐτὸ ζεύγη τοῦ διπλοῦ μετάλλου. Τοῦτο εἶναι ἡ λεγομένη Βολταϊκὴ στήλη, ἐπώνυμος τοῦ ἀνακαλύψαντος τὴν ιδιότητα αὐτῆς Βόλτα.

— Καλὰ νὰ πάθῃς, εἶπεν ἡ Ἀγλαία πρὸς τὴν Καλλιόπην. Ἄκουε τώρα μάθημα φυσικῆς!

— Δὲν βλέπτει, εἶπεν ἡ Καλλιόπη· ἐξακολούθησατε, παρακαλῶ.

— Τὸ ρευστὸν τοῦτο, ἐξηκολούθητα, ἔχει διαφόρους ἐξαισίους ιδιότητας, ὧν τινες ἐμεταλλεύθησαν πρὸς καταρτισμὸν τοῦ ἠλεκτρικοῦ τηλεγράφου. Ἡ μία εἶναι ὅτι, ἅμα ἔλθῃ εἰς συνάφειαν μετὰ τῆς μαγνητικῆς βελόνης, ἀποστρέφει αὐτὴν τῆς πρὸς τὸν πόλον διευθύσεώς της ἄλλα πρέπει νὰ φαντασθῆτε τὸ ρευστὸν τοῦτο ὄχι κινούμενον κατ' εὐθεΐαν γραμμὴν, ὡς, φέρ' εἶπεν, ῥέει ὁ ποταμὸς, ἀλλὰ κυκλικῶς ὥστε ἂν τὸ ὑποθέσῃτε διαρρέον διὰ τινος σώματος, οἷον διὰ τῆς βολταϊκῆς στήλης, ἢ ἔστω καὶ δι' ἐνὸς μεταλλίνου σύρματος, ὡς διὰ πωλῆνος, εἰσρέει ἀδιακόπως διὰ τοῦ ἐνὸς πέρατος, καὶ ἐκρέει διὰ τοῦ ἄλλου. Τὰ δύο ταῦτα πέρατα ὀνομάζουσι πόλους οἱ φυσικοί.

(Ἡ Ἀγλαΐα διέστρεψε τὸ πρόσωπον πρὸς τὴν Καλλιόπην.)

Ὅταν λοιπὸν τὸ ρευστὸν προσάγῃται εἰς τὴν μαγνητικὴν βελόνην διὰ τοῦ ἐνὸς πόλου, στρέφει αὐτὴν πρὸς τὰ δεξιὰ, ὅταν δὲ διὰ τοῦ ἄλλου, τὴν στρέφει πρὸς τ' ἀριστερά.

Ἄλλὰ τὸ ἠλεκτρικὸν ρευστὸν ἔχει καὶ ἄλλην ιδιότητα, τὴν τῆς μεγίστης ταχύτητος.

— Δὲν πιστεύω νὰ εἶναι ταχύτερον ἀπὸ τὴν διήγησίν σας, εἶπεν ἡ Ἀγλαΐα, κακίζουσα τὰς μακρὰς μου περιγραφάς.

— Τρέχει, εἶπον 280,000 μίλια ἀγγλικά, ἢ 121,710 ὥρας, ἢ ἑνδεκάκις τὴν περιφέρειαν τῆς γῆς εἰς ἓν δεύτερον τοῦ λεπτοῦ!

Αὐτὰς τὰς προκαταρκτικὰς ιδέας ἔχουσα, δύνασθε εὐκολώτατα νὰ ἐνοήσῃτε τοῦ τηλεγράφου τὰ θαύματα. Φαντασθῆτε μὴν βολταϊκὴν στήλην, δηλαδὴ ἓν κοινὸν κιβώτιον περιέχον τινὰ ζεύγη χαλκοῦ καὶ ζιγκου, ἐντὸς ἄμμου βρεχομένους με ὕδωρ καὶ ὀλίγον (τὸ 1|12 τοῦ ὕδατος)θεικὸν ὀξύ. Τοιαῦτα κιβώτια εἰς τὸν τηλεγραφικὸν σταθμὸν τοῦ Λονδίνου, ὅστις εἶναι ὁ κεντρικὸς καὶ ὁ μέγιστος πάντων τῶν ἐν Ἀγγλίᾳ, ἔχουσι τριακοντατέσσαρα, ὧν τὰ μείζονα, σχεδὸν τριποδιαία τὸ μήκος, περιέχουσι ἀνὰ 24 ζεύγη μετάλλου, τὰ δὲ ἐλάσσονα ἀνὰ 12. Διότι ὅσῳ περισσότερα τὰ ζεύγη καὶ ὅσῳ περισσότερα αἱ στήλαι, τόσῳ περισσότερον καὶ ἰσχυρότερον ρευστὸν ἀναπτύσσεται. Τὰ κιβώτια ταῦτα εἰσι συνήθως ἐναποθεθειμένα εἰς τὰ ὑπόγεια τῶν τηλεγραφικῶν καταστημάτων. Ἐξ ἐκατέρας δ' ἄκρης ἐκάστου κιβωτίου, ἦτοι ἐξ ἐκατέρου πόλου ἐκείνης στήλης, προκύπτει ἀνὰ ἓν χαλκοῦν σύρμα, ἀναβαῖνον εἰς τὸ τηλεγραφικὸν κιβώτιον, τὸ μὲ τὰς λαβίδας, οὗ σᾶς εἶχον δεῖξει τὴν εἰκόνα. Κοινωνοῦσι δὲ τὰ σύρματα μὲ τὰς λαβίδας οὕτως, ὥστε, ἢ λαβὴν στρεφομένην δεξιὰ ἢ ἀριστερά, προσάγει εἰς τὴν ὑπεράνω αὐτῆς ὑπάρχουσαν μαγνητικὴν βελόνην τὸ ἐν ἢ τὸ ἄλλο σύρμα, τὸν ἓνα ἢ τὸν ἄλλον πόλον τοῦ ρευστοῦ, καὶ ἐπομένως, καθ' ὃν σᾶς ἀνέφερον νόμον, ἢ βελόνην, ἐνδίδουσα εἰς αὐτὴν τὴν δύναμιν, στρέφεται πρὸς τὰ δεξιὰ ἢ τ' ἀριστερά. Ἄλλ' ἀπὸ τῆς βελόνης ταύτης ἄρχεται σύρμα μακρὸν, φερόμενον ἢ ἐπὶ πύλων ὑψηλῶν καθ' ὅλον τὸ μήκος τῶν ὁδῶν, τῶν σιδηροδρόμων μάλιστα, ἢ τεθαμμένον ὑπὸ γῆν, καὶ ἐκτεινόμενον ἐπὶ ὥρας καὶ ἡμέρας, ὥστε συνδέει μετ' ἀλλήλων τὰς κυριωτέρας πόλεις, καὶ, ἀπὸ τῆς μιᾶς εἰς τὴν ἄλλην, ὡς καὶ τὰ ἄ-

πώτερα τῆς Εὐρώπης σημεῖα. Ἐπειδὴ δὲ, κατὰ τὸν δεύτερον νόμον, ὃν σᾶς εἶπον, τὸ ἠλεκτρικὸν ρευστὸν διατρέχει ἐν ἀκαρεῖ τὰς μεγαλητέρας διαστάσεις, διὰ τοῦτο, συγχρόνως ἐνῶ μεταδίδεται εἰς τὴν μαγνητικὴν βελόνην τοῦ σταθμοῦ, ἐν ᾧ παράγεται, διερχόμενον διὰ τοῦ μετ' αὐτῆς συνεχομένου σύρματος, μεταδίδεται κατὰ τὴν αὐτὴν στιγμὴν καὶ εἰς ὅλας τὰς μαγνητικὰς βελόνας τὰς καθ' ὅλους τοὺς σταθμοὺς, ἂν καὶ εἰς τὸ ἄλλο πέρασ τῆς γῆς ὧσιν αὐτοί, ὅσαι εἰσὶν εἰς συνάφειαν μετ' ὁ σύρμα ἐκεῖνο, ἢ μετ' ἄλλα σύρματα συνεχόμενα μετ' ἐκείνου. Ὅταν λοιπὸν ἡ λαβὴν κινουμένη, προσάγῃ τὸν ἓνα πόλον τοῦ ρευστοῦ εἰς τὴν βελόνην, καὶ στρέφῃ αὐτὴν πρὸς δεξιὰ, στρέφονται κατὰ τὴν αὐτὴν στιγμὴν πρὸς δεξιὰ ὅλαι αἱ βελόνας ὅλων τῶν σταθμῶν ὅταν δ' ἡ λαβὴν πρὸς τὸ ἄλλο μέρος κινήσῃ, προσάγῃ τὸν ἄλλον πόλον, καὶ γραφῇ ἢ βελόνην πρὸς τ' ἀριστερά, στρέφονται πρὸς τ' ἀριστερά ὅλαι ὁμοῦ αἱ βελόνας. Τὰ ἐπίλοιπα εἶναι εὐκατάληπτα. Φαντασθῆτε ὅτι μία κίνησις τῆς μιᾶς ἐκ τῶν δύο βελόνων (διότι εἶδατε ὅτι ἐκαστον κιβώτιον ἔχει ἀνὰ δύο) μία λέγω κίνησις τῆς μιᾶς βελόνης πρὸς τὰ δεξιὰ σημαίνει τὸ γράμμα Α, μία πρὸς τ' ἀριστερά τὸ Β, δύο πρὸς τὰ δεξιὰ τὸ Γ, μία πρὸς τὰ δεξιὰ τῶν δύο βελόνων ὁμοῦ τὸ Δ' καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς, 24 κινήσεις διάφοροι διὰ τὰ 24 γράμματα, καὶ θέλετε ἐνοήσῃτε πῶς ὁ γραμματεὺς διὰ ταχείας κινήσεως τῶν λαβίδων γράφει, κινῶν τὰς βελόνας τοῦ τηλεγράφου, καὶ πῶς ἐκατοντάδας ὥρων μακρὰν κινουμένη ταυτοχρόνως αἱ ἀντιστοιχοῦνται βελόνας, καὶ ἄλλος γραμματεὺς ἀναγινώσκει αὐτάς.

— Ἄλλὰ, εἶπεν ἡ Καλλιόπη, μᾶς εἶπατε ὅτι ἠκούσατε κωδωνίσκου κρούσιν. Τί ἦτον αὐτὴ;

— Ἀπλούστατον, ἀπεκρίθη. Ἄμα δεχθῆτε βελόνην κινουμένην πρὸς δεξιὰ καὶ ἀριστερά, θέσατε ὑπὲρ αὐτῆν κώδωνα, καὶ αὐτὴ θὰ τὸν κρούῃ ὡς πᾶσα ἄλλη γλωσσὶς. Οἱ δὲ κώδωνες αὐτοὶ κρούονται πρὶν ἰρήσῃ ὁμιλῶν ὁ τηλεγράφος, ὅπως προσκαλῶσι τῶν γραμμακτέων τὴν προσοχήν.

Οἱ τηλεγράφοι ὄμως δὲν ὁμιλοῦσι μόνον, ἀλλὰ καὶ γράφουσι.

— Ἀριστον προτέρημα τοῦτο, εἶπεν ἡ Ἀγλαΐα, διότι, ὅστις θέλει, τὰ γραφόμενα δὲν τ' ἀναγινώσκει, ἐν ᾧ τὰ λεγόμενα πρέπει νὰ τ' ἀκούῃ.

— Γράφουσιν! ᾧ! πῶς γίνεται τοῦτο; ἠρώτησεν ἡ περίεργος Καλλιόπη.

— Ἄν μ' ἐξασφαλίζητε, εἶπον, κατὰ τινος τρικυμίας ἢν βλέπω κορυφουμένην κατ' ἐμοῦ, πρέπει νὰ σᾶς ἀναφέρω καὶ ἄλλην ἐνέργειαν τῆς ἠλεκτρικῆς ὕλης. Αὕτη δὲ εἶναι ὅτι ἅμα τὸ ρευστὸν τοῦτο ἐγγίση τὸν σίδηρον, τὸν μεταβάλλει εἰς μαγνήτην, καὶ ἅμα ἀποσπυρῆθῃ, παύει δὲ μαγνητισμὸς τοῦ σιδήρου. Φαντασθῆτε λοιπὸν ἓν καρφίον. Εἰς αὐτὸ διὰ λαβίδων, ὡς ἐκεῖναι, ἃς ἴδομεν εἰς τὸ τηλεγραφικὸν κιβώτιον, ἢ διὰ κλειδῶν ὡς τὰς τοῦ κυμβάλου, πλησιάζομεν ἀλληλοδιαδόχως ἢ μακρύνομεν ἠλεκτρικὸν σύρμα, δι' οὗ τὸ καρφίον ἀλληλοδιαδόχως γίνεται ἢ παύει ὃν μαγνήτης ὑπεράνω δὲ τοῦ καρφίου φαντασθῆτε ὀριζοντίως κρεμάμενον ἐν μικρὸν σίδηρον, περίπου ὡς τὸν

ζυγόν τῆς στάθμης· δσάκις λοιπόν τὸ καρφίον μαγνητίζηται, ἔλκει τὴν μίαν ἄκρην τοῦ ζυγοῦ, καὶ αὐτὴ ἐπομένως καταβαίνει, ἢ δὲ ἄλλη ἄκρη ἀναβαίνει. Ἄμα δὲ παύση ἢ ἐπαρῆ τοῦ σύρματος, ἐπομένως ἡ μαγνητικὴ κατάστασις τοῦ σιδήρου, ἐπομένως ἢ ἔλξις, ἀναβαίνει πάλιν ἢ καταβάτω ἄκρη, καὶ ἐπομένως καταβαίνει ἢ ἄλλη. Φαντασθῆτε τώρα εἰς τῆς ἄλλης τὸ πέρασ μικρὰν βελόνην ἢ ἀκίδα δρθὴν ἰσαμένην, καὶ ὑπεράνω αὐτῆς λωρίδα χαρτίου, ἥτις, διὰ τινος ἀπλοῦ μηχανισμοῦ, κινουμένου διὰ τῆς κινήσεως τοῦ ὀριζοντίου σιδήρου, προχωρεῖ βραδέως πρὸς τὰ ἔμπρὸς ἐν ὧσιν κινεῖται τὸ σιῆρον. Τὸ ἀποτέλεσμα τούτου εἶναι ὅτι, ὅταν ἡ ἄκρη τοῦ σιδήρου ἢ ἔχουσα τὴν ἀκίδα εἶναι ἀναθιβασμένη καὶ ἐγγίξῃ τὸν χάρτην, ἡ ἀκίς ἐντυπῶι εἰς αὐτὸν ἐν σημείον, μίαν στιγμὴν, ἢ, ἀ. ἢ ἐπαρῆ δὲν εἶναι στιγμιαία, ἐπειδὴ ὁ χάρτης κινεῖται πρὸς τὰ ἔμπρὸς, ἀντὶ στιγμῆς θέλει ἐπιτυποῖ ἐπ' αὐτοῦ γραμμὴν. Ἄπο τὸν τηλεγραφοῦντα ἐπομένως ἐξαρτᾶται νὰ προιάῃ τὸ ἠλεκτρικὸν σύρμα ἐπὶ περισσότερον ἢ ἐπὶ ἐλάττωνα χρόνον εἰς τὸ καρφίον, καὶ ἐπομένως νὰ ἐπιφέρῃ μακροτέραν ἢ βραχυτέραν, διαρκῆ ἢ στιγμιαίαν αὐτοῦ ἔλξιν, μακροτέραν ἢ βραχυτέραν ἢ στιγμιαίαν ἀνάτασιν τῆς ἀκίδος πρὸς τὸν προχωροῦντα χάρτην, καὶ διὰ τοῦτο ἐπιτύπωσιν στιγμῶν ἢ γραμμῶν ἐπ' αὐτοῦ. Τοῦτο δὲ παραδεχομένη, δύνασθε ν' ἀποκτήσητε ὀλόκληρον ἀλφάβητον, συγκείμενον ἐκ στιγμῶν καὶ γραμμῶν, ὅπου, φέρ' εἰπεῖν. εἶναι τὸ Α, — τὸ Β, .. τὸ Γ, — — τὸ Δ, καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς, καὶ νὰ ἐνόησητε πῶς ἐπὶ τῆς λωρίδος τοῦ χαρτίου ἐκείνου ἐπιτυποῦνται διὰ τῶν σημείων τούτων κατὰ θέλησιν μακρὰι ἀγγελίαι, αἵτινες ἀρκεῖ νὰ μεταφρασθῶσι μετὰ ταῦτα διὰ τῶν συνήθων γραμμάτων. Ἐνιαχοῦ ἡ γραφὴ γίεται κατ' ἄλλο σύστημα. Ἡ ἀκίς εἶναι αὐτὴ ἠλεκτρισμοῦ ἀγωγός, ἢ δὲ λωρίς τοῦ χαρτίου ἐμβεβαμμένη εἰς ὀξύ· ὁ ἠλεκτρισμὸς ὅμως ἔχει τὴν ιδιότητα ν' ἀλλοιῇ τὸ χρῶμα τοῦ ὀξέως ἀπὸ ὑπερύθρου εἰς μέλαν, καὶ οὕτως αἱ ἀγγελίαι γράφονται κατὰ τὸ σύστημα τούτου, οὕτως εἰπεῖν, διὰ μέλανος, καὶ οὐχὶ διὰ τῆς ἐντυπώσεως τῶν γραμμῶν καὶ στιγμῶν.

Ἐπῆρξέ ποτε ἀμαρτωλός, ὅς τις ἔλεγεν εἰς τὸν πνευματικόν του, ὅτι ἀφ' οὗ ἔφθασεν ἤδη εἰς τὸ κέντρον τῆς κολάσεως, δὲν τῷ μένει εἰμὴ νὰ πράξῃ ἄλλας τόσας ἀμαρτίας, ἴσως ἐξέλη ἀπὸ τὴν ἄλλην ἄκρην. Καὶ εἰς ἐμὲ, φοβοῦμαι, ἄλλη ἐλπίς δὲν μένει ὡς πρὸς τὴν δυσμένειαν τῆς Κυρίας Ἀγγαίας. Διὰ τοῦτο προσθέτω ὅτι, ἐπειδὴ τὸ ἠλεκτρικὸν ρευστὸν ρεεῖ κυκλικῶς, ὡς σᾶς ἔλεγον, διὰ τοῦτο μέχρη τινός εἰς ἕκαστον τηλεγράφων εἶχον δύο σύρματα, τὸ ἐν διὰ τὴν ἐκροὴν καὶ τὸ ἄλλο διὰ τὴν εἰσορὴν. Ἄλλὰ μετὰ ταῦτα ἀνεγνωρίσθη ὅτι τὸ ρευστὸν, ἐκρέον διὰ τοῦ ὀξέως σύρματος ἐπιστρέφει πολὺ ταχύτερον καὶ δραστηριώτερον διὰ τῆς γῆς, κατὰ γραμμὴν ἀκριβῶς παράλληλον πρὸς τὴν τῆς ἐκροῆς, ὥστε ἕκτοτε ἕκαστος τηλεγράφος ἔχει ἐν σύρμα μόνον.

— Ἄλλὰ μίαν ἀπορίαν λύσατέ μοι, εἶπεν ἡ Καλλιόπη. Ἄν ὄλοι οἱ τηλεγράφοι εἰσὶ μεταξύ των εἰς κοινωνίαν, καὶ ἂν καλῶς ἐνόησα τὴν ἐξήγησίν σας,

τότε, ὅ,τι ὁ εἰς ὀμιλεῖ, πρέπει ὄλοι συγχρόνως νὰ τὸ ἐπαναλαμβάνωσι.

— Τοῦτο καὶ γίνεται, εἶπον ἐγώ. Ἄλλ' οἱ τῶν τηλεγράφων γραμματεῖς εἰσὶ διατεταγμένοι, καὶ τὴν διαταγὴν ταύτην ἐκτελοῦσι προθύμως, νὰ μὴ προσέχωσιν εἰμὴ μόνον εἰς τὰς ἀγγελίας ὅσαι τοὺς ἀφορῶσιν. Οὕτω τὴν ἀγγελίαν ἣν ἐπεμψεν ὁ Ἐδουάρδος εἰς τὴν Κυρίαν Σίγκλαιρ, ἐπανελάθον ὄλοι οἱ τηλεγράφοι τῆς γραμμῆς ἐκείνης· ἀλλὰ πρὸ τῆς ἀγγελίας προσηγήθη ἐν σημείον, ἢ βελόνην δηλαδὴ ἐπανελάθε πολλάκις ἐν γράμμα, ἐπικαλούμενον τὸν σταθμὸν τοῦ Λονδίνου· διὰ τοῦτο μόνον ἀπὸ αὐτοῦ τοὺς ὑπαλλήλους ἐδόθη προτοχὴ εἰς τὴν ἀγγελίαν.

Ἄλλ' ἐπειδὴ εὗρομεν πάλιν τὰ πρόσωπα τοῦ δράματός μας . . .

— Δὲν ἀπέθανον ἀκόμη; ἠρώτησε χασμωμένη ἡ Ἀγγαία.

— Ὅχι, εἶπον ἐγώ. Ὁ Ἐδουάρδος μετ' ἐμοῦ ἔμεινεν εἰς τὸν σταθμὸν, καὶ παρ' ὀλίγον ἤθελε πληρωθῆ ἢ σκληρὰ σας εὐχῆ, διότι ἐνδίδων εἰς τὴν βίαν τῶν αἰσθημάτων μεθ' ὧν εἶχε παλαίσει, ἐν ὧσιν εἶχεν εὐσταθείας ἀνάγκην, κατελήθη ἀπὸ πυρετόν. Καὶ εὐτυχία ὅτι εὗρήθη ἐκεῖ. Οἱ σιδηροδρομικοὶ σταθμοί, ἐν Ἀγγλίᾳ μάλιστα, εἰσὶ πολυτελέστατα καταστήματα, συνιστάμενα συνήθως εἰς εὐρυτάτην σανιδόστρωτον αἴθουσαν ἢ στοᾶν, ἥς τὸ μὲν ἔδαφος διατρίχεται ὑπὸ πολλῶν παραλλήλων σιδηρῶν τροχιῶν, ἢ δὲ ὀροφὴ εἶναι εὐρὺς θόλος ὑελοσκεπῆς, καὶ τὰ πλάγια περιέχουσιν ὄλα τὰ εἰς τὴν διεύθυνσιν καὶ τοὺς ἐπιβάτας ἀναγκαῖα καταστήματα. Ἐνταῦθα ὄταν φθάνωσιν αἱ ἀτμάμαξαι, ἐξερευρόνται ἐκ τῶν ἐκατόν θυρῶν τῶν πληθὸς ἐπιβατῶν πάσης τάξεως, γένους, ἡλικίας καὶ τόπου, ὅστινες συνωθούμενοι καὶ παραγκωνιζόμενοι ὡς ἐν πληθούσῃ ἀγορᾷ, πληροῦσιν οἱ μὲν τοὺς κοτακότμους θαλάμους τῆς ἀναπαύσεως, οἱ δὲ τὰ ἐστιατόρια, βρῖθοντα πάντων τῶν ἀγαθῶν, καὶ ὅπου βρετανικαὶ Ἡβαιοὶ προχέουσι μειδιῶσαι τὸ ἀείποτε ζέον τείον, καὶ ἄλλοι περιστοιχίζουσι τοῦ σταθμοῦ τὸ κινητὸν βιβλιοπωλεῖον, περιέχον πᾶσαν ἐφημερίδα, πᾶν τερπνὸν βιβλίον, δυνάμενον νὰ βραχύνῃ ἐτι μᾶλλον τὴν ἤδη ἱκανῶς βραχεῖαν ὀδοπορίαν. Ἄλλ' ἅμα ἀπέληθ ἡ συνοδία, εἰσπνεύσασα ὄλον ἐκείνον τὸν πολυκίνητον ὄμιλον, σιγῆ καὶ ἡρεμία καταλαμβάνει τὸν σταθμὸν· εἰς τοὺς ἀποβαθμούς δὲν φαίνεται κινούμενος ἄνθρωπος, τὰ δωματῖα εἰσὶν ἔρημα, καὶ εἰς τὸ ἐστιατόριον ἐσβέσθη τῶν ἐσιδάων τὸ πῦρ καὶ ὁ φιλόξενος τοῦ τείου καπνός.

Χωρὶς ἐμοῦ λοιπόν ὁ Ἐδουάρδος θὰ ἔμενεν ἐγκαταλειμμένος καὶ ἀσώθητος, ἀλλ' ἐγὼ ἐπεμελήθην ὥστε τῷ ἐδόθη πᾶσα ἡ ἀπαιτουμένη θεραπεία, καὶ μετὰ τινὰ ὄραν ἐπελθὼν σωτήριος ὕπνος, ἐπράυνε τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμά του.

Τέλος ἀνεπήδησε, καὶ ἰδὼν ἔντρομος περίξ του,

— Μὴ παρήλθεν, ἠρώτησεν, ἡ ἕκτακτος συνοδία;

— Ὅχι, τῷ εἶπον. Μετὰ ἡμίσειαν ὄραν ἀκόμη.

Τότε ἰδὼν με εἰς τὸ προσκεφάλαιόν του, μοὶ ἐξέτεινε τὴν χεῖρα, καὶ

— Σ' εὐχαριστῶ, μοὶ εἶπε· μοὶ ἔδαψίλευσας φρον-

τίδας ἀδελφικὰς, καὶ μ' ἀνεκάλεσας εἰς τὴν ζωὴν, ὅταν μάλιστα ἔχω ἀνάγκην αὐτῆς, διότι ἀπὸ τῆν ἐδικὴν μου ἐξαρτᾶται ἄλλη ζωὴ πολὺ πολυτιμωτέρα. Ἀλλ' αἰσθάνομαι ὅτι σοὶ ὀφείλω πλήρη ἐμπιστοσύνην. Μ' εἶχες ἐρωτήσει κατὰ ποῖον δικαίωμα παρακολουθῶ τὴν Μαίρην, καὶ ἐπεμβαίνω εἰς ὅ,τι δὲν μ' ἀφορᾷ. Πρέπει νὰ σοὶ τὸ εἰπῶ.

— Μὴ μοὶ τὸ λέγῃς, εἶπεν. Ἀρκεῖ ὅτι ἔχεις τὸν λόγον σου δὲν ζητῶ νὰ τὸν μάθω.

— Ἀλλὰ θέλω νὰ τὸν μάθῃς, εἶπεν ἐκεῖνος. Ἀφοῦ συνέπεσε νὰ γίνῃς μάρτυς τῆς διαγωγῆς μου, αἰσθάνομαι ἤδη ἐγὼ τὴν ἀνάγκην νὰ δικαιολογήσω αὐτὴν ἐνώπιόν σου καὶ δι' ἐμέ καὶ δι' ἄλλους. Μάθε λοιπὸν ὅ,τι οὐδεὶς ἤξεύρει, οὔτε ἡ Κυρία Σίγκλαιρ, οὔτε ἡ θυγάτηρ τῆς, μάθε ὅτι ἡ Μαίρη, εἶναι . . . ἀδελφὴ μου.

— Ἀδελφὴ σου! ἀνέκραξα, μείνας ἐκπεπληγμένος, καὶ μὴ δυνάμενος τὰ ὄψα μου νὰ πιστεύσω. Ἀλλὰ πῶς; . . .

— Ἄκουσε πῶς, μοὶ εἶπε. Πρὸ δύο ἐτῶν ἀκόμη ἐθεώρουν ἑμαυτὸν, ὡς μέχρι τοῦδε ὅλοι μὲ θεωροῦσιν, ὡς τὸν ὄρφανόν ἀνεψιὸν τοῦ πρὸ πολλοῦ ἀποβιώσαντος Θωμᾶ Μορλέυ, ἀρχαίου μισθωτοῦ μιᾶς τῶν γαιῶν τοῦ Κ. Σίγκλαιρ. Ὅταν ἐξῆλθον τῶν σχολείων τῆς Κανταβερίας, ὁ Κ. Σίγκλαιρ κατέθετεν ὑπὲρ ἐμοῦ εἰς τὴν τράπεζαν ποσότητα ἦν, μοὶ εἶπεν, ὁ θεὸς μου εἶχε παρακαταθέσει παρ' αὐτῶ δι' ἐμέ, καὶ μοὶ ἐπραμῆθευσε συγχρόνως μηχανικοῦ θέσιν παρ' ἐνὶ τῶν σιδηροδρόμων. Ἀλλὰ πρὸ δύο ἐτῶν ἐπανελθὼν βαρῶς ἀσθενὴς ἀπὸ Καναδᾶ, ὅπου διώκει ἐν πλοῖον βασιλικόν, καὶ αἰσθανόμενος τὸν θάνατον πλησιάζοντα, μ' ἐκάλεσε καὶ μοὶ εἶπε:

« Ἐδουάρδε, μέχρι τοῦδε μὲ ἠγάπας ὡς προστάτην καὶ φίλον σου: τὸ τελευταῖον φίλημα θέλω νὰ μοὶ δώσῃς ὡς υἱός, ὥστε χωριζόμενος ἀπὸ σοῦ, νὰ σοὶ δώσω τὴν πατρικὴν μου εὐχὴν. Ἄκουσον ἐν μέρος τῆς ἱστορίας μου, τὸ ὁποῖον, παραγνωρίσας τὰ χρέη μου, σοὶ ἀπέκρυφα μέχρι τοῦδε. Κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς πρώτης νεότητός μου, ἠγάπων περιπατῶς Καρολίαν, τὴν ἀδελφὴν τοῦ θεοῦ σου. Ἀλλ' ἡ κλίσις μου αὕτη δυσηρέσκει μεγάλως τοὺς συγγενεῖς μου, καὶ μάλιστα τὸν πλούσιον θεῖόν μου, οὗ ἦμην ὁ πιθανὸς κληρονόμος. Αὐτὸς δὲ ἐξέφρασε τὴν σταθερὰν πρόθεσίν του νὰ μὲ ἀποκηρύξῃ, ἂν ἐτόλμων νὰ νυμφευθῶ τὴν πτωχὴν κόρην, καὶ ἂν δὲν ἐλάμβανον γυναῖκα τῆς ἐκλογῆς του. Μετ' αὐτοῦ δὲ συνέμαχευ καὶ τῆς Καρολίνης ὁ ἀδελφός, λέγων ὅτι ποτὲ δὲν ἤθελεν ἐπιτρέψει νὰ εἰσαχθῇ ἡ ἀδελφὴ του εἰς οἰκογένειαν ἣτις ἐμελλε νὰ τῇ ποτίσῃ τὸ ποτῆριον τῆς περιρρονήσεως καὶ πικρίας, καὶ νὰ γίνῃ ἡ ἑνωσίς μας πηγὴ δυστυχίας δι' αὐτὴν, καὶ δι' ἐμέ αἰωνίου μεταμελείας. Ἀλλὰ τὰ κωλύματα ταῦτα, ἀντὶ νὰ δαμάσουν, ἐξῆψαν μᾶλλον τὸ αἰσθημά μου, καὶ τέλος ἐνυμφεύθη τὴν Καρολίαν κρυφίως, καὶ εἰς τὸν ἀδελφόν τῆς δὲν ἐξεμυστηρέυθη τὸν γάμον μας εἰμὴ ὅτε ἦτον ἀδύνατον νὰ τῶ τὸν ἀποκρύψω, ἂνε προσβολῆς τῆς ὑπολήψεως τῆς Καρολίνης. Τότε ὁ ἀγαθὸς Μορλέυς, δακρύσας, ἀλλὰ συγχρόνως σφίγγας τὴν χεῖρά μου, ἀνεχώρησεν ἀμέσως μετὰ τῆς ἀδελφῆς

του καὶ μετ' ἐμοῦ εἰς τὰ ὄρεινά τῆς Σκωτίας, ὅπου ἐγεννήθης, ὅπου δὲ ἡ γέννησίς σου ἐπέφερε τῆς δυστυχούς σου μητρὸς τὸν θάνατον. Ἐκτὸς ἑμαυτοῦ, ἀπῆλθον ἐγὼ τῆς Ἀγγλίας, καὶ περιέφερα ἐπὶ τρία ἔτη τὴν ἀπελπισίαν μου εἰς διάφορα τῆς Εὐρώπης μέρη. Ὅταν δ' ἐπανῆλθον, ἔσπευσα ἀμέσως εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Μορλέυ, ἀλλὰ δὲν εὔρον πλέον αὐτὸν: εἶχεν ἀποθάνει: εἶχες μείνει δὲ σὺ, ὑποτιθέμενος ἀγνώστου καὶ μεμακρυσμένου τινὸς ἐξαδέλφου του ὄρφανου παιδίου. Τότε δὲ ἀνέλαβον καὶ ἐφρόντιζα περὶ τῆς ἀποκαταστάσεώς σου.

Συγχρόνως ὅμως εἶδα εἰς τὸ Λονδῖνον τὴν Ἑλένην, ἣτις ἀπετέλεσεν ἀνέκφραστον ἐντύπωσιν ἐπ' ἐμέ, διότι καὶ ἦθ κῶς καὶ φυσικῶς ὁμοίωζε τὴν μητέρα σου. Ἐκτοτε ἡ καρδία μου προσηλώθη εἰς αὐτὴν, καὶ μοὶ ἐφαίνετο ὅτι ὁ θεὸς τὴν ἀπέδωκεν εἰς τὰ δάκρυά μου. Ὁ θεὸς μου ἐδέχετο νὰ τὴν νυμφευθῶ, καὶ οἱ γονεῖς τῆς συγκατένευον εἰς τοῦτο, διότι ἤμην κληρονόμος τοῦ θεοῦ μου. Ἄν τότε ὁ πρῶτός μου γάμος ἐγένετο γνωστός, ὁ θεὸς μου ἴσως ἔα μ' ἀπεκῆρυττεν, ἢ, ἂν ἐμάνθανον ὅτι ἔχω πρῶτότοκον υἱὸν καὶ νόμιμον κληρονόμον, οἱ γονεῖς τῆς Ἑλένης ἴσως ἤθελον μοὶ ἀρνηθῆ τὴν χεῖρά τῆς. Διὰ τοῦτο, — εἶθε νὰ μοὶ τὸ συγχωρήσῃ ὁ θεός, ὡς ἐλπίζω ὅτι σὺ, υἱέ μου, θὰ μοὶ τὸ συγχωρήσῃς, — ἀπεσιώπησα τὸν πρῶτόν μου γάμον καὶ τὴν γέννησίν σου εἰς ὅλους, καὶ εἰς σέ αὐτόν. Καὶ ἀφ' οὗ μάλιστα μετ' ὀλίγον ἐγεννήθη ἡ Μαίρη, ἐνόμισα ὅτι ἤθελον καταφέρει ἀνάτοιν πληγὴν εἰς τὴν Ἑλένην, ἂν τῇ ὁμολόγουν ποτὲ ὅτι τὴν ἠπάτησαν ὅτε τὴν ἐνυμφεύθη, καὶ ὅτι ἡ θυγάτηρ τῆς, ἦν ἐνδομίξω γεννηθεῖσα ὑπὸ οἰωνοῦς καὶ ἐπὶ προσδοκίᾳ μεγάλου πλοῦτος, εἶχεν ἀδελφὸν ὅστις ἐκέκτητο μόνος ἐφ' ὅλου τούτου τοῦ πλοῦτος δικαίωμα. Διὰ τοῦτο ἐσιώπησα μέχρι τοῦδε. Ἀλλ' ἤδη, εἰς τὰς ἐσχάτας στιγμὰς μου, σταθμίτας ἀκριβέστερον τὰ καθήκοντά μου, καὶ ἀναγνωρίσας ὅτι οὐδὲν ἔχω δικαίωμα ν' ἀφαιρῶ ἀπὸ σοῦ ὅ,τι εἰς σέ ἀνήκει, καὶ ὅτι τοῦ ψεύδους εἶναι ὀλισθηρὰ ἡ δόδος, εἰς ἣν ἕκαστον βῆμα παρασύρει ἀναγκάως εἰς δεύτερον, ἰδοὺ σοὶ ἐμπιστεύομαι τὴν ἀλήθειαν, ἀνατιθέμενος τὰς συνεπειὰς αὐτῆς εἰς τὸν πατέρα τῆς ἀληθείας, καὶ τὸ μέλλον τῆς μητρειᾶς καὶ τῆς ἀδελφῆς σου ἀνατιθέμενος εἰς τὴν ὑπαγόρευσιν τῆς καρδίας σου.

Οὔτοι ἦσαν οἱ τελευταῖοί του λόγοι πρὸς ἐμέ, ἐξηκολούθησεν ὁ Ἐδουάρδος, καὶ μετ' αὐτῶν μοὶ ἐνεχείρισεν ἔγγραφον τὴν ἐξομολογησίν του. Δὲν θέλω νὰ σ' εἰπῶ ὁποῖαν ἐντύπωσιν ἀπετέλεσεν ἐπ' ἐμοῦ, ἀλλ' ἐνοεῖς διατὶ ἡ Μαίρη ποτὲ δὲν ἔμαθεν ὅτι εἶμαι ἀδελφός τῆς. Καὶ ἂν ἡ Κ. Σίγκλαιρ ὑπετίθετο ὅτι ἤθελε πεισθῆ νὰ διατηρήσῃ τοῦ πατρὸς μου τὴν περιουσίαν, ἀλλ' ἡ συναισθησις ὅτι ὀφείλει αὐτὴν εἰς ἄλλου ἐλευθεριότητα καὶ ὄχι εἰς τὸ φυσικόν της δικαίωμα, ἤθελε πικράνει τὴν χρεῖσιν αὐτῆς, καὶ φαρμακεύσει τὴν ἐπίλοιπον τῆς ζωῆς τῆς. Διὰ τοῦτο ἄλλην χρῆσιν δὲν ἔκαμα τῆς ἐκμυστηρεύσεως τοῦ πατρὸς μου, ἐκτὸς ὅτι ἀντικατέστησα αὐτὸν πλησίον τῆς ὄρφανῆς θυγατρὸς του, ὅτι ἀνέλαβον τὴν θέσιν τοῦ ἀδελφοῦ, καὶ ἠγρύπνου ἐπ' αὐτῆς φιλοστοργῶς. Ἐν ᾧ δὲ τὴν ἐθαλοῦν με τὸ βλέμ-

μα μου, εἶδα τὸν κῆλὸν ἐκείνον δαίμονα ὅστις ἐπάτησεν ἐπὶ τῆς οδοῦ της, καὶ ἀκούσιος ἐνδόμυχος τρόμος μὲ εἰδοποίησεν ὅτι τὴν ἀπειλεῖ κίνδυνος, καὶ ἐδιπλασίασα τὴν ἐπιτήρησιν, καὶ προσέφυγον εἰς τὴν μητέρα της, ἥτις κατ' εὐτυχίαν συνεμερίζετο τὴν ἐν δόμῳ, ἂν καὶ, τὸ δμολογῶ, ἀδικαιολόγητον ἀντιπάθειάν μου κατὰ τοῦ ἀνθρώπου. Ἀλλὰ πιστεύων εἰς τὴν φωνὴν τῆς καρδίας μου, καὶ βλέπων αὐτὸν κατακτώμενα ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον τὴν φαντασίαν της, καὶ διὰ τῆς φαντασίας εὐρίσκοντα τὴν ὁδὸν τῆς καρδίας της, ἀπεφάσισα τέλος πάντων . . .

Ἀλλὰ τὴν στιγμὴν ταύτην συριγμὸς καὶ πάταγος ὡς βροντῆς προβαίνουσας, καὶ ἰσχυρὸν φύσημα ὡς ἵππου πνευστιῶντος ἐναγωνίως, ἀνῆγγειλε τὴν ἀφιξίν τῆς συνοδίας τοῦ Λονδίνου. Ὁ Ἐδουάρδος ἐσιώπησεν ἀμέσως, καὶ ἀπεσύρθη μέχρι τοῦ ἀπωτάτου μυχοῦ τοῦ δωματίου. Ἐκείθεν δὲ κατασκοπεύσας τὰς ἀτμαμάξας,

— Ἰδοὺ, ἐκεῖ εἶναι, μοι εἶπε, καὶ μοι εἶδειξε τὴν Κυρίαν Σίγκλαιρ, ἥτις ἐκάθητο εἰς μίαν ἐξ αὐτῶν, καὶ ἐκάλυπτε τοὺς ὀφθαλμούς με τὰς χεῖράς της· ἐπηδήσαμεν δὲ ἀμέσως εἰς ἄλλην ἀμάξαν, ὅπου κατελάβομεν δύο μενούσας κενὰς θέσεις, καὶ διηκτάμενοι δ' αὐτῶν πεδίων, χωρὶς νὰ προφέρωμεν λέξιν, διότι περιστοιχίζομεθα ὑπ' ἀνθρώπων ἀγνώστων, ἐφθάσαμεν τέλος εἰς τὸν σταθμὸν τοῦ Κοβεντρίου.

Ἐκεῖ ὁ Ἐδουάρδος, λαβὼν με ἐκ τῆς χειρὸς με ἐκράτησεν ὀπίσω, ἕως ὅτου ἐξῆλθον ὅλοι οἱ συνοδοιπόροι ἡμῶν, καὶ εἰς τὸν ὄμιλον αὐτῶν ἴδομεν καὶ τὴν Κυρίαν Σίγκλαιρ βίβησαν μᾶλλον ἢ καταβάσαν εἰς τὸν ἀπέβαθμον.

— Πρέπει νὰ σεβασθῶμεν τὴν θλίψιν της, μοι εἶπεν. Ἄς μὴ τὴν πλησιάσωμεν ἐν ὅτῳ δὲν εἶναι ἀνάγκη.

Τότε καταδάντες καὶ ἡμεῖς, τὴν παρηκολοθησάμεν μακρόθεν, καὶ ὀπίσω ἄλλων ἐπιβατῶν, οἵτινες μᾶς ἐκρυπτον ἀπ' αὐτὴν. Τὸ ξενοδοχεῖον τῶν Βασιλικῶν Ὀπλων δὲν ἀπέχει πολὺ ἀπὸ τὸν σταθμὸν τοῦ σιδηροδρόμου. Ἡ Κ. Σίγκλαιρ πρὸς αὐτὸ διευθύνθη, καὶ ἀποταθεῖσα πρὸς ἓνα τῶν ὑπηρετῶν, τῷ περιέγραψε τὴν θυγατέρα της, καὶ τὸν ἠρώτησεν εἰς ποῖον ἀριθμὸν περιμένει. Ὁ ὑπηρετῆς τῇ εἶδειξε θύραν κειμένην ἐντὸς μιᾶς τῶν πλαγιῶν παρόδων τοῦ ξενοδοχείου. Ἐνῶ δὲ ἐκείνη εἰσῆρχετο, ἡμεῖς, ὅπως κατ' οὐδὲν κινήσωμεν τὴν προσοχήν, ἐζητήσαμεν νὰ μᾶς ἐτοιμασθῇ πρόγευμα, καὶ ἅμα ἀνεχώρησεν ὁ θαλαμηπόλος, ὅπως ἐκτελέσῃ τὴν διαταγὴν μας, ἐστράφημεν πρὸς τὸ αὐτὸ δωμάτιον, οὗ ἡ θύρα εἶχε μείνει ἠμυνησμένη.

Ὅταν κατ' ἀρχὰς ἡ Κ. Σίγκλαιρ ἦλθεν εἰς τὴν θύραν ταύτην, καὶ εὐροῦσα αὐτὴν κλειστήν, ἐκτύπησεν, ἡ Μαίρη ἀνασκυρτήσασα ἔσωθεν, ἔκραξεν·

— Ἄ! Ἄδελφε (τοῦτο ἦτον τοῦ Οὐίλλισδωνος τὸ ὄνομα). Ἦλθατε τέλος πάντων! Πῶς ἐφοβοῦμην μακρὰν σας!

Ἀλλὰ μόλις ἀνοίξασα τὴν θύραν, εἶδεν, ἀντὶ τοῦ ὄν περιέμενε, τὴν μητέρα της αἰφνης ἐμπρὸς της, καὶ φειθυρίασα· Ἡ μήτηρ μου! ἐδῶ ἡ μήτηρ μου! ἔμεινεν

ἐπὶ μίαν στιγμὴν ἀκίνητος, καὶ ἅμα ἔπεσε λειποθυμοῦσα.

Ἡ Κ. Σίγκλαιρ τῇ εθαψίλευσε πᾶσαν περιποίησιν, τῇ ἔθρεξε τὸ μέτωπον με ψυχρὸν ὕδωρ, τῇ ἔδωκε νὰ ὀτρυνθῇ ἀρώματα, καὶ τέλος τὴν ἀνεκάλεσεν εἰς τὴν αἰθῆσιν.

Ἡ Μαίρη τέλος συνῆλθε, καὶ ἠνέωξε τοὺς ὀφθαλμούς· ἀλλ' ἅμα εἶδε τὴν μητέρα της, ἐβρίφη εἰς τὰς ἀγκάλας αὐτῆς, καὶ κρύψασα τὸ πρόσωπον εἰς τὸ στήθος της, ἤρχισε νὰ κλαίῃ σφοδρῶς.

Ἡμεῖς δ' ἀπεσύρθημεν εἰς μίαν γωνίαν τοῦ δωματίου.

— Μῆτερ, ἔλεγεν ἡ Μαίρη ὀλοφυρομένη, μῆτερ, θέλεις ποτὲ συγχωρήσει τὴν ὑπεύθυνον θυγατέρα σου; Μῆτερ, σὲ βλέπω, καὶ δὲν σχίζεται ἡ γῆ νὰ μὲ κρύψῃ; Ἡ ἀδικος προκατάληψις σου κατὰ τοῦ Ἀδόλφου τὸν ἔφερεν εἰς ἀπελπισίαν, καὶ πολλάκις μὲ παρεκίνησε νὰ φύγωμεν. Ἀντέστην, ἀντεπολέμησα μ' ὅσας εἶχον δυνάμεις, ἀλλ' ἡ δύναμίς του εἶναι τυραννικὴ καὶ ἀκαταμάχητος ἐπ' ἐμέ. Ἰδοὺ πάλιν ἐγὼ εἰς τὸ στήθος σου, μῆτερ. Ἀποφασίσει περὶ τῆς τύχης μου ὅπως θέλεις, ἀλλὰ μὴ μ' ἀφήτῃς ἀπὸ πλησίον σου. Σῶσαί με, μῆτερ, σῶσαί με ἀπὸ ἐμὲ αὐτὴν· καὶ ἂν θέλῃς νὰ μὴν ἀποθάνω ἀπὸ τὴν λύπην μου, δός μοι τὴν μητρικὴν σου συγχώρησιν.

— Φιλτάτη μου Μαίρη, ἀπεκρίθη ἡ Κ. Σίγκλαιρ, ἀνοίγουσα εἰς αὐτὴν τὰς ἀγκάλας της· ἐγὼ πρέπει νὰ σοὶ ζητήσω συγχώρησιν ἐγὼ ἥτις, μετὰ τὴν ἀναίτιόν μου ἐπιλοχὴν ἐπέσυρα ἐπὶ σὲ πᾶσαν πικρίαν, ὥστε ν' ἀποφατίσῃς καὶ τὸ ἀπαίσιον τοῦτο κίνημα. Ὅποιον κίνημα καὶ ἂν ἦεν αἱ προλήψεις μου, τίς ἀποβάλλω εἰς τὴν θέλησιν σου θυσιάζω τὴν ἐδικὴν μου θέλησιν, τὴν κρίσιν μου εἰς τὴν κρίσιν σου.

— Ὅχι, μῆτερ, διέκοψεν ἡ Μαίρη. Ἡ ἐδικὴ σου θέλησις ἄς γίνῃ κατὰ πάντα, ἡ ἐδὲ κή σου κρίσις ἄς με ὀδηγήσῃ. Τὸ πρῶτον τοῦτο βῆμα τῆς παραφορᾶς σοὶ ὑπόσχομαι νὰ εἶναι καὶ τὸ τελευταῖον. Αἱ τύψεις τοῦ συνειδήτους ὅσας ὑπέφερα μέχρι τοῦδε, ἐξηγόρασαν κατὰ μέγα μέρος τὸ σφάλμα μου.

— Ἀλλὰ τὸ σφάλμα σου τοῦτο μὲ φωτίζει περὶ τῶν αἰσθημάτων σου, ἀπεκρίθη ἡ Κ. Σίγκλαιρ. Ἐγὼ ἐφρόνου πάντοτε ὅτι δὲν ἠγάπας τὸ Οὐίλλισδωνα, ὅτι τὸ νομίζεις μόνον· ἀλλ' ἦν δὲν δύναμαι νὰ ἔχω πλέον περὶ τούτου ἀμφιβολίαν. Ἦδη ἐγνώρισα τί ἡ εὐτυχία σου ἀπαιτεῖ, καὶ πρὸς τοῖς ἄλλοις μετὰ τὴν φυγὴν σου ὀπισθοδρομητικὴ δὲν εἶναι δυνατὴ πλέον. Διὰ τοῦτο παύω πᾶσαν ἀντίστασιν, δίδω τὴν πλήρη συγκατάθεσίν μου εἰς τὸν γάμον σου μετὰ τοῦ Ἀδόλφου. Θέλεις τὸν νυμφευθῆ ὄχι ὡς φυγὰς, ἀλλ' ἀπέναντι τοῦ κόσμου ὅλου, καὶ ὑπὸ τῆς μητρὸς σου τὴν προστασίαν.

Ἡ Μαίρη ἔκυψε νὰ φιλήσῃ τῆς μητρὸς της τὴν χεῖρα, ὄχι, ὡς μοι ἐράνη, μὲ ὄσσην ζέσιν ἦτον ἐπόμενος, ὅταν ὁ Ἐδουάρδος εἰσορμήσας,

— Ὅχι, ἀνέκραξε, τοῦτο δὲν θέλει γίνῃ ποτέ! Ἀποσύρατε τὴν συγκατάθεσίν σας, Κυρία Σίγκλαιρ.

Ἡ Μαίρη, ἅμα ἤκουσε τὴν φωνὴν τοῦ Ἐδουάρδου, ὠχρίασεν, ἠρυθρίασε μετὰ ταῦτα, καὶ ἤρχισε νὰ τρέμῃ σφοδρῶς, τέλος δὲ ἀπὸ δάκρυα πνιγομένη, ἐβρίφη εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς μητρὸς της, ἥτις ἐκλαβοῦσα τοῦτο

ὡς ἔκφρασιν τῆς λύπης τῆς διὰ τοῦ Ἐδουάρδου τὴν ἀντίστασιν καὶ τὴν τόλμην,

— Κύριε Μορλέυ, τῷ εἶπεν ἤρθε πάντοτε δυσμενὴς πρὸς τὸν Ἀδόλφον, καὶ ἴσως ἐξ αἰτίας ὑμῶν συνέλαβον καὶ ἐγὼ ἄδικα πρὸς αὐτὸν αἰσθήματα. Δὲν ἤξεύρω τίς περίστασις σὰς καθιστᾷ μάρτυρα τῆς παρούσης ἡμῶν θέσεως. Ἀλλὰ κρίνατε καὶ ὑμεῖς ἂν δύναμαι ν' ἀρνηθῶ τὴν συγκατάθεσίν μου, ὅταν μάλιστα οὐδένα λόγον ἔχω πρὸς τοῦτο.

— Κυρία, εἶπεν ὁ Ἐδουάρδος. Ἄν δὲν ἐπρόκειτο περὶ τῆς σωτηρίας τῆς Μαίρης, ἢ ἐπέμβασις μου ἤθελεν εἶσθαι ἀναμφιβόλως αὐθάδεια. Ἀλλ' ἤδη ἡ ἐμὴ θέσις εἶναι δευτερεύουσα θεωρία. Ἡ Μαίρη καὶ ἄκουσα ἔπρεπε νὰ σωθῇ ὁ Οὐίλλισὼν εἶναι εἰς τὴν φυλακὴν.

— Εἰς τὴν φυλακὴν! ἀνεκράξεν ἡ Μαίρη, καὶ ἀκτίς εὐγενοῦς ἀγανακτήσεως ἐπέλαμψεν ἐπὶ τοῦ μετώπου της. — Ὑμεῖς, κύριε, ἐπράξατε τοῦτο;

— Κυρία, ἀπήντησεν ὁ Ἐδουάρδος μετ' ἐμβριθείας καὶ γλυκύτητος ἐνταυτῷ, θωρακισθῆτε μὲ δύναμιν, καὶ εὐχαριστήσατε τὸν Θεὸν ὅτι ἔσωσεν σὰς εἰς τοῦ θαλάσθρου τὸ χεῖλος. Ὁ Οὐίλλισὼν εἶναι αἰσχρὸς ἀπαταίων...

— Κύριε Ἐδουάρδε! . . . ἠθέλησε νὰ εἴπῃ ἡ Μαίρη.

— Κυρία, διέκοψεν αὐτὸς, πιστεύσατε ὅτι ὕβριν ποτέ κατ' οὐδενὸς δὲν ἐπρόφερα δωρεάν· ὅ, τι εἶπα περὶ τοῦ Οὐίλλισωνος τοῦτο καὶ εἶναι. Σὰς εἶπεν ὅτι εἶναι στρατηγὸς Ἰνδοῦ ἡγεμόνος, ὅτι ἔχει ἀπέραντα κτήματα εἰς Ἰνδίας, σὰς εἶπε τέλος ὅτι σὰς ἀγαπᾷ αἰσχροῦς σὰς ἠπάτησεν.

— Ἀλλὰ, κύριε . . . ἐπρόφερε πάλιν ἡ Μαίρη.

— Θέλετε λοιπὸν νὰ ἤξεύρετε τί εἶναι; ἐξηκολούθησεν ὁ Ἐδουάρδος· εἶναι κακοῦργος, ὅστις ἐδραπέτευσεν ἀπὸ τὰς φυλακὰς τῆς Ἰρλανδίας, ὅστις ἐλήστευσε τὸν πατέρα τοῦ Ἐρρίκου Μακκόλεν, καὶ ὅστις σὰς ἐνυμφεύετο μόνον διὰ ν' ἀρπάξῃ τὴν προικὰ σας καὶ νὰ σὰς ἐγκαταλείψῃ.

— Κύριε Ἐδουάρδε, εἶπεν ἡ Μαίρη ἐπισήμως ἐγειρομένη. Περὶ τῆς εἰλικρινείας καὶ τῆς εὐθύτητος τῆς καρδίας σας οὐδέποτε ἀμφίβαλλον, οὐδὲ τὴν στιγμήν ταύτην ἀμφιβάλλω ἀκόμη. Ἡξεύρω ὅτι ὅσα λέγετε τὰ πιστεύετε ἤξεύρω ὅτι εἰς ὅλας τὰς πράξεις σας εἶναι ἀξιεπίαινος ὁ σκοπὸς σας. Ἀλλὰ κατὰ τοῦ Ἀδόλφου εἴσθε προκατειλημμένος, καὶ αἰ κατ' αὐτοῦ προλήψεις σας σὰς ἐκίνησαν εἰς πρᾶξιν ἀδικοῦ λόγητον, δι' ἣν σὰς συγχωρῶ, ἀφορῶσα εἰς τὴν πρόθεσίν σας, δι' ἣν ἡ καρδιά σας θέλει μεταμεληθῇ καὶ ἣν θέλετε σπεύσει νὰ διορθώσῃτε.

— Κυρία, ἀπεκρίθη ὁ Ἐδουάρδος, τολμῶ ὄχι τὴν συγγνώμην σας νὰ ἐπικαλεσθῶ, ἀλλὰ τὴν εὐγνωμοσύνην σας ν' ἀπαιτήσω. Ἡ περίστασις εἶναι τότεν ἐπίσημος, ὥστε οὐδ' αὐτὸς ὁ φόβος μὴ ἐπισύρω τὴν ὀργὴν σας ἐτι μᾶλλον δὲν θὰ μ' ἐμποδίσῃ νὰ σὰς δημολογήσω, ὅτι πάντοτε, πάντοτε εἶχον ἐφ' ὑμῶν ἐστηρικμένον τὸ βλέμμα, ὅτι ἐβλεπον μετ' ἐγκαρδίου θλίψεως ἦν, ἐλάμβανεν ἐπὶ τοῦ πνεύματός σας ἐπιρροὴν ὁ Οὐίλλισων, καὶ ἡ ἀνεξήγητος ἀποστροφή ἦν αὐτὸς μοι ἐνέπνεεν, ἀποστροφή ἀναίτιος, ἐὰν θέλητε μοι ἐφαίνετο ὡς φωνὴ τῆς καρδίας μου, ἀναγγέλλουσα κίνδυνον ἄγνω

στον ὅστις ἐπεκρέματο ἐφ' ὑμῶν. Πολλάκις, δὲν θέλω νὰ σὰς τὸ ἀποκρύψω, ἠθέλησα νὰ μεταδώσω τὰς ἐντυπώσεις μου καὶ εἰς τὴν μητέρα σας, καὶ κατώρθωσα μάλιστα τοῦτο. Ἀλλ' ἐπειδὴ λόγους δὲν εἶχον ὅπως μεταβάλω τὰς ἐντυπώσεις εἰς πεποιθήσεις, καὶ ἐβλεπον ὅτι ὡς σκοτοδινώσα ἐτρέχετε πρὸς ὅ, τι ἐνόμιζον ὀλεθρὸν σας, χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ χεὶρ ἤτις νὰ σὰς ἀναχαιτίσῃ, ἀπεράσιτα ν' ἀποπειραθῶ παντὸς τρόπου πρὸς σωτηρίαν σας, — πεπεισμένος ὢν, καὶ δὲν τὸ ἀρνοῦμαι, οὐδὲ νομίζω ὅτι ἀπατώμαι, — ὅτι αἱ ἀλύσεις τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου εἶχον δεσμεύσει τὴν φαντασίαν μᾶλλον ἢ τὴν καρδίαν σας, ἠθέλησα νὰ δοκιμάσω ἂν δι' αὐτῆς δὲν ἦτον δυνατόν νὰ καταπολεμηθῇ ἐκείνη, καὶ πείριξ ἐμοῦ περιθλεψάμενος, ἀνεκάλυφα τὸν Ἐρρίκον Μακκόλεν, ὅστις τὴν ψυχὴν ἀτενῆ ἔχων πρὸς ὑμᾶς, ἐξῆ λατρεύων σας μετ' εἰλικρινεστάτης ἀφοσιώσεως. Διὰ τῶν αἰσθημάτων του τὴν εὐγένειαν, διὰ τὰ κοσμοῦντα αὐτὸν προτερήματα, τὸν ἐθεώρουν ὡς ἄξιον τῆς ὑμετέρας ἐκλογῆς, καὶ τὸ σχέδιόν μου ἦτον νὰ συμμαχήσω μετὰ τῆς μητρός σας, καὶ ν' ἀντιταξώμεν τὴν ἐνάρετον, τὴν ἀγαθοποιὸν ἐπιρροὴν τοῦ Ἐρρίκου εἰς τοῦ ἄλλου τὴν ἀποτρόπαιον. Ἀλλὰ πρὸς τοῦτο ἠθέλον νὰ ἐρευνησω ὅλα τὰ ἀφορῶντα ἐκείνον εἰς τὸ ἐμμελε νὰ ἐμπιστευθῇ ἡ τύχη σας, καὶ βλέπων ὅτι τὸ διπλοῦν αἴτισημα τῆς θλίψεως διὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρός του, καὶ τοῦ πρὸς ὑμᾶς ἔρωτός του, δὲν ἐθεώρει ἀνευ ἐλπίδος ἀφ' οὗ περιήλθεν εἰς πενίαν, τὸν καθίστα ἀνίκανον νὰ σκεπθῇ καὶ νὰ πράξῃ τι περὶ ἑαυτοῦ, ἀπεφάσιτα, μεταβαίνων εἰς Γερμανίαν, ὅπου μ' ἐκάλουν μηχανικαὶ τινες ἐργασίαι, νὰ ἐρευνητῶ ἂν ἡ περιουσία τοῦ Μακκόλεν ὑπώλετο ἀμεταστρεπτῇ.

Εἰς τὸ βασιλεῖον τοῦ Ἀνοβέρου, ὅπου διέτριβον πρότινος, εἶχε συλληρθῆ συντροφία παραχαρακτῶν, ἡτις, ὡς ἐκ τῶν ἀνακρίσεων κατεφάνη, εἶχεν εἰς πολλὰ μέρη τῆς Γερμανίας διακλαδεύσεις· διὰ τοῦτο ἐρίνετο πολὺς περὶ αὐτῆς λόγος, καὶ οὕτως ἔμαθον ἐτι μεταξὺ τῶν ἀνταποκριτῶν τῆς ἦν καὶ τις Πολωνὸς κόμης Ἀλτίνσκης καλούμενος. Τοῦτο διήγειρεν ἀμέσως τὰς ὑποψίας μου, μὴ εἶναι αὐτὸς ὁ ληστὴς τοῦ Μακκόλεν. Ἐσπευσα λοιπὸν νὰ καταθέσω εἰς τὴν ἀνακρίσιν ὅ, τι περὶ τοῦ κακοῦργήματος ἐκείνου ἐγνώριζον, καὶ τὸ δικαστήριον ἐξήτασε περὶ τούτου ἐνώπιόν μου τὸν ἀρχηγὸν τῆς συμμορίας. Ὁμολόγησε δ' οὗτος ὅτι ὁ ληστεύσας τὸν Μακκόλεν ἦτον τῷ ὄντι ὁ Ἀλτίνσκης αὐτὸς, ὅς τις οὔτε κόμης ἦτον οὔτε Πολωνὸς, ἀλλὰ λαθρέμπορος τις Ἀμερικανὸς ἐκ τοῦ Καναδά, Τὸμ Γραϊγγ καλούμενος, ὅτι δ' ἐσυλλήφθη ἐν Ἰρλανδίᾳ καὶ κατεδικάσθη εἰς διὰ βίου δεσμὰ ἐπὶ κλοπῇ διὰ βίβρωσιν καὶ ἀποπείρα φόνου, δραπετεύσας δ' ἐκ τοῦ δεσμοτηρίου, διέτριβεν ἄλλοτε ἄλλαχού, ἐπ' ἐτχάτων δ' ἐν Λονδίῳ, συνεχῶς μεταβάλλων ὀνόματα, εἰς τὰς μετ' αὐτῶν δὲ σχέσεις του υπογράφων τὴν Πολωνικὴν ἐκείνην ψευδωνυμίαν. Παρουσιάσθησαν δὲ καὶ διάφοροι ἐπιστολαὶ αὐτοῦ· μεταξὺ δ' ἄλλων μία, ἐκ Λονδίνου γεγραμμένη, ἣν ὁ ἀνακριτὴς μοι ἐπέτρεψε νὰ κρατήσω. Ἴδου αὐτή:

Ἐ Διατρίβω ἀκόμη ἐν Λονδίῳ· ἡ θέσις δὲν μοι φαίνεται πολλὰ βγείης διὰ τὴν κράσιν μου, καὶ ἀπο-

στρεφόμενος πᾶσαν πολυπραγμοσύνην, μάλιστα τὴν ἀστυνομικὴν, ἤθελον ἤδη πλέει πρὸς τὴν Καλλιφορνίαν, τὸν χρυτὸν παράδειτον τῆς ἀτομικῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἀστυνομικῆς ἀνοχῆς, ἂν δὲν εἶχον ἀπαντήρη καθ' ὁδὸν μίαν ἐπιχείρησιν ἐπικερδεστάτην διὰ τὴν ἑταιρίαν. Παρελόγησα μίαν χρυσοτραπὴ κληρονομίαν, καὶ ἂν ἀργήσω νὰ τὴν ἀρπάξω, κάμμιαν ἡμέραν θὰ μ' ἀρπάξη ἐκεῖνη· ἐνοεῖται ὅτι δὲν θὰ λησμονήσω νὰ ἐξατραλίσω τὴν προῖκα, ἣτις εἶναι τεσσαράκοντα χιλιάδων λίρων, καὶ ἣτις κατὰ τὰς συμφωνίας μας ἐμβαίνει εἰς τὰ κοινὰ κέρδη. Εἰς τὴν Καλλιφορνίαν νομίζω περὶ τὸν νὰ συνοδευθῶ ἀπὸ τὴν Κυρίαν κόμησάν, καὶ, ἂν θέλετε, τὴν ἀφίω μετὰ τῶν ἑταιρικῶν κτημάτων. Ἐν τούτοις στείλατέ μοι δισχιλίας λίρας, οὐχὶ ἐκ τῶν ἡμετέρων, διότι ἐδῶ ὑπάρχον ὄξεια ρίνες. Αὐταὶ θὰ εἶναι τὸ σπέρμα τὸ μέλλον νὰ βλαστήτη εἰς κοταπλάσιον. Μετὰ τὸ τέλος τῆς ἐπιχειρήσεως ὑπολογιζόμεθα.

Ἄσιντση. Ἄσιντση.

Ἴδου ἡ ἐπιστολή, ἰδέτε ἂν δὲν γνωρίζετε τὴν γράψασαν χεῖρα.

Ἡ Μαίρη ἤρπασε τότε τὸ ἔγγραφο, καὶ ἔρριψεν ἐπ' αὐτὸ τὰ βλέμματα. Ἄλλ' ἐν τῷ ἄμα ὠχρίασεν, ἤρχισεν νὰ τρέμη, ἀφῆκε τὴν ἐπιστολὴν νὰ πῆσῃ καὶ ἐκάλυψε μὲ τὰς χεῖρας τοὺς ὀφθαλμούς της.

Τὴν αἰτὴ ἐντύπων ἀπετέλεσε καὶ εἰς ἐμὲ ἡ θέα τοῦ γράμματος τούτου ἔφριξα. διότι μοὶ ἐφάνη ὅτι ἀναγνωρίζω τὴν γραφὴν τοῦ Οὐίλλισων, καὶ ἠθέλησα νὰ ζητηθῶσι πληροφορίαι περὶ τῆς μορφῆς καὶ τῶν φυσικῶν χαρακτηρισμῶν τοῦ γράψαντος. Ἄλλ' οἱ συνωμόται τῶν κακούργων τοῦ ἐμοῦ τὸν ἐγνώριζον πρωτοπικῶς, καὶ κατέθεσαν ὅτι μετ' αὐτοῦ εἶχον σχετισθῆ διὰ τινος συνεταιρίου των, κακοκοῦντος εἰς Ἴρλανδίαν.

Ἡ πρώτη μου προσπάθεια ὑπῆρξε νὰ ἐξατραλίω ἐπὶ τοῦ ἀνευρεθέντος ταμείου τῆς κακούργου ἑταιρίας τὴν κλαπέισαν οὐσίαν τοῦ Μακκόλεν, καὶ τοῦτο ἠτύχησα νὰ κατορθώσω εὐκόλως, βεβηθηθεὶς ἀπὸ τὴν πλήρη ἐξομολόγησιν ἐνός τῶν παραχαρακτῶν. Μετὰ ταῦτα δέ, ἐπιστρέφων εἰς τὴν Ἀγγλίαν, διέβην δι' Ἴρλανδίας, κομιστῆς διακοινώσεων τῆς Ἀνοθερικῆς ἀστυνομίας πρὸς τὴν τοῦ Δουβλίνου, ἣτις ἀμέσως ἐνήργησε τὴν σύλληψιν τοῦ Ἴρλανδοῦ συνενόχου τῶν παραχαρακτῶν. Οὗτος δὲ ὡμολόγησεν ὅτι ὁ ψευδοκόμης ἐκεῖνος ἦτον τῷ ὄντι ὁ Ἀμερικανὸς λαθρέμπορος Κραίγγη, ὁ δραπετεύσας ἀπὸ τὰς Ἴρλανδικὰς φυλακάς, ἀλλ' ὅτι δὲν δύναται ἤδη νὰ εἰπῇ πού εὑρίσκεται, διότι μετὰ τὴν κλοπὴν τοῦ Μακκόλεν ἀπαξ μόνον ἔλαβον ἐπιστολὴν παρ' αὐτοῦ, εἰς ἣν εἶχε παραλείψει νὰ σημειώτῃ πόθεν ἔγραφεν, ὑπογράφετο δὲ οὐχὶ πλέον Ἄσιντση, ἀλλὰ Οὐίλλισων.

Τότε ὑπεσχέθημι εἰς τὴν ἀστυνομίαν νὰ τῆ βοηθήσω πρὸς σύλληψιν αὐτοῦ, καὶ ἀφ' οὗ ἐλήφθησαν αἱ καταθέσεις τοῦ Ἴρλανδοῦ ἑταίρου, συγχρόνως δὲ καὶ αἱ τοῦ διευθυντοῦ τῆς φυλακῆς, ἀφ' ἧς ὁ λεγόμενος οὗτος Οὐίλλισων ἐδραπέτευσε περὶ τῶν φυσιογνωμικῶν αὐτοῦ χαρακτηριστικῶν, ἐξεδόθη ἐνταλμα συλ-

λῆψεως, ἐπιδοθὲν εἰς ἐμέ· οὕτως ἐλίγχων τὴν βραδύτητα τῶν σιδηροδρόμων, ἔσπευδον εἰς Λονδίον, ὅπου ἤλπιζον νὰ φθάσω ἐν καιρῷ ὅπως σᾶς σώσω, ὅταν καθ' ὁδὸν σᾶς ἀπήντητα.

Ἐδῶ δ' Ἐδουάρδος παύσας τὸν λόγον ἐπερίμεινεν. Ἄλλὰ τὴν σιωπὴν διέκοπτον μόνον τῆς Μαίρης οἱ ὀλοφυροί. Τέλος ἡ Κυρία Σίγκλαιρ ἐκτείνουσα αὐτῷ τὴν χεῖρα,

— Ἡ Μαίρη, εἶπε, δὲν ἔχει πατέρα οὐδ' ἀδελφὸν νὰ τὴν προστατεύσῃ. Ἐπράξατε μετ' εὐγενικῆς ἀφοσιώσεως, ὅτι οὐδ' ἀδελφὸς ἤθελε πράξει. Τὴν ἐπροστατεύσατε κατ' αὐτῆς τῆς ἰδίως. Ἀπικτήσατε ἐπὶ τῆς εὐγνωμοσύνης μου αἰώνια καὶ πάσης ἀμοιβῆς κρείττονα δικαιώματα, καὶ πέπεισμαι ὅτι καὶ ἡ Μαίρη μου, ἐξελθούσα ἤδη τῆς οὐθερίας ἀπάτης τῆς συνεπιкуроῦ τοῦ λόγου μου τούτου.

Ἡ Μαίρη ἐξέτεινε τότε καὶ αὐτὴ δειλῶς τὴν χεῖρά της πρὸς τὸν Ἐδουάρδον, καὶ ἐν μέσῳ τῶν δακρύων τῆς διέλαμψε μειδίαμα εἰς τὸ πρόσωπόν της, ὡς ἡ πρώτη ἀκτίς τοῦ ἡλίου μετὰ τοῦ χειμῶνος τὸν ὄμβρον.

— Ἄλλ', εἶπεν ὁ Ἐδουάρδος, δὲν θεωρῶ ἀκόμη ὅτι ἐτελείωσεν ὡς ἐδῶ ἡ ἀποστολὴ οὐδὲ τὸ καθῆκόν μου. Ὅτι ἐμάκρυνε τῆς δυστυχίας ὁ κίνδυνος δὲν ἀρκεῖ ἂν δὲν ἰδῶ παγιουμένη τὴν εὐτυχίαν σας. Ἐπιτρέψατέ μοι νὰ σᾶς εἰπῶ ὅτι δὲν ἀρκεῖ μόνον νὰ ἐκρίνω τῆς ἀγνῆς καρδίας σας μέχρι καὶ τῆς μνήμης αὐτῆς τοῦ κακούργου, ἀλλὰ πρέπει, πρὶν ἢ λάβῃ καιρὸν νὰ γνωρίσῃ ὁ κόσμος ὁποῖα αἰσθήματα, ἐξαπατηθεῖσα, ἐτρέφετε πρὸς αὐτὸν, νὰ ἰδῇ ὅτι τὰ διεδέχθησαν ἄλλα, ὑμῶν ἀξιώτερα. Σᾶς εἶπα ὅτι σᾶς ἀγαπᾷ, ὅτι τᾶς λατρεύει μ' ὄλην τὴν δύναμιν ἀγνῆς καρδίας καὶ εὐγενοῦς ὁ Ἑρρίκος. Εἶναι ἄξιος τῆς ἀγάπης σας. Πιστεύσατέ μοι· Δότε τῷ ὄσσην εὐδαιμονίαν μόνος ὁ Θεὸς δύναται συνήλως νὰ δώτῃ ἐπὶ τῆς γῆς. Δότε τῷ τὴν χεῖρα καὶ . . . τὴν καρδίαν σας.

Ἄλλ' ἡ Μαίρη, ἣς τὸ πρόσωπον εἶχεν ἀρχίσει ἀπᾶ τινος νὰ φαιδρύνεται, διὰ μιᾶς ἐρρίφθη παλιν εἰς τὰς ἀγκαλάς τῆς μητρός της, καὶ μετὰ σχῆμα ἀπελπισίας.

— Μητέρα, μητέρα, ἔλεγε, συγχώρησόν μοι, μητέρα, δι' ὅτι ἐπράξα. Τὸ βλέπω δὲν εἶμαι ἄξια ν' ἀτενίσω τὸ φῶς τῆς ἡμέρας. Ὅλοι μὲ περιφρονοῦσι. Δὲν μοὶ μένει εἰμὴ ν' ἀποθάνω.

Ἡ μήτηρ της τὴν ἐφιγγεν εἰς τὰς ἀγκαλάς της κλαίονσα, ὁ δὲ Ἐδουάρδος, προτερχόμενος πρὸς αὐτήν, ὡς προτέρχεται ὁ ἰατρός πρὸς τὸν ἀσθενῆ,

— Κυρία, τῆ εἶπε, διατί τὰς πικρὰς ταύτας λέξεις; διατί σπαράττετε τὴν καρδίαν τῆς μητρός σας; Ἄν δυστυχῶς παρεσύρθη ἡ κρίσις; μᾶλλον ἢ ἡ καρδία σας ἐπὶ μίαν στιγμὴν, ἀλλ' ἡ τύχη σας ἐπιφυλάττει μᾶλλον εὐδαίμων, καὶ τοῦ Μακκόλεν ἀφοσιώσεως θέλει ἐξελείψει καὶ τὸ ἔσχατον γέρος ἀπὸ τοῦ μετώπου σας;

— Τὸν Μακκόλεν! ἀνέκραξεν ἡ Μαίρη, διακοπιμένη ἀπὸ ὀλοφυροῦς. Τί ἔχω ἐγὼ μὲ τὸν Μακκόλεν, εἶμαι, εἶμαι λοιπὸν, εἶμαι τῷ ὄντι, τὸ σκόβαλον τῆς ἀνθρωπότητος; ὥστε νὰ μὲ ρίπτετε εἰς τὸν πρῶτον ὅστις τύχη ἐμπρὸς σας; Ποῖονδὲ ἀίωμα ἔχετε νὰ μοὶ ὀμιλήτε περὶ τοῦ Μακκόλεν; — Ὡ! μήτηρ, μήτηρ!

Καὶ ῥιφθεῖσα εἰς τὸν κόλπον τῆς μητρὸς τῆς, ἤρ-
χισε νὰ δλορῦρται σπατωδικῶς.

Τότε εἶδα τὸν Ἐδουάρδον ἀπὸ μεγάλην ταραχὴν
κωριευθέντα. Εἰς τὸ μέτωπόν του κατέθη νέφος με-
λαγχολικῆς σκεψῆως· τὸ πρόσωπόν του μετέβαλλε
χρώματα, καὶ οἱ χαρακτῆρες αὐτοῦ ἐξέφραζον ἑνα-
γώνιον δισταγμόν. Τέλος, ὡς καθ' ἑαυτὸν ὁμιλῶν,

— Τὰς πράξεις μας, εἶπε, διευθύνει ἡ μύψ ἡμῶν
φρόνησις, μέχρις οὗ ὁ Θεὸς πέμπων τὰς περιστάσεις,
μᾶς ἀναγγεῖλη τὰς θείας αὐτοῦ βουλὰς. Ἦδη δὲ βλέ-
πω προφανῶς ἡ θέλησίς του εἶναι νὰ ὁμιλήσω. Πρέ-
πει νὰ ἐπαναφέρω, ὦ Μαίρη, εἰς τὴν δυστυχῆ τε-
ταραχμῆν καρδίαν σου τὴν εἰρήνην καὶ τὴν ὑπόληψιν.
Ἔχω δικαίωμα, καὶ ἔχω καθήκον νὰ ἐπιμείνω ὅπως
δεχθῆς σύζυγον, εὐγενῆ τὴν ψυχὴν, πνεόντα
εἰλικρινῆ ἀγάπην πρὸς σέ, μόνον ἔχοντα τῆς ζωῆς του
σκοπὸν νὰ θυσιάσῃ πᾶσαν τὴν εὐτυχίαν του εἰς τὴν
ἐδικήν σου· ὅπως τὸν ἀγαθὸν δεχομένη Ἐρρίκον, ἐπα-
ναφέρῃ τὴν γαλήνην εἰς τὴν καρδίαν σου, ἐξασφαλί-
σῃς τὴν ὑπόληψιν τῆς κοινωνίας, ἦν, παρασυρθεῖσα
ὑπὸ τοῦ ἀπαταιῶνος ἐκείνου διεκινδύνευτας, καὶ πρὸ
πάντων ἐξασφαλίσῃς τὴν ἰδίαν σου ὑπόληψιν πρὸς
σέ αὐτήν. Τὸ δικαίωμα, τὸ καθήκον τοῦτο, — καὶ
ἡ Κυρία Σίγκλαιρ ἄς μὲ συγχωρήσῃ ὅτι τὸ ἀπεσιώ-
πησα μέχρι τοῦδε, — εἶναι ὅτι εἶμαι ἀδελφός σου.

— Ἀδελφός μου! ἀνέκραξεν ἡ Μαίρη, μείνασα
ὡς ἀπολελιθωμένη.

— Τί λέγετε, κύριε Μόρλεϋ; ἠρώτησεν ἡ Κυρία
Σίγκλαιρ, βλέπουσα μὲν ὅτι ὠμίλει σπουδάζων, ἀλλὰ
μὴ δυναμένη νὰ ἐννοήσῃ τί ἤθελε νὰ εἰπῇ.

— Τὸ ἔγγραφο τοῦτο θέλει σᾶς δώσει πᾶσαν
ἐξήγησιν, ἀπήντησεν ὁ Ἐδουάρδος. Ἀλλ' ὀρεῖλω νὰ
σπεύσω εἰς τὴν ἀστυνομίαν, ἥτις περιμένει παρ' ἐμοῦ
τὰς περαιτέρω διασαφήσεις περὶ τοῦ κακούργου.

Καὶ ταῦτα λέγων, ἐξῆλθε μετ' ἐμοῦ, ἀφείς τὴν
τελευταίαν ἐπιστολήν τοῦ πατρὸς του εἰς τὰς χεῖρας
τῆς ἐκπεληγμένης Κ. Σίγκλαιρ, τῆς μόνης γυναικὸς
ἐπὶ τῆς γῆς, ἥτις εἶχε συμφέρον νὰ μὴ ὑπῆρχεν ἐκείνη
ἡ ἐπιστολή.

— Ἀλλὰ, εἶπεν ἡ Ἀγλαΐα, ὑμεῖς, ὅστις τόσον
παρατηρεῖτε, δὲν δύνασθε νὰ μᾶς εἰπῆτε πόθεν τὰ δά-
κρυα καὶ ἡ βλοθεῖα ἐκείνη θλίψις τῆς Μαίρης, ὅταν ὁ
Ἐδουάρδος τῇ ἐπρότεινε νὰ νυμφευθῇ τὸν Ἐρρίκον;
Τί; ἤσθάνετο εἰς τὴν καρδίαν τῆς ἴσως ἀκόμη φωνὴν
τινα ὑπὲρ τοῦ Οὐίλλισωνος;

— Τούτου, ἀπήντησα ἐγὼ, καὶ ἡ ὑπόνοια μόνη
εἶναι ὕβρις καὶ πρὸς τὸν νοῦν καὶ πρὸς τὴν καρδίαν τῆς.
Ἄλλο αἰσθημα πρὸς αὐτὸν δὲν τῇ ἐμεινεν εἰμὴ ὁ βδε-
λυγμὸς δὲ ἐμπνέουσι τὰ ἀκόθαρτα ἐρπετά, καὶ ἡ
φρίκη εἰς τὴν ἀνάμνησιν ὅτι εὐρέθη εἰς συνάφειαν μετὰ
τοῦ περιφρονητοῦ τούτου ὄντος.

— Λοιπὸν ἀπεστρέφετο τὸν Ἐρρίκον; ἠρώτησε
ὡάλιν ἡ Ἀγλαΐα.

— Ἐξ ἐναντίας, ἀπεκρίθη. Συμπάθειαν καὶ εὐ-
μένειαν πρὸς αὐτὸν παρετήρησα ἐκ μέρους τῆς πάντοτε.

— Λοιπὸν πόθεν, ἐπέμεινεν ἐκείνη, ἡ τόση τῆς
δυσαρέσκεια, ὅτι ὁ Ἐδουάρδος τῇ ἐπρότεινε νὰ τὸν νυμ-
φευθῇ.

— Πόθεν; ἀπήντησα. Ἄ! ἴσως τὸ ἐννοήσωμεν
μέχρι τέλους.

Ἡ Ἀστυνομία λοιπὸν, ἐξηκολούθησα, λαβοῦσα παρὰ
τοῦ Ἐδουάρδου πᾶσας τὰς ἀναγκαῖας πληροφορίας,
καὶ ἀναγνωρίσασα τὴν ταυτότητα τοῦ Οὐίλλισωνος
μετὰ τοῦ λαθροεμπόρου Κραίγγ, διέταξε τὴν ἀπο-
πομπὴν αὐτοῦ εἰς τὸ δεσμοτῆριον, ὅθεν εἶχε δραπε-
τεύσει. Ὄταν δ' ἡμεῖς μετὰ μίαν ὥραν ἐπεστρέψαμεν
εἰς τὸ ξενοδοχεῖον τῶν Βασιλικῶν Ὀπλιῶν, εὕρομεν
ὅτι ἡ Μαίρη ἠσθένει. Ἡ δὲ Κυρία Σίγκλαιρ, ἀποδίδουσα
εἰς τὸν Ἐδουάρδον τοῦ πατρὸς του τὴν ἐπιστολήν,
τῷ ἠνέωξε μητρικῶς τὰς ἀγκάλας.

— Ἐλπίζω, Κυρία, τῇ εἶπεν αὐτὸς, ὅτι ἐγκρί-
νετε τὴν συμβουλήν μου πρὸς τὴν Μαίρην, καὶ ὅτι
θέλετε μεταχειρισθῆ τὴν ἐπιρροήν σας ὅπως τὴν
πείσωμεν.

— Ἀναγνωρίζω, ἀπεκρίθη ἡ Κ. Σίγκλαιρ, ὅτι ἡ
ἀδελφικὴ μέριμνα ὑπὲρ τῆς εὐτυχίας τῆς σᾶς ὑπεγό-
ρευσε τὴν συμβουλήν ταύτην, ἥς ἐκτιμῶ τὴν φρόνησιν,
καὶ ἣν ἤθελον συνδράμει μετὰ πάσης δυνάμεως, ἂν
τὴν ἐφρόνουν ἤδη ἐκτελεσθῆν ὡς ἄλλοτε. Ἀλλ' ἤδη
αἱ περιστάσεις μετεβλήθησαν. Εἰς τὸν Ἐρρίκον ἀπε-
δόθη τοῦ πατρὸς του ὁ μέγας πλοῦτος, καὶ...

Ἡ Κυρία Σίγκλαιρ διεκόπη δισταζούσα, ὁ δὲ Ἐδουάρ-
δος, λαβὼν ἀπὸ τοῦ χαρτοφυλακείου του ἔγγραφον,
ὃ εἶχε συντάξει ἐνώπιον τοῦ συμβολαιογράφου τῆς
πόλεως ἐκείνης ἐξερχόμενος τῆς ἀστυνομίας, τὸ ἐθε-
σεν ἐμπρὸς τῆς, λέγων,

— Ἴδου ἡ ἀπόκρισίς μου.

Τὸ ἔγγραφο περιεῖχεν ὅτι ὁ Ἐδουάρδος δίδει εἰς
προίκα εἰς τὴν ἀδελφήν του Μαίρην πᾶσαν τὴν πε-
ριουσίαν, ὅση τῷ περιήλθε κληρονομικῶς ἀπὸ τὸν πα-
τέρα του.

— Φίλτατε υἱέ, ἀνέκραξεν ἡ Κ. Σίγκλαιρ, λαμ-
βάνουσα αὐτὸν ἐκ τῶν δύο χειρῶν, ἡ γενναϊότης σου
εἶναι θαυμαστοῦ ἀνωτέρα. Δέχθητι δι' ἐμοῦ τὴν εὐγνω-
μοσύνην τῆς Μαίρης· ἀλλὰ καὶ πρὶν ἢ τὴν συμβουλευ-
θῶ, ἀναλαμβάνω νὰ σ' εἰπῶ ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ
δεχθῇ τὴν εὐγενῆ προσφορὰν σου. Ἡ εὐτυχία τοῦ
ἀδελφοῦ τῆς, σοὶ τὸ λεγῶ ἐκ μέρους αὐτῆς, δι-
ότι τὴν γνωρίζω, θέλει εἶσθαι ἡ μεγαλύτερα τῆς
εὐτυχία.

— Τὴν ἀνησίν σας τὴν περιέμενον, εἶπεν ὁ Ἐ-
δουάρδος, καὶ αὐτὴ σᾶς ἐξηγεῖ διακί πρὸ τοσούτου και-
ροῦ ἐσιώπων περὶ τοῦ μυστηρίου τῆς γεννήσεώς μου.
Ἀλλ' ἤδη εἶχον λόγον, μὴ μ' ἐρωτᾶτε ποῖον, νὰ
φρονήσω ὅτι ἔπρεπε νὰ γνωρίσῃ αὐτὸ ἡ Μαίρη. Ἄν
ἀληθῶς κήδηται ὑπὲρ τῆς εὐτυχίας μου, θέλετε τὴν
ἐκτεύσει ἐκ μέρους μου, ὅταν εἶναι εἰς στάσιν νὰ
σᾶς ἀκούσῃ, νὰ μὴ καταστρέψῃ διὰ τῆς ἀρνήσεώς
τῆς τὴν μόνην μου εὐτυχίαν. Εἶπέτε τῇ ὅτι ἂν
δὲν θελῇ νὰ δεχθῇ τὴν ἀδελφικὴν προσφορὰν μου,
δὲν δύναται ν' ἀποφύγῃ τὴν κληρονομίαν μου μετὰ
θανάτόν μου! Ἄς σκεφθῇ αὐτοὺς μου τοὺς λόγους.

Ἀλλὰ καὶ αἱ λέξεις αὗται, ὅσον τρομερὰν ἔνοιαν
καὶ ἂν ἐφαίνοντο περιέχουσαι, δὲν ἐπίσταν ἀκόμη τὴν
κυρίαν Σίγκλαιρ. Ἐἶναι περὶ τὸν νὰ σᾶς εἰπῶ ὅσους
λόγους, ὅσας παρακλήσεις μετεχειρίσθη μετὰ τῆς

μεγίστης αὐταπαρνήτως· ἀλλὰ ματαίως! Ὡστε ὅταν ἡ κατάστασις τῆς ὑγείας τῆς Μαίρης ἐπέτρεψε ν' ἀναχωρήσωμεν, ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τοῦτο οὐδέτερον μέρος εἶχεν ἐνδῶσαι ἀκόμη, εἶχεν ὁμως μείνει συμπεφωνημένον ὅτι ἡ Μαίρη θέλει νομφευθῆ τὸν Ἑρρίκον. Καὶ αὐτὴ δὲ, ὅταν ἡ μήτηρ τῆς ἐζήτησε νὰ τὴν προτρέψῃ ἐκ νέου εἰς τοῦτο,

— Μὴ μὲ συμβουλευέσθε, μὴ μ' ἐρωτᾶτε, εἶπε, νέα δάκρυα χύνουσα. Ἡ κεφαλὴ μου δὲν δύναται νὰ συνάψῃ ἰδέας· κενὸν εὐρίσκω εἰς αὐτὴν, κενὸν καὶ εἰς τὴν καρδίαν μου· μὴ μ' ἐρωτᾶτε· κρίνατε, ἀποφασίσατε, πράξατε περὶ ἐμοῦ ὅ,τι θελετε.

Οὕτω τὴν ἐπαύριον ἀπὸ πρῶιας ἐπεστρέψαμεν εἰς Λονδίον.

Ἡ πρώτη φροντίς τοῦ Ἐδουάρδου καὶ ἐμοῦ ἦτον νὰ σπεύσωμεν πρὸς τὸν Ἑρρίκον Μακκόλεν, ὃν εὕρομεν ἐλαφρῶς ἀσθενοῦντα. Ὁ Ἐδουάρδος τῷ ἀνήγειλε τὴν χαροποιὸν εἰδήσιν τῆς ἀνευρέσεως τῆς περιουσίας του. Ἰδὼν δὲ ὅτι μετρίαν ἐπ' αὐτοῦ ἀπετέλει ἐντύπωσιν,

— Ἀλλὰ, τῷ εἶπε, δὲν νομίζεις ὅτι ἡ εὐτυχία αὕτη δύναται νὰ σοὶ ἐπιπεδώτῃ τὴν ὁδὸν πρὸς ἄλλην μεγαλύτεραν.

Ὁ Ἑρρίκος ἔμεινεν ἀτενῶς βλέπων τὸν Ἐδουάρδον, ὡς νὰ μὴν ἐννοεῖ. Τέλος δὲ βίβθεις εἰς τὰς ἀγκάλας του,

— Φίλε, φίλτατε φίλε, ἀνέκραξεν, ἐν ᾧ δάκρυα ἐξώρμησαν ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμούς του, νομίζεις ὅτι τοιαύτη μακαριότης δύναται ποτὲ νὰ δοθῇ εἰς ἐμέ;

Νομίζεις; . . . δύναμαι; . . . δύναμαι νὰ τολμήσω ν' ἀποβλέψω εἰς τὴν Μίσις Σίγκλαιρ ποτέ; Ἀλλ' ὄχι! μὲ χλευάζεις, σὺ μοὶ λέγεις τοῦτο; σὺ, ὅστις, τὸ ἡξεύρω, ἐτρεφεῖς πάντοτε τρυφερώτατα πρὸς τὴν Μαίρην αἰσθήματα, καὶ ὅστις δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ μὴν προτιμηθῆς ἀπ' ἐμέ. Μὲ προτρέπεις εἰς τὴν αὐθαδῆ πρότασιν, ἵτως διότι εἶσαι πεπεισμένος ὅτι θ' ἀποτύχω.

— Ὅχι, ἀπήντησεν ὁ Ἐδουάρδος μειδιῶν. Σὲ προτρέπω εἰς τὴν πρότασιν ταύτην, διότι εἶμαι πεπεισμένος ὅτι θέλει γίνεαι δεκτὴ. Ἐχεις, φίλε Ἑρρίκε, πᾶν διδόμενον, ὥστε νὰ μὴ φοβηθῆς ἀντίζηλον οἶος ἐγώ. Ἀλλως τε δὲν εἶμαι ἀντίζηλός σου. Διὰ νὰ καθησυχᾶσθαι ὡς πρὸς τοῦτο, μάθε ὅ,τι καὶ ἄλλους ἐξέπληξε, μάθε ὅτι εἶμαι ἀδελφός τῆς Μαίρης.

Ἡ ἐκπληξίς τοῦ Ἑρρίκου ἦτον τῶν ὄντι φυσικὴ· καὶ ὁ Ἐδουάρδος τῷ ἔδωκε τὰς ἀναγκαίας διασαφήσει· ὅπως τὴν ἐλαττώσῃ. Ἐσυμφωνήθη δὲ ὅτι τὴν ἐσπέραν ἐκείνην ἠθέλομεν ἀπαντηθῆ εἰς τῆς Κ. Σίγκλαιρ, ὅπου ὁ Ἑρρίκος κατεπίεσθη ν' ἀποτολήσῃ τὴν πρότασίν του.

Τὸ ἐσπέρας ἀπήλθομεν τῶν ὄντι εἰς τῆς Κ. Σίγκλαιρ ὅπου ἡ Μαίρη ὑπεδέχθη τὸν Ἐδουάρδον ὡς ἀδελφόν· ἀλλὰ δὲν ἡξεύρω πῶς βεβιασμένως, καὶ ὄχι μὲ ὅσιν περιέμενον ἀπὸ τὴν ἀφέλειαν τοῦ χαρακτῆρός τῆς προθυμίαν καὶ ἐκχυσίν. Καὶ ὅταν προσεκλήθη ὑπὸ τῆς μητρός τῆς νὰ δώσῃ εἰς αὐτὸν τὸ πρῶτον ἀδελφικὸν φίλημα, τὴν εἶδα ὡχριάσασαν, ὡς ἂν ἐμελλε νὰ τῇ ἐπέλθῃ λειποθυμία.

— Καὶ διὰτὶ ὅλα ταῦτα, ἂν ἐπιτρέπηται νὰ ἐρωτήσωμεν; εἶπεν ἡ Ἀγγαλίνα.

— Διότι, ἀπεκρίθη, ἡ ἀνθρωπίνη καρδία δὲν ὑπακούει πάντοτε εἰς τὴν ἀνθρωπίνην θέλησιν, οὐδ' εἶναι πάντοτε ἐτοιμὴ νὰ συνυπογράψῃ ὅσας σχέσεις συνδέουσι τὰ συμβόλαια.

Ἐν τούτοις ἡ ἐσπέρα παρήλθε, καὶ ὁ Ἑρρίκος δὲν ἐφάνη.

— Ἐφοβήθη, μοὶ εἶπεν ὁ Ἐδουάρδος, ὅταν ἐχωριζόμεθα· καὶ ἐσυμφωνήσαμεν ν' ἀπέλθωμεν ὁμοῦ πρὸς αὐτὸν τὴν ἐπαύριον καὶ νὰ τὸν ἐπιπλήξωμεν.

Περὶ τὴν μεσημβρίαν λοιπὸν τῆς μετὰ ταῦτα ἡμέρας, ἀπελθὼν συνώδευσα τὸν Ἐδουάρδον πρὸς τὸν Ἑρρίκον, ἀλλὰ παρ' ἐλπίδα εὕρομεν αὐτὸν δεινῶς πάσχοντα. Ἀμέσως ἐπέψαμεν δι' ἱατρὸν, ὅστις ἐλθὼν παρετήρησεν ἐπὶ πολλὴν ὥραν τὸν ἀσθενῆ μετὰ προσοχῆς, καὶ μετὰ ταῦτα, λαβὼν ἡμᾶς κατὰ μέρος, μᾶς εἶπεν ὅτι ἄλλην ἐξήγησιν τῶν συμπτωμάτων δὲν βλέπει, εἰμὴ ὅτι ὁ πάσχων ἐφαρμακίσθη, καὶ ὅτι ἐλπὶς πολλὴ σωτηρίας δὲν μένει.

Εἰς τὸ ἄκουσμα τοῦτο ἐμείναμεν ἀμρότεροι ὡς ἐμβρόντητοι. Ἐλθὼν δὲ ὁ Ἐδουάρδος πρὸς τὸν Ἑρρίκον, μὲ ὡχρὰ καὶ τρέμοντα χεῖλη, ἤρχισε νὰ τὸν ἐξετάζῃ περὶ τῆς διαίτης του κατὰ τὰς τελευταίας ἡμέρας· Ἀλλ' ὁ Ἑρρίκος ἀπεκρίθη ὅτι πρὸ ἡμερῶν δὲν ἔφερον εἰς τὰ χεῖλη του τὸ ἐλάχιστον ἐπιβλαβὲς ἢ ὑποπτον πρᾶγμα· ὅτι δὲν ἔτρωγεν εἰμὴ λιτὴν τροφήν, ἣν τῷ παρεσκεύαζεν ὁ ὑπηρέτης του, καὶ οἶνον πρὸ πολλοῦ δὲν ἔπιεν, ἐκτὸς ὀλίγου ἐκ μιᾶς φιάλης ἣν ἔλαβε δῶρον.

— Καὶ τίνος εἶδους οἶνος ἦτον; ἠρώτησεν ὁ ἱατρός.

— Γερμανικὸς, ἀπήντησε μετ' ἀγῶνος ὁ ἀσθενής. Ἰδοὺ ἐκεῖ ἡ φιάλη. Καὶ ἡξεύρετε πῶς τὸν ἔχω; ἐπρόσθεσεν ἀποτεινόμενος εἰς ἡμᾶς. Μίαν ἐσπέραν ἀκούσας εἰς τοῦ Κ. Μαξουέλλου τὸν Κ. Οὐίλλισωνα ἠμιλοῦντος Γερμανιστῆ, τὸν ἠρώτησα ἂν ἦτον ποτὲ εἰς Γερμανίαν. Δὲν ἡξεύρω διὰτὶ μοὶ ἐφάνη ὅτι τὸν ἐτάραξεν ἡ ἐρώτησίς μου αὕτη, καὶ τῷ τὸ εἶπα. Ἀλλ' ἐκεῖνος ἀνεκάχησθε, καὶ μοὶ εἶπεν ὅτι ἐσκέπτετο νὰ μοὶ ἀποδείξῃ ἐμπράκτως ὅτι ἦτον εἰς Γερμανίαν, σέλλων μοὶ εἶνα ἐξαίρετον γερμανικὸν οἶνον ὃν εἶχεν εἰς τὸν αἰῶνά του. Ἄν καὶ τῷ εἶπον ὅτι σπανίως πίνω οἶνον, μοὶ τὸν ἐπεμψεν ὁμως τὴν αὐτὴν ἐσπέραν· ἔκτοτε καθ' ἡμέραν ἔπια ἐξ αὐτοῦ ἓν μικρὸν ποτήριον.

Ἐνῶ δὲ ὠμίλει ὁ Ἑρρίκος, ὁ ἱατρός ἀνέλυε τινὰς σταγόνας τοῦ οἴνου. Αἶφνης τὸν εἶδα ὅτι ἠγέρθη ἐν μεγάλῃ ταραχῇ, καὶ νεύσας πρὸς ἡμᾶς,

— Ὁ φίλος σας, μᾶς εἶπε κρυφίως, δὲν ἔχει ἐλπίδα ζωῆς. Ὁ οἶνος εἶναι φαρμακευμένος ἐδῶ ἡ ἀστυνομία ἔχει τοῦντεῦθεν καθήκοντα, ἐγὼ δυστυχῶς ὄχι πλέον. Φαντάζεσθε ὅποῖος κεραυνὸς δι' ἡμᾶς. Αἱ κυρίαί Σίγκλαιρ, μαθοῦσαι τὸ συμβάν, ἤλθον καλοκαγάθως πρὸς τὸν Ἑρρίκον ἀμφοτέροι, καὶ τὰ δάκρυα ἃ ποταμῶν ἔχυνεν ἡ Μαίρη ἐπὶ τοῦ νεκρομένου προσώπου του, ἠνέωξαν εἰς τὴν ψυχὴν του τὰς πύλας τοῦ παραδείσου.

Οὕτως ἀπέθανεν ὁ δυστυχῆς νέος, τελευταῖον θῆμα τῆς θηριωδίας καὶ τῶν ὑποψιωνίου βδελυροῦ ἐκείνου, ὅστις, ἐνῶ ἀκόμη διέτριβεν εἰς Ἀγγλίαν κατεδικασθῆναι εἰς θάνατον δι' ἀγχῆνης.

Ἐδὼ εἰσιώπησα· ἀλλ' ἡ Ἀγλαΐα εἶχε πάντοτε τὸ βλέμμα εἰς τὰ χεῖλη μου, ὡς προσμένουσα ὅτι θ' ἀνοιχθῶσιν ἐκ νέου.

— Δὲν ἔχεις νὰ παραπο-ηθῆς, φιλιτάτη Ἀγλαΐα, εἶπεν ἡ Καλλιόπη, ἰδοὺ δρᾶμα καθ' ὅλους τοὺς κανόνας τοῦ Ἀριστοτέλους, μὲ τραγικὴν λύσιν ἀκόμῃ ἐν ἀπὸ τὰ πρόσωπα ἐφαρμακεύθη καὶ ἐν ἐκρεμάσθη.

— Ὡ! μόνον ἐν! εἶπεν ἡ Ἀγλαΐα.

— Πῶς μόνον ἐν; κυρία μου, εἶπον ἐγώ. Ἡθέλετε νὰ κρεμασθοῦν ὅλα ἴτως! Ἀλλὰ λησμονεῖτε ὅτι μεταξύ τῶν προσώπων ἂν καὶ βωβὸν, ἤμην ἐν καὶ ἐγώ.

— Τοῦτο δὲν ἐμποδίζει, ἀπεκρίθη ἡ Ἀγλαΐα· ἐγὼ δὲν γνωρίζω τοῦ Ἀριστοτέλους τοὺς κανόνας, τὸ βέβαιον ὅμως εἶναι ὅτι τὸ δρᾶμά σας μοὶ φαίνεται χωρὶς τέλος. Ποῦ ἠκούσθη ποτὲ δρᾶμα, ὅπου καὶ ἡ ἥρωϊς καὶ ὁ ἥρωϊς οὔτε θανατώνονται οὔτε κἂν νυμφεύονται.

— Εἰς τὸ θέατρον ποτέ, εἰς τὸν κόσμον καθ' ἡμέραν, ἀπεκρίθη ἐγώ.

Τὴν στιγμὴν ταύτην εἰσελθὼν ὁ διανομεὺς τοῦ ταχυδρομείου μοὶ ἐνεχείρισε μίαν ἐπιστολήν. Ἄμα δὲ λαβὼν αὐτὴν εἰς τὰς χεῖρας,

— Ὡ! τί σύμπτωσις! ἀνεφώνησα. Ἰδοὺ ἴτως ἡ λύσις ἦν μοὶ ζητεῖτε τοῦ δράματος. Εὔρετε, ἂν ἤμπορητε, τίς μοὶ γράφει τοῦτο τὸ γράμμα.

— Στοιχιματίζω ὅτι ὁ Οὐίλλισὼν ἀπὸ τὴν ἀγχόνην, εἶπεν ἡ Ἀγλαΐα.

— Τίς ἤξεύρει, εἶπεν ἡ Καλλιόπη, ἂν ὄχι ἡ Μαίρη, ἦτις, ἀφ' οὗ εἰς ἐκ τῶν φίλων της ἀπέθανε διὰ φαρμάκου, ὁ ἄλλος δι' ἀγχόνης, καὶ ὁ τρίτος εὐρέθη ἀδελφός της, ἀποτείνεται εἰς τὸν μόνον μένοντα, ἂν καὶ εἰς τοὺς ἀντίποδας.

— Δὲν τὸ ἤρᾳ τε, ἀπάντησα. Τὸ γράμμα εἶναι ... τοῦ Ἐδουάρδου.

— Τοῦ Ἐδουάρδου! ἀνέκραξαν ἀμφότεραι, ἐν ᾧ ἐγὼ ἀνοιξας τὴν ἐπιστολήν ἤρχισα νὰ τὴν ἀναγινώσκω.

— Ὡ! τί παράδοξον! εἶπον ἐγὼ μετ' ὀλίγων γραμμῶν ἀνάγνωσιν.

— Τί; τί; ἠρώτησε συγχρόνως ἡ Καλλιόπη καὶ ἡ Ἀγλαΐα.

Ἄλλ' ἐγὼ ἐξακολουθήσας ν' ἀναγινώσκω κατ' ἐμαυτὸν, ἐπανελάμβανον ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν,

— Εἶναι τῷ ὄντι ἀνήκουστον! — Πῶς εἶναι δυνατόν! — Τίς ἤθελε τὸ πιστεύσει!

— Ἄλλ' εἰπέτε μας, τί εἶναι; τί εἶναι; ἠρώτων ἀλληλοδιαδόχως ἡ Ἀγλαΐα καὶ ἡ Καλλιόπη.

— Πᾶσα λέξις αὐξάνει τὴν ἐκπληξίν μου, ἐξηκολούθησα ἐγὼ, ἀναγινώσκων πάντοτε, χωρὶς ν' ἀποκριθῶ εἰς τὰς ἐρωτήσεις των.

— Ἀλλὰ θέλω νὰ μάθω τί περιέχει τὸ γράμμα σας, εἶπεν ἡ Ἀγλαΐα ἀνυπομόνως, ἀρπάζουσα τὸ γράμμα, οὗ τὸ ἡμισυ ἐμεινεν εἰς τὰς χεῖράς μου.

— γ. Ἄν θέλητε νὰ τὸ μάθητε, ἀπήντησα ἡσυχῶς. πρὶν νὰ μοὶ ἐπιτρέψητε νὰ τὸ ἀναγνώσω.

— Ἦ! Ἀναγνώσατε λοιπὸν, μοὶ εἶπε ῥίπτουσά μοι τὸ τεμάχιον, ἀλλ' ἀναγνώσατε ταχέως.

— Λύσιν τοῦ δράματός μου ἠθέλετε, εἶπον τέλος,

ἀφ' οὗ ἀνέγνων ἐπὶ τινὰς στιγμάς Ἰδὼ ἀκούσαι τί μοὶ γράφει ὁ Ἐδουάρδος.

Καὶ μετέφρασα ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ ἐν μέρος τῆς ἐπιστολῆς ὡς ἔπεται.

« Κατὰ παράδοξον συγκυρίαν ἔγινες μάρτυς τῶν τελευταίων συμβάντων τῆς ζωῆς μου ὑπὲρ πάντα ἄλλον ἔχεις δικαίωμα νὰ μάθῃς αὐτῆς τὴν παράδοξον μεταβολήν. Προχθὲς εἰτῆλθε πρὸς ἐμὲ ἄνθρωπος ἄγνωστος, ὅστις ἀνηγγέλθη ὡς Λόρδος Ὀνιγκτῶν, καὶ καθήσας ἀπέναντι ἐμοῦ, μὲ παρακάλεσε νὰ ἀκούσω τὴν ἐξῆς διήγησιν. « Πρὸ τριάκοντα ἐτῶν, εἶπεν, εἶχον νυμφευθῆ εἰς Παρίσιαν νέαν Γαλλίδα, ἣν ἠγάπων περιπαθῶς, καὶ ἦτις μοὶ ἔλεγεν ὅτι μὲ ἠγάπα. Ἀλλὰ μετὰ δύο ἐτῶν συμβίωσιν ἐνόησα ὅτι μὲ ἠπάτα, καὶ μίαν ἡμέραν, λαβοῦσα τὸ μονοετὲς παιδίον μας, ἐδραπέτευσε μετὰ τοῦ ἐραστοῦ της. Πᾶσαν ἐκδίκητιν ἐνόμισα ἐμαυτοῦ κατωτέρα· οὐχ' ἦττον ὅμως ἐδίωξα τοὺς ἀναξίους, καὶ φθὰς αὐτούς, τοῖς ἀφῆρεσα τὸ βρέφος, καὶ τὸ ἀπίστευτα εἰς Σκωτίαν πρὸς τινὰ ἀρχαίον γνωρίμον τῆς οἰκογενείας μου, ν' ἀνατραπῆ παρ' αὐτῷ. Ἐγὼ δὲ, μὲ βαρεῖαν καρδίαν, ἀπῆλθα τῆς Εὐρώπης, καὶ μετέβην εἰς τὴν Ἀμερικὴν. Ἐκεῖ ἐπὶ τινὰ ἔτη περιηγήθη, εἰς σπουδὴν ἀσχολούμενος τῆς φυσικῆς ἱστορίας. Τέλος ἀποκατέστην εἰς ἐν μέρος τῆς Γουιάννης, ἐνυμφεύθη ἐκεῖ, καὶ ἀπελάμβανον γλυκείας εὐημερίας εἰς τοὺς κόλπους τῆς νέας οἰκογενείας μου. Ἀλλὰ πρὸ δύο ἐτῶν δεινὴ ἐπιδημία ἐνέσκηψεν εἰς ἐκεῖνο τὸ μέρος. Οἱ δύο υἱοὶ μου καὶ ἡ θυγάτηρ μου ἐθερίσθησαν ἀλληλοδιαδόχως, καὶ ἡ θλίψις ἔσυρε κατόπιν των τὴν μητέρα των εἰς τὸν τάφον. Ἐρημος ἐμείνα τότε εἰς τὸν ἕσπρον καὶ ἔρημον τόπον, ἡμιθνήεις εἰς τὸ χεῖλος τοῦ τάφου, ὅστις ἐνέφλειεν ὅ,τι ἀγαπητὸν εἶχον ἐπὶ τῆς γῆς. Ἀλλὰ τέλος εἰς τὴν πᾶλιν μεταξύ ζωῆς καὶ θανάτου ἡ ζωὴ ὑπερίσχυσε. Τότε ἀνεμνήσθη ὅτι ὑπῆρχεν ἴσω ἀκόμῃ εἰς μόνος δεσμός μεταξύ ἐμοῦ καὶ αὐτῆς, ἀνεμνήσθη τοῦ ἐν Εὐρώπῃ υἱοῦ μου, καὶ ἔσπευσα εἰς Σκωτίαν. Ἡ ἀπίστος πρώτη μου σύζυγος εἶχεν ἀποθάνει· εἶχεν ὁμοίως ἀποθάνει καὶ ὁ ἄνθρωπος εἰς ᾧ εἶχον παραδώσει τὸ τέκνον μου. Ἄλλ' ἰδοὺ ἀντὶ αὐτοῦ τί εὔρον εἰς τὴν οἰκίαν του. Ἀναγνώσατε ταύτην τὴν ἐπιστολήν.

— Πῶς! ἔκραξα ἐγώ, ἅμα τὴν ἔλαβον εἰς τὰς χεῖρας. Τὸ γράψιμον τοῦ Μορλέυ!

— Τοῦ Μορλέυ, μοὶ εἶπε, καλὰ τὸ ἐγνωρίσατε, ἀλλ' ἀναγνώσατε. — Τότε ἀνέγνων· εἶχε δὲ ἡ ἐπιστολή ὡς ἔπεται. Ἐξῶθεν μὲν « Πρὸς τὸν Λόρδον Ὀνιγκτῶνα, ὅταν τὴν ἠτήση » ἔσωθεν δὲ « Μιλόρδε, ὀλίγον ἀφ' οὗ μοὶ ἐπέμψατε τὸν υἱόν σας, ἀπεβίωσεν ἐν βρέφος τρεφόμενον παρ' ἐμοί. Μὴ θέλων νὰ λυπηθῶ τὸν πατέρα του, δὲν τὸ ὠμολόγησα κατ' ἀρχάς, καὶ τῷ ἐπέτρεψα νὰ ἐκλαμβάνῃ τὸ παιδίον σας ὡς ἐδικόν του. Μετὰ ταῦτα καθ' ὅσον δὲν ἤκουον περὶ ὑμῶν τίποτε, μητ' ἠξεύρων ἂν ζῆσε ἢ ἂν ἀπεθάνατε, ἐπέτρεψα νὰ παρατείνηται ἡ ἀπάτη, ὅπως μὴ στερηθῆ ὁ υἱός σας πλουτίου πατρὸς καὶ προστάτου. Ἄν ἔλθῃτε ποτὲ καὶ τὸν ζητήσητε, καὶ ἐγὼ δὲν ἤμαι ἐκ τοῦ κόσμου τούτου, ἀποταθῆτε πρὸς τὸν Σίρ Τζαίμς Σίγκλαιρ ἐξ Ἐδιμβούργης, καὶ ὁμνῶ ἐνώπιον θεοῦ

και ανθρώπων, ότι ο υἱός αὐτοῦ Ἐδουάρδος εἶναι υἱός σας. » Ἐχεις ἀνάγκη νὰ σ' εἰπῶ τὰ περαιτέρω; Ὁ Λόρδος Ὀνίγκτων μοὶ ἠνέωξε φιλοστόργους ἀγκάλας, παρ' ἐμοῦ περιμένων νὰ τῷ καταστήσω φερτὸν τὸ βάρος τῆς ἐπιλοίπου ζωῆς του· καὶ ἐγὼ ἐβρίθην μετὰ στοργῆς εἰς αὐτὰς, εὐδαιμονίαν μου θεωρῶν νὰ συντελέσω εἰς τὴν ἐδικήν του. Σήμερον ἀπῆλθον πρὸς τὴν Κυρίαν Σίγκλαιρ, καὶ διηγήθην τὴν ἀπρόσδοκτον ταύτην περίστασιν. Ἡ Ἐπομένως δὲν εἶθε ἀδελφός μου! » μοὶ εἶπεν ἡ Μαίρη, ὅχι μὲ ὅτην ἔπρεπε νὰ ἐλπίζω ἔκφρασιν λύπης. Δὲν ἐνθυμούμαι τί τῇ ἀπεκρίθην ἢ τί ἄλλο μοὶ εἶπεν, ἐνθυμούμαι μόνον ὅτι αὐριοὶ ἀβραβωνίζομαι τὴν Κυρίαν Μαίρην Σίγκλαιρ.

Ὁ φίλος σου

Ἐδουάρδος Μαρίν, τοῦ λοιποῦ Ὀνίγκτων.

— Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη τοῦ φίλου σας, εἶπεν ἡ Ἀγλαΐα, ἤξελεν ὅλην τὴν ἱστορίαν σας.

ΡΟΒΕΡΤΟΣ ΛΟΡΔΟΣ ΚΛΙΒΗΣ.

Ο ΘΕΜΕΛΙΩΤΗΣ ΤΟΥ ΕΝ ΤΗ ΙΝΔΙΚῃ ΒΡΕΤΑΝΙΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

(Μετάφρασις ὑπὸ Κ. Π.)

(Συνέχεια Ἰδε φυλ.ιάδ, σελ. 18 ο')

Ὁ Μίρ Δζαφφείρης δὲν ἠδύνατο νὰ διατηρηθῇ εἰς τὸν θρόνον εἰμὴ ὑπὸ τῆς χειρὸς, ἥτις τῷ ἐκάθισεν εἰς αὐτόν. Διότι, ναὶ μὲν δὲν ἦτον ἄπλοῦς παῖς, οὐδ' ἔλαβε τὴν δυστυχίαν νὰ γεννηθῇ ἐν πορφύρᾳ, ὡςτε οὐδὲ τοσοῦτον ἀδρανῆς, οὐδὲ διεσθαρμένους τοσοῦτον ἦτον ὅσον ὁ προκάτοχος· ἀλλὰ δὲν εἶχε τὴν προσῆκουσαν εἰς τὸ ἀξίωμα του ἰκανότητα καὶ ἀρετήν, ὁ δὲ υἱὸς καὶ διαδόχος του Μιράνης ἦτον ἄλλος Σουρδιστὰ Δουβλάς. Ἡ πρὸ μικροῦ γενομένη πολιτικὴ μεταβολὴ συνετάραξε τὰ φρονήματα τῶν ἀνθρώπων· πολλοὶ ἀρχηγοὶ ἀναφανδὸν ἐπανέστησαν κατὰ τοῦ Ναβὼβ καὶ ὁ ἀντιβασιλεὺς τῆς πλουσίας καὶ ἰσχυρᾶς ἐπαρχίας Οὐδης, ὅστις, καθὼς καὶ οἱ ἄλλοι ἀντιβασιλεῖς τοῦ Μογούλ, ἦτον ἤδη πραγματικῶς ἀνεξάρτητος κυρίαρχος, ἠτοιμάζετο νὰ ἐπέλθῃ κατὰ τῆς Βεγγάλης· ὡςτε μόνη ἡ ἰκανότης καὶ ἡ ὑπόληψις τοῦ Κλίβου ἠδύνατο νὰ συντηρήσῃ τὴν σαλευοῦσα ἐκείνην ἀρχήν. Οὕτω δὲ ἐχόντων τῶν πραγμάτων πλοῖον, ἐκόμισεν ἐγγράφα τοῦ Ἰνδικοῦ Κυβερνοῦ, συνταχθέντα μὲν πρὶν ἢ φθάσῃ εἰς Λονδίον ἡ ἀγγελία τῆς περὶ Πλαστὸν μάχης, δριζύοντα δὲ νέον τινα διοικητικὸν ὀργανισμόν τῶν ἐν Βεγγάλῃ καταστημάτων, βραδυκίνητον καὶ ἀτοπώτατον· τὸ δὲ χερίστον οὐδεμίαν ἐπιτρέποντα εἰς τὸν Κλίβην θέσιν. Ἄλλ' οἱ ἄνθρωποι οἱ διορισθέντες νὰ συγκροτήσωσι τὴν νέαν διοίκησιν ἀνέλαβον τὴν ἐντιμὸν εὐθύνην νὰ μὴ ὑπακούσωσι εἰς τὰς στρεβλὰς αὐτὰς διαταγὰς καὶ προσεκάλεσαν τὸν Κλίβην νὰ πράξῃ τὰ τῆς ὑπερτάτης ἀρχῆς. Συγκατανεύσαντος δὲ αὐτοῦ,

μετ' ὀλίγον ἀπεδείχθη, ὅτι οἱ ὑπάλληλοι τῆς ἐταιρείας οὐδὲν ἄλλο ἐπράξαν ἢ νὰ προλάβωσι τὰς ἐπιθυμίας τῶν ἀρχηγῶν τῶν, οἵτινες, ἅμα μαθόντες τὰ λαμπρὰ τοῦ Κλίβου κατορθώματα, ἀνέδειξαν αὐτὸν ἀμέσως, μετὰ πλείστων τεκμηρίων εὐγνωμοσύνης καὶ ὑπολήψεως, διοικητὴν τῶν ἐν Βεγγάλῃ καταστημάτων αὐτῶν. Ἡ ἐξουσία του ἦτον ἤδη ἀπερίοριστος καὶ ὑπερέβαλλε πολὺ καὶ αὐτὴν ἐκείνην, τὴν ὁποίαν ὁ Δυπλείσιος εἶχεν ἐπιτύχει ἐν τῇ μεσημβρινῇ Ἰνδικῇ. Ὁ Μίρ Δζαφφείρης ἀπέβλεπε πρὸς αὐτὸν μετὰ δουλικῆς εὐλαθείας· καὶ ποτε ἐπιπλήττων ἐπιχώριον ἀρχηγὸν ἀνωτέρας πάξσεως, τοῦ ὁποίου οἱ ἄνθρωποι ἤρισαν πρὸς τινὰς Σεπούους τῆς ἐταιρείας· Πρὶν εἰ ἀράγε ἀκόμη νὰ σοὶ μάθῶ » εἶπε, « τίς ἐστὶν ὁ συνταγματάρχης αὐτὸς Κλίβης καὶ οἷόν τινα ἀνέδειξεν αὐτὸν ὁ Θεός; » Ὁ δὲ ἀρχηγός, ὅστις ὡς ὀνομαστὸς βωμολόχος καὶ ἀρχαῖος τοῦ Μίρ Δζαφφείρου φίλος εἶχε, τὸ θάρρος νὰ ἐλευθεριαζῇ ἐνίοτε, ἀπήτησεν· « Ἐγὼ νὰ ὑβρίσω τὸν συνταγματάρχην! Ἐγὼ, ὅστις δὲν λείπω κατὰ πᾶσαν πρῶτην νὰ προσκυνῶ τρεῖς βαθύτατα τὸν ὄνον αὐτοῦ! » Καὶ τοῦτο δὲν ἦτο μεγάλη ὑπερβολή. Εὐρωπαῖοι καὶ Ἰθαγενεῖς ἦσαν ἐξίσου ὑπόβουλοι τῶν ποδῶν τοῦ Κλίβου· διότι οἱ μὲν Ἄγγλοι τὸν εθεώρουν ὡς μόνον δυνάμενον νὰ ἀναγκάσῃ τὸν Μίρ Δζαφφείρην εἰς ἐκπλήρωσιν τῶν πρὸς αὐτοὺς ὑποχρεώσεων του· ὁ δὲ Μίρ Δζαφφείρης τὸν εθεώρει ὡς μόνον δυνάμενον νὰ προστατεύσῃ τὴν νέαν δυναστείαν κατὰ τὰ τῶν ἔσω στάσεων καὶ τῶν ἔξωθεν ἐπιθέσεων.

Δίκαιόν δὲ εἶναι νὰ εἰπῶμεν, ὅτι ὁ Κλίβης μετεχειρίσθη τὴν ἐξουσίαν του ἐπιτηδείως καὶ δραστηρίως πρὸς τὸ τῆς πατρίδος συφερόν. Ἐξέπεμψε στρατιάν ἐπὶ τὴν πρὸς βορρᾶν τῆς Καρνατικῆς κειμένην χώραν· διότι ἀνάγκη ἦτο νὰ ἐξωσθῶσιν ἐκεῖθεν οἱ ὑπεριχύοντες εἰς ἐκεῖ Γαλλοὶ. Τὸ ἐπιχείρημα ἀνετέθη εἰς ἀξιωματικὸν τινα ὀνόματι Φύρδην, τότε μὲν ὀλίγον γνωστὸν, διακρινέντα ὁμῶς ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ διοικητοῦ τοῦ ὀφθαλμὸν ὡς ἔχοντα ἐξοχὸν στρατιωτικὴν ἰκανότητα· ἡ δ' ἐπιτυχία τῆς ἐκστρατείας ὑπῆρξε ταχεῖα καὶ λαμπρά.

Ἐνῶ δὲ ὡς ἐκ τούτου ἀξιόλογον τοῦ στρατοῦ μέρος ἦτον ἀπησχολημένον μακρὰν τῆς Βεγγάλης, νέος καὶ φοβερώτατος κίνδυνος ἐπεκρεμάσθη ἐπὶ τὰ δυτικὰ αὐτῆς σύνορα. Ὁ μέγας Μογούλ διετέλει εἰς Δελὶν ὁ πόδουλος ὑπηρέτου τινος. Ἄλλ' ὁ πρεσβυτερός υἱὸς του, ὀνόματι Σάχ Ἀλύμης, ὅστις ἐπέπρωτο, ἐπὶ πολλὰ ἔτη νὰ γίνῃ παίγιον τύχης ἀντιζόου καὶ ὄργανον κατ' ἀρχὰς μὲν τῶν Μαρατῶν, ἔπειτα δὲ τῶν Ἀγγλῶν, εἶχε ἀρχεπέτευσεν ἀπὸ τῶν πατρικῶν βουσιλείων. Καὶ ἐπειδὴ τὸ γένος αὐτοῦ ἦτο πάντοτε σεβαστὸν ἐν τῇ Ἰνδικῇ, καὶ ἰσχυροὶ τινες ἡγεμόνες, ἰδίως ὁ Ναζὼβ τῆς Οὐδης, ἦσαν διατεθειμένοι νὰ τὸν ὑποστηρίξωσιν, ὁ Σάχ Ἀλύμης εὐχερῶς συνήγαγεν ὑπὸ τὰς σημαίας αὐτοῦ πολλοὺς τῶν στρατιωτικῶν τυχοδιωκτῶν, ὧν ἔβριθε πᾶσα χώρα, καὶ συγκροτήσας ἐν βραχεῖ στρατὸν 40-ῶ0 ἀνδρῶν, ποικίλων φυλῶν καὶ θρησκευμάτων, Μικιττῶν, Ροιλῶν, Δζαουτῶν καὶ Ἀφγανῶν ἀπεφάσισεν νὰ καθαιρέσῃ τὸν νεοφανῆ ἄνθρωπον, τὸν ὁποῖον οἱ Ἄγγλοι ἀνεβίβαταν εἰς ἕνα ἐκ τῶν θρόνων τῆς Ἰνδικῆς

καὶ νὰ ἰδούσῃ τὸ ἴδιον κράτος εἰς Βεγγάλην, Ὅρισαν καὶ Βαγάρην.

Ὁ Μίρ Δζαφφείρης περιέπεσεν εἰς μέγιστον φόβον καὶ ὁ μόνος τρόπος σωτηρίας, ὅστις ἐπέστη εἰς τὸν νοῦν του, ἦτο νὰ συμβιβασθῇ μετὰ τοῦ Σάχ Ἀλύμου διὰ πληρωμῆς πολλῶν λύτρων. Τὸν τοιοῦτον τῆς σωτηρίας τρόπον μετεχειρίσθησαν ἐπανειλημμένως οἱ προκατοχοὶ αὐτοῦ κυριάρχαι τῶν πλουσιῶν καὶ ἀπολέμων ἐπαρχιῶν τῶν παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Γάγγου κειμένων. Ἄλλ' ὁ Κλίβης ἐθεώρησε τὸ ἐπινόημα τοῦτο μὲ τὴν προσήκουσαν εἰς τὴν ἰσχυρὰν αὐτοῦ διάνοιαν καὶ τὴν ἀτρόμητον ψυχὴν περιφρόνησιν. «Ἐάν οὕτω πράξετε» ἔγραφε, «θέλετε ἰδεῖ ἐπερχομένους ἐφ' ὑμᾶς τὸν τε Ναβῶβ τῆς Οὐδης, καὶ τοὺς Μαράττας, καὶ ἄλλους ἐκ τῶν γειτόνων τῆς ὑμετέρας χώρας, διὰ νὰ σᾶς ἀπροσπάσῃ χροῦματα μέχρις οὗ κενώθῃ ἐντελῶς τὸ θησαυροφυλάκιόν σας. Παρακαλῶ δὲ τὴν ὑμετέραν Ἐξοχότητα νὰ στηριχθῇ εἰς τὴν πίστιν τῶν Ἀγγλῶν καὶ τῶν ἀφρωσιωμένων εἰς ὑμᾶς στρατευμάτων.» Ἐγραψε δὲ μὲ τὸ αὐτὸ ὕψος πρὸς τὸν διοικητὴν τῆς Πάτης, γενναῖον ἐπιχώριον στρατιώτην, τὸν ὁποῖον μεγάλως ἐτίμα. «Μὴ δέχεσαι κικμῖαν περὶ παραδόσεως πρότασιν, ἀλλὰ διατέλετον ἀμυνόμενος, ὅσον ἐνδέχεται βέβαιος ὢν, ὅτι οἱ Ἀγγλοὶ εἶναι φίλοι ἄφροὶ καὶ σταθεροὶ, καὶ ὅτι οὐδέποτε ἐγκαταλείπουσι τὸ ἄπαξ ἀρχάμενον ἔργον.»

Ἐβόλαξε δὲ τὸν λόγον τοῦ Ὁ Σίχ Ἀλύμου, ἐπιτεθεὶς ἐπὶ τὴν Πάταν, ἦτον ἤδη ἔτοιμος νὰ ἐπιχειρήσῃ ἐπὶ τὸν ποταμὸν, ὅτε ἔμαθεν, ὅτι ὁ συνταγματάρχης προελάνει δξέως. Ὁ ἐπερχόμενος αὐτὸς στρατὸς δὲν συνέκειτο εἰμὴ ἀπὸ 450 Εὐρωπαϊοῦ, καὶ 250 Σεπούου. Ἀλλὰ ὁ Κλίβης καὶ οἱ Ἀγγλοὶ αὐτοῦ ἦσαν ἤδη τὰ φόβητρα ὅλης τῆς Ἀνατολῆς. Ἄρα ἐπιφανείσῃ τῆς ἐμπροσθοφυλακῆς αὐτοῦ, οἱ Βεγγαλῆνοὶ ἐτράπησαν εἰς φυγὴν. Ὀλίγοι τινὲς Γάλλοι τυχοῦνται, οἵτινες περιεστοίχιζον τὸν ἡγεμόνα, τὸν συνεβούλευσαν νὰ δοκιμάσῃ τὴν τύχην τῆς μάχης ἀλλὰ ματαίως. Ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν ὁ μέγας ἐκεῖνος στρατὸς, ὁ τοσαύτην ἀμηχανίαν ἐμποίησας εἰς τὴν ἐν Μυρσχεδαυάδῃ αὐλήν, ἐτάκη ὡς κηρὸς ὑπὸ μόνου τοῦ ἀπὸ τοῦ Βρετανικοῦ ὀνόματος τρόμου.

Ὁ νικητὴς ἐπανῆλθεν ἐν θριάμβῳ εἰς τὸ φρούριον Γουλιέλμου. Ὁ Μίρ Δζαφφείρης, τοῦ ὁποῖου ἡ χαρὰ ὑπῆρξεν ἤδη τοσοῦτον ἀπερίοριστος ὅσον προηγουμένως ὁ φόβος, ἀπεφάτισε νὰ δώσῃ εἰς τὸν σωτήρᾶ του ἡγεμονικόν τι εὐγνωμοσύνης δαῖγμα, καὶ ἐπὶ τούτῳ πρὸς τὸν ἡγεμόνα εἰς αὐτὸν ἔβουλε τὸ τέλος, τὸ ὁποῖον ἡ Ἰνδικὴ ἔταιρεία ἦτον ὑπόχρεως νὰ πληρώσῃ κατ' ἔτος εἰς τὸν Ναβῶβ, διὰ τὰς ἐκτεταμένας χώρας τὰς ὁποίας κατεῖχε πρὸς μεσημβρίαν τῆς Καλκούτης. Τὸ λημπρὸν τοῦτο ἐτήσιον εἰσόδημα, τὸ ὁποῖον συνεποσοῦτο εἰς 30,000 περίπου λίρας σερλίνας, κατέστησε τὸν Κλίβην ἐνάμιλλον τῶν πλουσιωτάτων τῆς Ἀγγλίας εὐπατριδῶν.

Ταύτης τῆς δωρεᾶς τὴν ὑπὸ τοῦ Κλίβου ἀποδοχὴν θεωροῦμεν δεδικαιολογημένην, διότι, ὡς ἐκ τῆς φύσεως αὐτῆς, δὲν ἠδύνατο νὰ εἶναι ἀπόβροτος. Καὶ τῶνόντι, αὐτὴ ἡ ἔταιρεία κατέστη ἤδη ὁ μισθωτὴς αὐτοῦ, καὶ

ἀποδεξαμένη τὸ γεγονός, ἐπεκύρωσε τὴν παραχώρησιν τοῦ Μίρ Δζαφφείρου.

Ἄλλ' ἡ εὐγνωμοσύνη τοῦ Μίρ Δζαφφείρου δὲν διήρκεσε πολὺ. Ὁ Ἰνδὸς οὗτος ἡγεμὼν εἶχε παρατηρήσει ἀπὸ τινος χρόνου, ὅτι ὁ ἰσχυρὸς σύμμαχος, ὁ ἀλυψώσας αὐτόν, ἠδύνατο πάλιν νὰ τὸν καταβάλῃ καὶ ἤρρισε περισκοπῶν ἀπανταχοῦ, ὅπως εὖρη προστάτην κατὰ τῆς δυνάμεως ταύτης, ἥτις μέχρι τοῦδε ἐπροστάτευσε αὐτόν. Καὶ μεταξὺ μὲν τῶν ἐγγχωριῶν τῆς Ἰνδικῆς ἤξευρεν, ὅτι ἀδύνατον ἦτο νὰ εὖρη στρατὸν ἱκανὸν ν' ἀντοφθαλήτῃ πρὸς τὴν μικρὰν τοῦ συνταγματάρχου φάλαγγα. Ἡ δ' ἐν Βεγγάλῃ Γαλλικὴ δύναμις εἶχεν ἀφανισθῇ. Ἀλλὰ τὸ τῶν Ὀλλανδῶν ὄνομα ἀνέκαθεν μέγα ὑπῆρξεν εἰς τὰς ἀνατολικὰς θαλάσσας, οὐδ' ἦτον ἐτι ἐν Ἀσίᾳ καλῶς γνωστὸν, ὁπρὸς ἡ Ὀλλανδικὴ δύναμις εἶχε παρακμάσει εἰς τὴν Εὐρώπην. Ὅθεν μυστικαὶ συνεννόησεις ἐγένοντο μεταξὺ τῆς ἐν Μυρσχεδαυάδῃ αὐλῆς καὶ τοῦ ἐν Χινσούρα Ὀλλανδικοῦ καταστήματος, ἀπὸ δὲ Χινσούρας ἐστάλησαν κατεπέιγουσαι ἐπιστολαὶ παρακαλοῦσαι τὴν ἐν Βαταυίᾳ κυβέρνησιν νὰ παρασκευάσῃ στρατείαν ἰσόβροπον τῆς ἐν Βεγγάλῃ Ἀγγλικῆς δυνάμεως. Αἱ ἐν Βαταυίᾳ ἀρχαί, ἐπιθυμοῦσαι νὰ ἐπεκτείνωσι τὴν ἰσχύν τῆς πατρίδος αὐτῶν καὶ ἐτι μάλλον ἐπιθυμοῦσαι νὰ ἐπιτύχωσι μέρος τῶν θησαυρῶν ἐκεῖνων, εἰ ὢν πρὸ μικροῦ τοσοῦτοι Ἀγγλοὶ τυχοῦντο κερδοῦς ἀπὸ τῆς ἐπιβουλῆς ἐπλούτησαν, ἠτοίμοισιν στόλον ἰσχυρὸν, ὅστις ἐξ 7 μεγάλων πλοίων συγκείμενος καὶ ἀπὸ ἱαυὰς ὀρυθήσας, ἀπροσδοκῆτως ἐπεφάνη εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ὑγλυοῦ ποταμοῦ. Ἐπέβαινε δὲ τοῦ στόλου στρατὸς 1500 ἀνδρῶν καὶ ἡ στρατεία ἦτο καλῶς λελογισμένη. διότι ὁ Κλίβης εἶχεν ἐκπέμψει τοσαῦτα ἀπομυστέραςα κατὰ τῶν ἐν Καρνατικῇ Γαλλῶν, ὥστε ἡ δύναμις αὐτοῦ ἦτον ἤδη εὐαριθμοτέρα τῆς Ὀλλανδικῆς. Προστούτοις, ὁ Κλίβης ἤξευρεν ὅτι ὁ Μίρ Δζαφφείρης ὑπεστήριζε κρυφίως τοὺς ἐπελθόντας ἐχθροὺς. ἤξευρεν ὅτι ἀναλαμβάνει βραβεῖαν εὐθύνην, ἐάν προσβάλῃ τὰ στρατεύματα δυνάμεως φίλης, ὅτι οἱ Ἀγγλοὶ ὑπουργοὶ δὲν ἐπιθυμοῦν νὰ προσθέσωσι τὸν πρὸς τὴν Ὀλλανδίαν πόλεμον εἰς τὸν πόλεμον, ἐν ᾧ ἦσαν ἤδη περιπεπλεγμένοι πρὸς τὴν Γαλλίαν, ὅτι θέλουσιν ἰσως ἀποδοκιμάσει τὰς πράξεις του, ὅτι θέλουσιν ἰσως τὸν τιμωρήσει. Ἐπὶ δὲ πάντιν, εἶχε πρὸ μικροῦ ἐτι πέμψει εἰς τὴν Εὐρώπην τὸ πλείστον τῆς περιουσίας αὐτοῦ διὰ τῆς κατὰ τὴν Ἰνδικὴν Ὀλλανδικῆς ἔταιρείας, ὥστε εἶχε μέγιστον συμφέρον νὰ ἀποφύγῃ πᾶσαν πρὸς ταύτην ἔριν. Ἀλλ' ἀπ' ἐτέρου ἦτο πεπεισμένος, ὅτι, ἐάν ἐπιτρέψῃ εἰς τὸν Βαταυικὸν στόλον, νὰ ἀναπλεύσῃ τὸν ποταμὸν καὶ νὰ ἐνωθῇ μὲ τὴν ἐν Χινσούρα φρουρὰν, ὁ Μίρ Δζαφφείρης θέλει βίβῃ εἰς τὰς ἀγκάλας τῶν νέων τούτων συμμάχων καὶ ἡ ἐν Βεγγάλῃ Ἀγγλικὴ δύναμις θέλει κινδυνεύσει τὸν ἔσχατον κίνδυνον. Ὅθεν μετὰ πλείστης τόλμης ἀπεφάτισε ν' ἀντίταχθῇ καὶ ἐτυχεν ἐπιτηδειοτάτης συνδρομῆς ὑπὸ τῶν περὶ αὐτὸν ἀξιωματικῶν ἰδίως δὲ ὑπὸ τοῦ συνταγματάρχου Φόρδου, εἰς ὃν ἀνετέθη τὸ κυριώτερον τοῦ ἐπιχειρήματος μέρος. Ἀποπειραθέντων δὲ τῶν Ὀλλανδῶν νὰ ἐκδιώσωσι τὴν

εἰσοδόν, οἱ Ἄγγλοι ἐπετέθησαν κατ' αὐτῶν ἀπό τῆς γῆς καὶ ἀπὸ θαλάσσης· καὶ ἦσαν μὲν κατ' ἀμφοτέρα τὰ στοιχεῖα οἱ ἐχθροὶ ἰσχυρότεροι, ἀλλὰ κατ' ἀμφοτέρα ἠττήθησαν ὀλοσχερῶς. Τὰ πλεῖστά των ἐκυριεύθησαν, τὰ στρατεύματα κατὰ κράτος ἀπεκρούσθησαν ἅπαντες σχεδὸν οἱ Εὐρωπαῖοι στρατιῶται, οἵτινες ἀπετέλουν τὸ κράτιστον τοῦ ἐπιτεθέντος στρατοῦ, ἢ ἐφρονεύθησαν ἢ αἰγματοτεύθησαν. Ἐπειτα οἱ νικηταὶ ὤρμησαν ἐπὶ Χινσούραν, τῆς ὁποίας οἱ ἤδη ἐντελῶς ταπεινωθέντες προεστάμενοι ἀπεδέχθησαν πάντα τὰ ὑπὸ τοῦ Κλίβου ἀπαιτηθέντα· ὑπεχρεώθησαν δηλαδὴ νὰ μὴ προσθέσωσιν ὀχύρωμα μὴδὲ ἐν, μὴδὲ νὰ συγκροτήσωσι στρατὸν ἄλλον εἰμὴ τὸν πρὸς διατήρησιν τῆς ἐσωτερικῆς ἡσυχίας τοῦ καταστήματος ἀπαιτούμενον εὐάριθμον ὄμιλον, ῥητῶς δὲ ὠρίσθη, ὅτι ἡ ἐλαχίστη παράβασις τῶν συνθεθειμένων θέλει τιμωρηθῆ διὰ τῆς παραυτίκα ἀπὸ Βεγγάλης ἀποδιώξεως.

Τρεῖς μῆνας μετὰ τὴν μεγάλην ταύτην νίκην ἀπέπλευσεν ὁ Κλίβης εἰς Ἀγγλίαν, ὅπου ἔλαβε τιμὰς καὶ ἀμοιβάς, μικρὰς μὲν ὡς πρὸς ἕτας ἀξιώσεις καὶ τὴν φιλοδοξίαν του, σπανίας ὅμως καὶ λαμπράς, ἐὰν ἀναλογισθῶμεν τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ, τὸν ἐν τῷ στρατῷ βαθμὸν, καὶ τὴν ἀρχικὴν ἐν τῇ κοινῶνίᾳ θέσιν. Διότι ἀνεδείχθη Πατρίκιος Ἰρλανδικός, καὶ ἔλαβε τὴν ἰλιπίδα ὅτι θέλει ἐπιτύχει καὶ τὸ τοῦ Ἀγγλοῦ πατρικίου ἀξίωμα. Ὁ πρὸ μικροῦ βασιλεύσας Γεώργιος Γ' ἐδεξιώθη αὐτὸν εὐμενέστατα, οἱ ὑπουργοὶ ἐτίμησαν αὐτὸν διαφερόντως, καὶ ὁ Πίττ, τοῦ ὁποίου ἡ ἐπιβρῆ ἔν τετῇ Βουλῇ καὶ καθ' ἅπασαν τὴν Ἀγγλίαν ἦτον ἀπεριόριστος, ἐφιλοτιμήθη νὰ ἐπιδείξῃ ὁ πόσον ὑπολήπτεται ἄνδρα, τοσοῦτον διὰ τῶν ἔργων αὐτοῦ εἰς τὴν δόξαν τῆς θαυμαστῆς ἐκείνης ἐποχῆς συντελέσαντα. Ὁ μέγας ἐκεῖνος ῥήτωρ εἶχεν ἤδη παραστήσει τὸν Κλίβην ἐν τῇ Βουλῇ ὡς στρατηγὸν οὐρανόθεν πεμφθέντα, ὡς ἄνδρα, ὅστις, ἀνατραφεὶς διὰ τὸν ἐν γραφαίσι βίον, ἀνέδειξε στρατιωτικὴν μεγαλοφυίαν, τὴν ὁποίαν ἔθελε θαυμάζει καὶ αὐτὸς ὁ τῆς Πρωσίας βασιλεὺς (ὁ μέγας Φρειδερίκος). Οἱ λόγοι τῶν βουλευτῶν τότε δὲν ἐδημοσιεύοντο· ἀλλὰ τὸ ὑπὸ τοῦ μεγίστου τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης γενόμενον τοῦτο ἐγκώμιον, διαβιβασθὲν ἀπὸ στόματος εἰς στόμα, εἶχε φθάσει εἰς τὰς ἀκὰς τοῦ Κλίβου, ἐν Βεγγάλῃ ἔτι εὐρισκομένου, καὶ εἶχε προξενέσει εἰς αὐτὸν πρόδηλον χαρὰν καὶ ἀγαλλίαν. Ἰωόντι ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ Οὐόλφου, ὁ Κλίβης ἦτον ὁ μόνος Ἀγγλὸς στρατηγός, ἐφ' ᾧ ἡ πατρίς αὐτοῦ ἠδύνατο εὐλόγως νὰ γαυριᾷ. Ὁ δούξ τῆς Κυμπερλανδίας ὑπῆρξε συνήθως ἀτυχῆς, καὶ ἐπειδὴ ἡ μόνη αὐτοῦ νίκη καθ' ὁμοφύλων ἐγένετο, καὶ ὑπὸ ἀνελεήμονος αὐστηρότητος συνωδέθη, ἡ νίκη αὕτη ἐβλάψε τὴν ὑπόληψίν του πολὺ μᾶλλον ἢ αἱ πολλαὶ αὐτοῦ ἤτται. Ὁ Κονούαυς ἦτον ἔμπειρος μὲν περὶ τὴν ἐπιστήμην τοῦ ἐπαγγέλματος αὐτοῦ καὶ γενναῖος ἀνὴρ, ἀλλ' ἔσπερετο ἰσχύος καὶ εὐφυΐας. Ὁ χρηστός καὶ μεγαλόφυχος, καὶ λείοντος καρδίαν ἔχων Γράμβιους δὲν εἶχεν οὔτε ἐπιστήμην, οὔτε μεγαλοφυίαν. Ὁ Σαουίλλης, ὁ λόγῳ μαθήσεως καὶ προτερημάτων οὐδενὸς τῶν συγχρόνων ἀναδειχθεὶς ὑποδεέστερος, ὑπέπεσεν, ἀδίκως καθ' ἡμᾶς, εἰς τὴν δεινότεραν ὡς πρὸς τὴν ὑπόληψιν

τοῦ στρατιώτου κατηγορίαν. Περὶ Μίνδενον καὶ Οὐάρδυργον, οἱ Βρετανοὶ ἐθρίαμβευτὰν ὑπὸ ἀλλοδαποῦ ἡγεμόνος στρατηγούμενοι· ὥστε τὸ πλῆθος, φυσικῶ τῷ λόγῳ, μετὰ μεγαλοφροσύνης καὶ χαρᾶς ἐχαιρέτισε τὸν ὁμογενῆ ἐκεῖνον στρατηγόν, ὅστις δι' ἐμφύτου ἀνδρίας καὶ αὐτοδιδάκτου ἐπιτηδείότητος ἀνεδείχθη ἰσότημος τῶν μεγάλων περὶ τὸν πόλεμον ἀριστοτεχνῶν τῆς Γερμανίας.

Ἡ περιουσία τοῦ Κλίβου ἦτο τοσαύτη ὥστε οὗτος ἠδύνατο ἤδη νὰ ἀμιλλᾶται πρὸς τοὺς πρώτους τῆς Ἀγγλίας μεγατῶνας. Σῶζεται ἔτι ἡ ἀπόδειξις, ὅτι εἶχεν ἐμβάσει εἰς τὴν πατρίδα του διὰ μὲν τῆς Ὀλλανδικῆς ἐταιρείας πλείονας τῶν 180,000 λ. σερλ., διὰ δὲ Ἀγγλικῆς πλείονας τῶν 40,000. Τὰ χρήματα τὰ ὁποῖα ἐπεμψεν οἶκοι δι' ἰδιωτικῶν οἰκιῶν ἦσαν οὐδὲν ἧττον πολλά. Ἀξιόλογα δὲ ποσὰ ἔστειλε καὶ διὰ πολυτίμων λίθων, ὡς τότε συνεθίζετο ὑπὸ τῶν ἐν τῇ Ἰνδικῇ πλουτησάντων Ἀγγλῶν· ἐν Μαδραστῇ μόνον ἡγόρασε 25000 λ. ἀδάμαντας. Ἐκτὸς δὲ πάντων τούτων, εἶχε καὶ τὴν Ἰνδικὴν αὐτοῦ πρόσδον, τὴν ὁποίαν αὐτὸς ὁ ἴδιος ὠρίζεν εἰς 27,000 λ. κατ' ἔτος. Ὡστε τὸ ὅλον αὐτοῦ ἐτήσιον εἰσόδημα ὑπερέβαινε τὰς 40,000 λ. κατὰ τὴν γνώμην τοῦ Ἰωάννου Μαλκόλμου, ὅστις ἐπεθύμει νὰ τὸ ἀποδείξῃ ὅσον ἐνδέχεται μέτριον. Εἰσοδήματα δὲ 40,000 λ. ἦσαν, ἐπὶ τοῦ Γεωργίου Γ', τοῦλάχιστον τόσον σπάνια, ὅσον σήμερον εἶναι τὰ εἰσοδήματα 100,000 λ. Δυνάμεθα δὲ θαρράλως νὰ βεβαιώσωμεν, ὅτι οὐδεὶς ποτε Ἀγγλὸς, ἀπὸ μηδενὸς ὀρμώμενος, ἀπέκτησεν εἰς οἰονδήποτε στάδιον ἐν τῇ προώρῳ ἡλικίᾳ τῶν 34 ἐτῶν τοσαύτην περιουσίαν.

Ἄδικον δὲ εἶναι νὰ μὴ προσθέσωμεν, ὅτι ὁ Κλίβης ἐποίησεν ἀξιόλογον τοῦ πλοῦτου αὐτοῦ χρῆσιν· διότι ἅμα διὰ τῆς περὶ Πλαστὸν νίκης ἐπαγίωσε τὴν ἐπιτυχίαν του, ἐπεμψε 10,000 λ. εἰς τὰς ἀδελφάς του, καὶ ἄλλας τόσας εἰς πένητας φίλους καὶ συγγενεῖς· παρήγγειλεν, εἰς τοὺς ἐπιτρόπους του νὰ πληρῶνσιν κατ' ἔτος 800 λίρας εἰς τοὺς γονεῖς αὐτοῦ καὶ νὰ ἐπιμείνωσιν, ὥστε οἱ γέροντες ἐκεῖνοι νὰ ἔχωσι τὴν ἁμαξάν των· ἐπὶ δὲ πᾶσι, προσδιώρισε νὰ δίδωνται κατ' ἔτος 500 λ. εἰς τὸν ἀρχαῖον αὐτοῦ ἀρχηγὸν Λαουρέγκιον, μὴ ὄντα εὐπορον. Τὸ ὅλον ποσὸν, τὸ ὁποῖον ὁ Κλίβης τοιοῦτοτρόπως μετεχειρίσθη, εἴμπορεῖ νὰ ὑπολογισθῇ εἰς 50,000 λιρῶν.

Ἐμελέτησε δὲ ἤδη ν' ἀποκτήσῃ βουλευτικὴν ἐπιβρῆν· καὶ ἐπὶ τούτῳ, ὡς φαίνεται, ἐπεχείρησε πολλὰς ἀγροτικῶν κτημάτων ἀγοράς, ὥστε μετὰ τὰς γενικὰς ἐκλογὰς τοῦ 1761 εὐρέθη ἔχων ἐν τῇ βουλῇ πολλοὺς ὁπαδοὺς, τῶν ὁποίων πᾶν ὑπουργεῖον ἠδύνατο νὰ ἔχη χρεῖαν. Δὲν ἔλαβε ὅμως ἀξιόλογον μετοχὴν εἰς τὰ ἀγγλικὰ πολιτικὰ πράγματα. Κατ' ἀρχὰς, ὡς εἶδμεν, ἀρρωσιώθη εἰς τὸν Φόξ· βραδύτερον ἐδελεάσθη ὑπὸ τῆς μεγαλοφυΐας καὶ τῆς ἐπιτυχίας τοῦ Πίττ· τελευταῖον δὲ συνεδέθη στενωπῶς μετὰ τοῦ Γεωργίου Γρενβίλλου. Ἐν ἀρχῇ τῆς σινόδου τοῦ 1767, ὅτε ἡ παράνομος καὶ ἀνεπιτηδεία καταδίκη τοῦ μηδενὸς λόγου ἀξίου ἐκείνου δημαγωγῶ Ὀυίλκίου εἶχε σφοδρῶς παροξύνει τὴν κοινὴν γνώ-

Αιρίγματώδης λύσις τοῦ αἰρίγματος τοῦ ἐν τῷ

ΙΖ τῆς Παρθώρας γυλλαδίω

Τοῦ τρίτου ἐπὶ κορυφῆς,
ἢ δωδεκάτῃ εἶμαι

ἀπὸ τῆς πρώτης μ' ἀδελφῆς,
κ' ὑπὸ τὸ βλέμμα κείμαι
ἐκείνου ποῦ τὸ αἶνιγμα
ἐπιθυμῶ νὰ λύσῃ.

Δύο αἱ θυγατέρες μου.

— Τὰ τέχνα δ' ἑκατέρας,
— Τῆς πρώτης δύο Σεβαστά,
καὶ τρία τῆς ἑτέρας.

Πλείοτερον δὲν δύναται
ἢ τέχνη ν' ἀναλύσῃ.

Τρίτον δ' εἶν τὸ πρῶτόν μου,
καὶ πρῶτόν μου τὸ τρίτον
τὸ θάρος δὲ τοῦ πέμπτου μου
τοῦ μετ' ἐκεῖνο ἦτον,

Ὅνομα μητροπόλεως
ἤθελον ἀπαρτίσει

Ἐθνους ἀνδρείου, δυστυχοῦς
διὰ τὴν τυραννίαν,
ἧτις αὐτὸ κατέβαλε
καὶ τὴν ἐλευθερίαν

Ἐν Λαμῖα, τῇ 11 Δεκεμβρίου 1850. Α. Τ.

Ω Δ Η.

Εἰς τὴν κατὰ Σάρκα Γέννησιν τοῦ Κυρίου καὶ
θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Εἰς τὴν φάτνην! εἰς τὴν φάτνην! ἐν τῇ Βηθλεὲμ τῇ
(πόλει!

Ἐκεῖ σήμερον συντρέχει ἐκθαμβος ἢ κτίσις ὄλη.

Εἰς τὴν φάτνην τῶν ἀλόγων, ἐκεῖ δόξα ἐκεῖ αἶνος,
καὶ τί μείζον; ἐκεῖ τίχτει μήτηρ τὸν Θεὸν Παρθένο.

Εἰς τὴν φάτνην χριστοφόροι λαοὶ, δεῦτε ἀναχθώμεν,
ἵνα πιστεῖ, ἵνα πόθω κατὰ πνεῦμα εὐφρανθώμεν.

καὶ δοξασώμεν εὐθέως,

τὴν ἐν ἄκρῃ ταπεινώσει δόξαν τοῦ Παμβασιλέως.

Ὁ Θεοῦ οἰκονομία! Πῶς ὁ Μέγας ἐν ὑψίστοις,
καταδέχεται γενέσθαι ταπεινὸς ἐν ἐλαχίστοις.

Τί σπηλαίου καὶ σπαργάνων, πενιχρότερον; τί χειρὸν;
Εἰς εὐτέλειαν ἀνθρώπου, ἥπερ φάτνη τῶν ἀχύρων.

Ἐν πενία τηλικαύτῃ λάμπ' ἰδοὺ ὁ τηλικούτος,

Ὁ χρυσοῦστερος Ἡλίου τῆς φιλανθρωπίας πλοῦτος.

καὶ τοσαύτ' οἰκονομία

Ἐν τοιαύτῃ τοῦ Σωτῆρος τελειοῦται ἀσθενεῖα

Ἄσθενεῖα; ποῖον ἔπος φύγεν ἕρκος τῶν δδάντων;

Πῶς τὴν κίνητιν οὐ βλέπω, ὄλων σήμερον τῶν ὄντων;

Οὐρανὸς καὶ Γῆ καὶ Ἄδης, καὶ βασιλεία τὰ πρῶτα,
Στυφελίζοντ' εἰς τὴν Γένναντροῦ, Χριστοῦ ἐξεστηκότα.

Ἢ τί ἄλλο τοῦ Αὐγούστου Καίσαρος δηλοῖ ἡ πόση,

Προθυμία ὅπως πάντες οἱ ἐν γῆ ἀπογραφῶσι;

καὶ ἀπογραφῆ ἐν πᾶσι,

Ὁ τὴν Γῆν ἐξουρανώτας τῇ αὐτοῦ φυγκαπαθάσει

Σιωπᾷ ἢ γῆ. κοιμῶνται αἱ ἀγέλαι τῶν προβάτων,

Μόνος ἀγραυλὸς ποιμένω ἀγρυπνεῖ χαρὸς φυλάττων.

Ἔμεις εἶπατε ποιμένες, ἀν' οἱ οὐρανοὶ σιγῶσι,

Ἐπεὶ ἀριθμὸν ἀστέρων Ἄγγελος ἐξαίρνης τόσοι.

Μέλλουσι παναρμονίῳ καὶ λαμπρᾷ τῇ συμφωνίᾳ

Χαίρετε, Χριστὸς Γεννᾶται

Κ' ἡ ἡχώ τῶν δύο πόλων ἀντηχεῖ • Χαριστὸς Γεννᾶται

(ἡγατα)

Ἄγγελος οὐρανοπάντωρ θεοκήρυξ κορυφαῖος,

τὰ γενέθλι' ἀναγγέλλει τοῦ Μεγάλου Βασιλέως.

Πρόδρομος τῶν Ἀποστόλων, πρότερος τῶν Πρω-

τοκλήτων,

Ἄγραφον εἰς τοὺς ἀνθρώπους εὐαγγέλιον κηρύττων.

τὰ θεμέλια τῆς Νέας καταβάλλει Ἐκκλησίας,

καὶ τὴν ἀπαρχὴν κοιμίζει τῶν ἐθνῶν ἐκ τῆς Περσίας.

τῆς δὲ πλάνης οἱ προσατάται,

τὸν Ἡρώδη ἐρωτῶσι • ποῦ ὁ Βασιλεὺς γεννᾶται;

δεῦτε καὶ ἡμεῖς, ὦ ἄνδρες, σὺν τοῖς Μάγοις καὶ

Παραττάντες τῇ ἐνσάρκῳ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν γενέσει,

καὶ τὸ θαῦμα προσκυνοῦντες προσεγγέκωμεν ἰός

(δῶρα,

Συντριβῆς καὶ μετανοίας δείγματα στεναγμοφόρα.

καὶ ψυχᾶς παρθενεουσούταις τὴν Μητέρα καὶ Παρ-

(θένον)

Στέμμασι μεγαλωσύνης ἀναδήσωμεν κ' ἐπαίνων,

καὶ τῆς δόξης παραστάται,

τὸ τερπνὸν καὶ βρῦτοσσῶν μέλφωμεν, Ἄ Χριστὸς Γεννᾶται